

చైతన్య మాసవి

chaitanyamaanavi

సంపుటి : 14

సంచిక : 7

అమరావతి,

జూలై, 2019

40 పేజీలు

10 రూ॥లు

మహిళాభ్యున్నతే

సమాజాభ్యున్నతంఽహి

విద్యా కలుగుల్కి విస్తరించి

బడి పేరునే ఇంటి పేరు చేసుకున్న

మాంటిస్కోరి కోటేశ్వరమ్మకు

మా అక్షర నివాళులు

మాంటిస్కోరి కోటేశ్వరమ్మ

విశాఖలో క్యాన్సర్ అవగాహన సదస్సు

అత్యాచారాలను నిరసిస్తూ కర్నూల్లో..

విజయవాడలో మధ్యాహ్న భోజన కార్మికుల సదస్సు

అత్యాచారాలను నిరసిస్తూ నర్సాపురంలో..

అత్యాచారాలను నిరసిస్తూ పెద్దాపురంలో..

తిరుపతిలో కుల దురహంకార హత్యను ఖండిస్తూ..

రాండ్ టేబుల్ సమావేశం

మద్యాన్ని నియంత్రించాలని

సబ్ కలెక్టర్ కు మెమోరాండం

కొత్త ప్రభుత్వం కొలువు తీరింది. ఆశ కార్యకర్తలకు, పారిశుధ్య కార్మికులకు, ఐకేపి కార్యకర్తలకు వేతనాలు పెంచింది. మద్యం అమ్మకాలను దశల వారి నియంత్రిస్తానన్నది. " అమ్మ ఒడి " పథకం క్రింద స్కూలుకు పిల్లలను పంపే ప్రతి తల్లికి 15,000/- ఇస్తామన్నారు. రెండేళ్ళలో అన్ని ప్రభుత్వ పాఠశాలలను, ఆస్పత్రులను మెరుగుపరుస్తానని హామీ ఇచ్చారు. పెన్షన్ 3 వేలు చేస్తానని రు 1000/- బదులు రు 250/- లు మాత్రమే పెంచారన్న అసంతృప్తి ఉన్న వాగ్దానాల అమలు కోసం ప్రజలు మరీ ముఖ్యంగా మహిళలు ఆశతో ఎదురుచూస్తున్నారు.

జనవరి 26 నుండి అమ్మఒడి క్రింద స్కూలుకు పిల్లలను పంపే ప్రతి తల్లికి 15000/- ఇవ్వనున్నారు. ఫైవేటు పాఠశాలలకు బడ్జెట్ పంపేవారికి కూడా ఈ పథకాన్ని వర్తింపజేస్తామని ప్రకటించడం చాలా మందికి ఆందోళన కల్గిస్తుంది. ఇప్పటికే వసతులలేమితో కునారిల్లుతున్న ప్రభుత్వబడులకు అమ్మఒడి శాపం అవుతుందా?

ఆరోగ్యశ్రీ ఫైవేటు ఆస్పత్రుల విస్తరణకు తోడ్పడిన పద్ధతిలోనే అమ్మఒడితో ఫైవేటు పాఠశాలల విస్తరణ జరుగుతుందా? ప్రభుత్వపాఠశాలలు మూతపడితే ప్రస్తుత టీచర్ల ఉద్యోగాలకు డోకా ఉండకపోవచ్చు. కాని యువత అవకాశాలు కోల్పోతారు. డిఇడి, జిఇడి విద్యార్థులందరూ ఫైవేటు పాఠశాలలో వేతన కూలీలుగా మారల్సిరావచ్చు.

కేరళలో, ఢిల్లీ రాష్ట్రాలలో గత 3 సం॥ రాలుగా ప్రభుత్వ స్కూళ్ళలో లక్షలాదిమంది చేరుతున్నట్లు వార్తలు వస్తున్నాయి. ఆ రాష్ట్రాలలో ప్రభుత్వాలు విద్యార్థి, ఉపాధ్యాయుల నిష్పత్తి 30:1 గా ఉపాధ్యాయులను నియమిస్తున్నారు. ఉపాధ్యాయుల, ప్రజాప్రతినిధుల పిల్లలు కూడా ప్రభుత్వ పాఠశాలలో చేరుతున్నారు.

అందరికీ సమానమైన, నాణ్యమైన విద్యను అందించగలిగితే ఆరోగ్యకరమైన పోటీ సాగుతుంది. ఎవరికి ఆసక్తి ఉన్న రంగంలో వారు రాణించటానికి మార్గ మేర్పడుతుంది. ఒక ప్రాంతంలో నివసించే అన్ని కులాల, తరగతుల విద్యార్థులందరూ ఒకే స్కూల్లో చదువుకోగలిగితే పిల్లల మధ్య స్నేహం వెల్లివిరుస్తుంది.

అమ్మఒడిని చల్లగా చూసుకోవల్సిన బాధ్యత ఇప్పుడు టీచర్లు, తల్లిదండ్రులు, ప్రభుత్వ విద్యను ఆశించే అభ్యుదయ శక్తుల మీదకు నెట్టబడింది. బాధ్యత కలిగిన ఉపాధ్యాయులు తల్లిదండ్రుల ఆంక్షలను నెరవేర్చేందుకు బాధ్యత తీసుకోవాలి. కాన్వెంటుల కంటే నాణ్యమైన, మెరుగైన విద్యనందిస్తామని హామీ ఇవ్వాలి. ప్రభుత్వం అవసరమైన టీచర్లను నియమించేలోగా గ్రామస్తుల సహకారంతో విద్యావాలంటీర్లను నియమించుకోవాలి. కనీసం అవసరమైన సదుపాయాలను ప్రభుత్వ పాఠశాలలో కల్పించాలి. ఇప్పటికే కొన్నిచోట్ల ఉపాధ్యాయుల శ్రద్ధతో ప్రభుత్వ పాఠశాలలు బాగా నడుస్తున్నాయి. అన్ని పాఠశాలలు ఆబాటలో నడవాలి.

మధ్యాహ్న భోజనం వండి వార్చుతున్న వంటలమ్మలపై అక్షయపాత్రపిడుగు పడింది. వంటలమ్మలు న్యాయం చేస్తానన్న జగన్ మాటలు విశ్వసించారు. ఓటు వేశారు. అధికారంలోకి వచ్చిన జగనన్న మధ్యాహ్న భోజనాన్ని అక్షయ పాత్ర వారికిస్తామని చావుకబురు చల్లగా సెలవిచ్చారు. ఇది న్యాయమా అంటున్న అమ్మలకు సమాధానం లేదు. వంటలక్కలను ఇళ్ళకంపే కార్యక్రమం దశలవారి జరగనున్నదా?

మద్య నిషేధం గురించి హామీల మీద హామీలొస్తున్నాయి. ఆచరణలో తాగే వాళ్ళను తాగుడు మాన్పించాలి. కొత్తవాళ్ళకు అలవాటు కాకుండా చూడాలి. పెరుగుతున్న డ్రగ్స్, పెరిగిన మద్యం అలవాట్లపై ప్రభుత్వం విస్తృతంగా ప్రచారం చేయాలి. మత్తుకు బానిసైన వారికి వైద్యం అందించాలి. ఇది వ్యక్తిగత సమస్య కాదు. సామాజిక రుద్ధతగా గుర్తించాలి. ప్రజలను, మహిళా సంఘాలను, సంస్థలను, వ్యక్తులను భాగస్వాములను చేయాలి.

"అమ్మఒడి" ని ప్రభుత్వబడులకే పరిమితం చెయ్యాలి. మధ్యాహ్న భోజన పథకాన్ని " అక్షయపాత్ర "కు అప్పజెప్పరాదు. మద్యనియంత్రణను అమలుచేసేందుకు మనసా, వాచా, కర్మణా పూనుకోవాలి.

కష్టాలను కంటకాలుగా వీరేయి !
పెను సవాళ్ళను ఎదుర్కొనే శక్తిని
పొందుతావు !!

అధ్యయిజరీ బోర్డు
వేములపల్లి సత్యవతి
డాక్టర్ బి. విజయభారతి
డాక్టర్ శిలాలోలిత
యం. ప్రగతి

ఐదవ్యా ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళాసంఘం
చిరునామా :

ఐదవ్యా రాష్ట్ర కార్యాలయం,
3/4 బి. కె.బి.భవన్, వడ్డేశ్వరం
బైపాస్ రోడ్, తాడేపల్లి మండలం,
గుంటూరు జిల్లా.

ఫోన్, 9490098620

chaitanyamanavi@gmail.com

fb : aidwaap

Blog : aidwaap@blogspot.com

సంపాదకులు

డి.రమాదేవి

సంపాదక వర్గం

కె.స్వరూపరాణి

బి.ప్రభావతి

బి.హరిత

మేనేజర్: కె. శారద

ప్రజాశక్తి ప్రింటర్స్ & పబ్లిషర్స్

ప్రైవేట్ లిమిటెడ్

పోస్టల్ చందా

సంవత్సరానికి రూ : 200/-

విడి ప్రతి వెల రూ : 10/-

మోటూరు ఉదయం ట్రస్ట్ ఆఫీస్

మారుతీనగర్, ప్రకాశరావు వీధి,

చుట్టు గుంట సెంటర్, విజయవాడ - 4

చైతన్య మాసవి

ఈ సంచికలో

స్వందన	అమ్మ ఒడి ఎవరికి? : నిర్మల.డి. 5
నివేదిక	ఎక్కువగా తాగేది తెలుగువాళ్లే : ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ 7
ధారావాహిక	వీరేశలింగం జీవిత చరిత్ర : వేములపల్లి సత్యవతి 9
చరిత్ర	జల సత్కాగ్రహం : అరుణ గోగుల మండ 10
కథ	కొరమీసుగుంట : కృష్ణస్వామి రాజు 12
పోరాటం	మధ్యాహ్న భోజన పథకాన్ని ప్రభుత్వ ఆధ్వర్యంలోనే కొనసాగించాలి : దయా రమాదేవి 14
ధారావాహిక	మహిళలు - సోషలిజం : ఆగస్ట్ బెబెల్.....15
కథ	మూడో కన్ను : దేగల అనిత సూరి 17
ఆదర్శం	నీటి కొరత లేని మా ఊరు : బీబీసీ సౌజన్యంతో.....20
స్ఫూర్తి	ఓ స్వప్నం : పద్మజ 21
అమృత్యు లేఖలు	చదువు కోసం : డా కనకపర్తి విజయబక్ష్ 22
నివాళి	ఛాయాదేవి, గిరీష్ కర్నాడ్ కు నివాళి 24,25
సాహసం	మోడీ కుట్ర విప్పి చెప్పిన సాహసికి లేఖ : హర్ష్ మందర్ 27
పుస్తక సమీక్ష	సత్యాన్వేషి చలం : స్వరాజ్య పద్మజ కుందుర్తి 29
సినిమా సమీక్ష	ఊళ : అరణ్య కృష్ణ 32
జీవన పోరాటం	వంచన : కె. శారద 33
ఉద్యమ వార్తలు	ఉద్యమాలబాటలో 35

పత్రికలో విభిన్న అంశాలపై వస్తున్న వ్యాసాలు రచయితల అభిప్రాయాలు మాత్రమే. అందులో పేర్కొన్న అన్ని అంశాలతో మానవి సంపాదక వర్గం ఏకీభవిస్తుందని భావించవలదు.
- ఎడిటర్

PRINTED AND PUBLISHED BY D. RAMA DEVI, AIDWA ANDHRA PRADESH MAHILA SANGHAM, PRINTED AT PRAJASAKTI PRINTERS & PUBLISHERS PVT.LTD. D.NO.14-12-19, PRAKASH NAGAR, KRISHNA NAGAR(P), TADEPALLI (M), GUNTUR (DT), AP., PIN - 522 502., PH : 91-8645 - 272133. PUBLISHED AT AIDWA ANDHRA PRADESH MAHILA SANGHAM AIDWA STATE OFFICE D.NO. 3/4 B. K.B.BHAVAN, VADDESWAREM BYPASS ROAD, TADEPALLI (M) GUNTUR (DT). EDITOR: D. RAMA DEVI. R.NO. APTEL/2006-20000

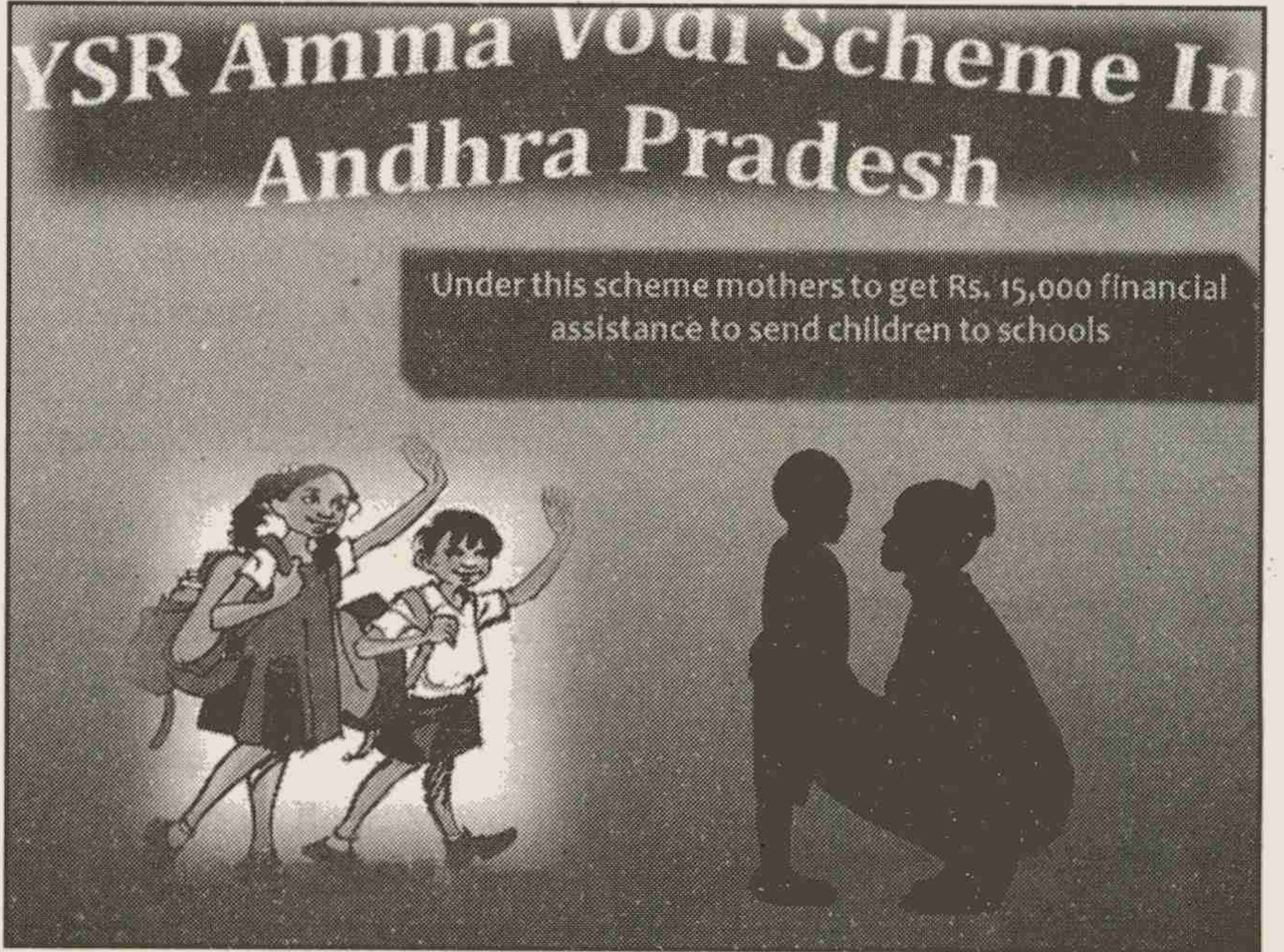

రాష్ట్రంలో నూతన ప్రభుత్వం ఎన్ని కలకు ముందే వారి మానిఫెస్టోలో పొందు పరచిన నవరత్నాలలో ఒకటి అయిన అమ్మఒడి పథకం అమలు చేస్తున్నట్లు ప్రకటించారు. 14.06.2019న స్వయాన ముఖ్యమంత్రి జగన్మోహన్ రెడ్డి తాడేపల్లి ప్రభుత్వ ఉన్నత పాఠశాలలో జరిగిన సామాజిక అక్షరాస్యత కార్యక్రమంలో బడికి వెళ్ళే బిడ్డతల్లికి 15,000/- ఇస్తామని అయితే వారిపిల్లలు ఏ పాఠశాలలో అయినా చదవవచ్చని అన్నారు. దీనిని 2019 గణతంత్ర దినోత్సవంనాడు పండుగ వాతావరణంలో ప్రతి చెల్లికి ఇస్తామన్నారు. అయితే అసలు చిక్కంతా ఇక్కడే వచ్చింది.

అమ్మఒడి పథకం అంతర్గతంగా ఎన్నికల ఎర అయినప్పటికీ బహిర్గతంగా పిల్లలందరు బడికి వెళ్ళాలని, బడి బయట పిల్లలను ఆకర్షించాలని, పాఠశాలను బలోపేతం చేయాలనే ఉద్దేశ్యం. ఇది బాగానే వుంది. ఈ మూడు అంశాలు అవసరం కూడా. అయితే అమ్మ ఒడి పథకం ప్రకటించగానే ప్రైవేటు బడుల యాజమాన్యాలు అమ్మఒడి పథకం మా పాఠశాలకు వర్తిస్తుంది. మీ పిల్లల్ని మా పాఠశాలలో చేర్పించండి. అని ప్రకటనలు, ప్రచారాలు ముమ్మరం చేశారు. దీనితో ప్రభుత్వ పాఠశాలల ఉపాధ్యాయులు ఈ పథకం వలన ప్రభుత్వ బడులు మరింత బలహీన పడతాయని ఆందోళన చెందుతున్నారు.

ఈ ఆందోళనకు గల కారణాలు గత 20 సం॥లుగా ప్రభుత్వం విద్యను చెప్పే బాధ్యతను తగ్గించుకునే క్రమంలో ప్రైవేటు విద్యారంగానికి పెద్ద పీటలు వేయటం. ఇబ్బడి ముబ్బడిగా ప్రైవేటు పాఠశాలలకు అనుమతులు ఇచ్చేసింది. మొదట ఉపాధ్యాయ ఉద్యోగాలురాని నిరుద్యోగ ఉపాధ్యాయులు కాన్వెంట్స్ పెట్టారు. తరువాత అవి బలపడ్డాయి.

అమ్మఒడి ఎవరికి?

తల్లితండ్రులను ఇంగ్లీషు మోజులో పడవేశారు. ఆ తరువాత కార్పొరేట్ రంగం ప్రవేశించి ప్రభుత్వ పాలకులను సైతం శాసించే స్థాయికి వెళ్ళింది. ఆ సమయంలోనే ఆరోగ్య శ్రీ, ఫీజు రీయంబర్స్ మెంటు పథకాలు ప్రైవేటు వైద్యశాలలను, ప్రైవేటు ఉన్నత విద్యాలయాలను పెంచి పోషించాయి. ఈ పథకాల వలన కొంత ప్రయోజనం ఉన్నప్పటికీ చివరాఖరికి బలపడింది ప్రైవేటు సంస్థలు వీటికి కేటాయించిన బడ్జెట్ తో ప్రభుత్వ ఆసుపత్రులు, విద్యాలయాలు నిర్మించి, మౌలిక వసతులను కల్పించి, సరిపోయే స్టాఫ్ ను రిక్రూట్ చేసి మంచి మానిటరింగ్ చేసి వుంటే దీర్ఘ కాలంగా ప్రయోజనం ఉండేది. ఈ పూర్వరంగంలో అమ్మఒడి పథకం అమలు తీరుతెన్నులపై అనేక అనుమానాలు ఉద్భవిస్తున్నాయి.

2019-20 సం॥ బడ్జెట్ లో కేంద్ర ప్రభుత్వం విద్యారంగానికి 10% బడ్జెట్ కేటాయిస్తే రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 14.8% కేటాయించింది. అంటే మన బడ్జెట్ లో 21,612 కోట్లు. మరి అమ్మ

ఒడికి బడికి పోయే ప్రతి బిడ్డ తల్లికి 15000/- ఇస్తే దాదాపు 10,500/- కోట్లు అవసరం అవుతుంది. ఇది మన విద్యా బడ్జెట్ లో సగం అవుతుంది. మరి విద్యకు కేటాయింపులు పెంచాలని కోరుతుంటే పెంచకుండా ఈ పథకం పెడితే ఎవరికి ఉపయోగం? బడ్జెట్ పెంచితే ప్రభుత్వబడులు బాగుపడతాయి. పేద ప్రజలకు లబ్ధి చేకూరుతుంది. చెల్లికి సం॥రానికి 15000/- ప్రభుత్వం ఇస్తుంది. బావమరిది దగ్గర నెలకు 10,000/- మద్యం రూపంలో ఖర్చు పెట్టిస్తుంది. దీనివలన ప్రయోజనం ప్రభుత్వానికే తప్ప ప్రజలకు కాదు. ఎన్నికల్లో అన్ని రాజకీయ పార్టీలు మేము గెలిస్తే ఈ భృతి ఇస్తాము, ఆ పెన్షన్ ఇస్తాము, రైతు భరోసా ఇస్తామని అన్నారే తప్ప మౌలిక రంగాలను అభివృద్ధి చేస్తాము, నీటి పారుదల చేస్తాం, రైతాంగానికి ఉపయోగకరమైన చట్టాలు చేస్తామనికాని, ఉద్యోగ కల్పన కల్పిస్తామని కాని చెప్పలేదు. అటువంటి పథకాలలో ఇది ఒక పథకం. అయితే

ప్రతి పథకం వలన కొంత ప్రయోజనం వుంటుంది. మరి సంపూర్ణ ప్రయోజనం జరగాలంటే ఈ పథకాన్ని ప్రభుత్వ బడిలో చేరే విద్యార్థులకు వర్తింపజేయటంతోపాటు ప్రభుత్వ బడులను బలోపేతంచేసి ప్రభుత్వ ఉపాధ్యాయుల పోస్టులను పెంచాలి.

ఉద్యోగాలు రాని నిరుద్యోగ ఉపాధ్యాయులు తమ చాకిరీని వీధిలో పెట్టి తక్కువ వేతనానికి అమ్ముకోవలసి వస్తుంది. వారికి భరోసాగా ప్రభుత్వం నిలబడాలి. ఏ పథకం వెనుక ఎవరి ప్రయోజనం దాగి వుందో తెలుసుకోనంత వరకు లబ్ధిదారులు మోసపోతారు. కాబట్టి మేధావులు, ప్రజలు, తల్లితండ్రులు ఈ విషయాలపట్ల ఆలోచించాలి, చర్చించాలి, ప్రభుత్వానికి సూచనలు చేయాలి.

అమ్మబడి ప్రభుత్వ బడిలో చదివే

ఊరిలో గుడి ఎంత ముఖ్యమో బడి అంతే ముఖ్యమనే భావం పెంచాలి.

విద్యార్థులకు పరిమితం చేయాలి.

ప్రభుత్వ బడులను బలోపేతం చేస్తూ మన ఊరు - మన బడి అనే ఒక వాతావరణాన్ని అభివృద్ధి చేయాలి.

సరిపోయే తరగతి గదులు వుండాలి. సబ్జెక్ట్ కి ఒక ఉపాధ్యాయుడు వుండాలి.

ఇంగ్లీషు బోధనను పటిష్టపరచాలి నాణ్యమైన యూనిఫారం, చెప్పులు, బూట్లు, బెంచీలు, డెస్కులు ఇవ్వాలి. కాంపౌండ్ వాల్, వాచ్ మెన్, నీళ్లు తదితర సదుపాయాలు కల్పించాలి.

బోధన పట్ల, పాఠశాల పట్ల సరియైన మానిటరింగ్ ఉండాలి.

ఉపాధ్యాయులను బోధనేతర

పనులకు కేటాయించ కూడదు.

ఊరిలో గుడి ఎంత ముఖ్యమో బడి అంతే ముఖ్యమనే భావం పెంచాలి. ప్రాదేశిక ప్రాతిపదికన అడ్మిషన్లు ఇవ్వాలి.

ప్రాథమిక పాఠశాలకు ఒక ప్రధానోపాధ్యాయుడు, క్లర్క్, పి.యి.టి వుండాలి.

నాణ్యమైన మధ్యాహ్న భోజనం (తమిళనాడు తరహా) పెట్టాలి.

సానిటరీ వర్క్ బడి సమయంలో పూర్తిగా బడిలో వుండాలి, వారికి నెలనెలా తగిన వేతనం ఇవ్వాలి.

ప్రభుత్వ ఉపాధ్యాయుడు బడి పట్ల బాధ్యత పెంచుకోవాలి, ప్రజలపక్షం వుండి ప్రజల్లో నమ్మకం పెంచుకోవాలి.

ఫోటోగ్రఫీ విజేత

వృత్తిరీత్య రేడియాలజిస్ట్ డాక్టర్ అయినా ఫోటోగ్రఫీ పైన మక్కువతో అనేక అంశాలపై ఈమె చేసిన డాక్యుమెంటరీలకు “అమెరికా ది ఇమేజ్ కాలిగ్ సొసైటీ” ఫెలోషిప్ ప్రకటించింది. ఈమె స్వస్థలం విజయవాడ. ఆమె పాలడుగు అనసూయ.

హిమాచల్ ప్రదేశ్ ప్రజల

జీవనశైలిని హిమాలయాల అందాలను ఈమె ల్యాండ్ స్కేప్ లో చిత్రీకరించారు. పద్దెనిమిది అడుగులు నిడివిగల నేచర్ అండ్ స్పిరిట్ పేరుతో చేసిన డాక్యుమెంటరీ రూపొందించారీమె. బయోడైవర్స్ టి అంశంపై గతంలో ఈమె అంతర్జాతీయ ఫోటోగ్రఫీ పోటీలలో అవార్డును సొంతం చేసుకున్నారు.

గత సంవత్సరం అమెరికాకు చెందిన యునైటెడ్ స్టేట్స్ ఫోటోగ్రఫీ ఎలయన్స్ సంస్థ నుండి అసోసియేట్ షిప్, ఇండియా ఇంటర్ నేషనల్ ఫోటోగ్రఫిక్ కౌన్సిలింగ్ నుండి లైసెన్స్ యోట్ షిప్ గౌరవాలను అందుకున్నారు. ప్రఖ్యాతి గాంచిన అంతర్జాతీయ పురస్కారానికి విజయవాడ మహిళ ఎంపిక కావడం మనందరికీ గర్వకారణం.

నేను “శూద్రుడను”

నేను “శూద్రుడను” అని బ్రహ్మణులు నాకు పట్టాభిషేకం చేయకపోవడం నన్ను కలచి వేసింది.

ఒక బెంగాలి బ్రాహ్మణుడు తన చేతితో నాకు తిలకం దిద్దడానికి నిరాకరించి కాలితో తిలకం దిద్దడం నాకు అత్యంత ఘోరమైన అవమానం. ఈదినం ఈ హిందూ వ్యవస్థలో పుట్టినందుకు సిగ్గు పడుతున్నాను. హిందూ మతంలో కుల వ్యవస్థ కొనసాగితే హిందూ మతం అంతం అవడం ఖాయం.

-చిత్రపతి శివాజీ

భారత్లో మద్యం వినియోగం గత 12 ఏళ్లలో రెట్టింపైంది. దీంతో అనారోగ్యంపాలై చనిపోయేవారి సంఖ్య గణనీయంగా పెరిగింది. ఇక తెలుగు రాష్ట్రాలైతే మద్యం వినియోగంలో దేశంలోనే నంబర్ 1 అని వైద్య నిపుణులు చెబుతున్నారు.

మద్యం ఎక్కువగా తాగడం వల్ల 2016లో ప్రపంచ వ్యాప్తంగా 30 లక్షల మంది చనిపోయారని ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ తాజా నివేదిక (2018 సెప్టెంబర్ 21) వెల్లడించింది.

ఆ నివేదిక ప్రకారం..

ప్రపంచంలో ప్రతి 20 మరణాల్లో ఒకటి మద్యపానం వల్ల సంభవిస్తోంది.

ఇలా అతి మద్యపానం వల్ల చనిపోయిన వారిలో మూడొంతుల మంది పురుషులే.

ఈ అంశంపై ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ డైరెక్టర్ జనరల్ టెడ్రోస్ అదానోమ్ మాట్లాడుతూ.. అతి మద్యపానం వల్ల చాలా మంది ప్రజలు, కుటుంబాలు, సమాజాలు తీవ్రమైన పరిణామాలను ఎదుర్కొంటున్నాయని వివరించారు.

అతి మద్యపానం వల్ల హింస, గాయాలు, మానసిక సమస్యలు, కేన్సర్, గుండెపోటు తదితర అనారోగ్యాలతో చనిపోతున్నారని ఆయన తెలిపారు. ఈ దుష్పరిణామాలను నియంత్రించేందుకు, ఆరోగ్యవంతమైన సమాజాల అభివృద్ధికి వెంటనే చర్యలు చేపట్టాల్సిన సమయం ఆసన్నమైందని సూచించారు.

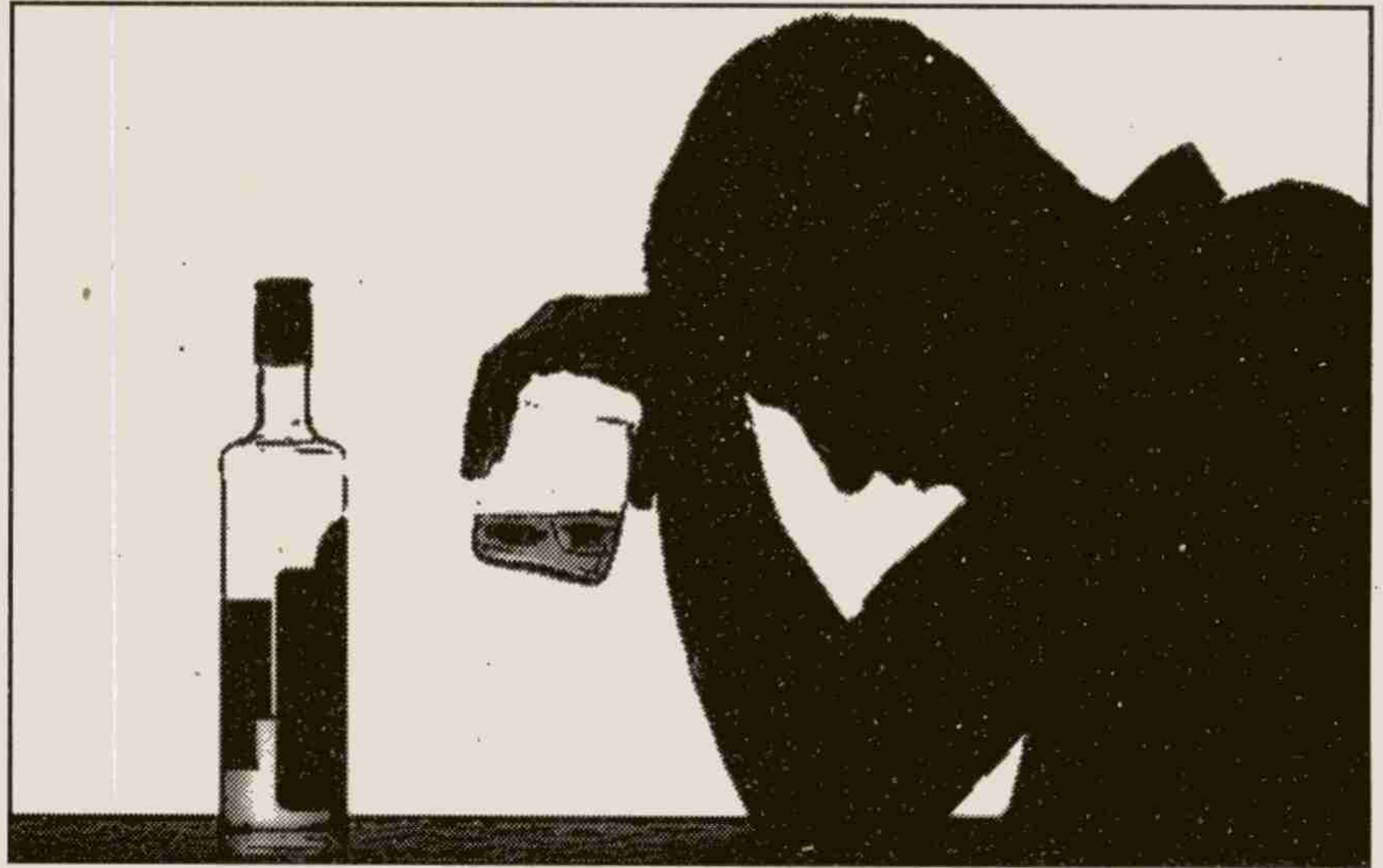
అతి మద్యపానం వల్ల చనిపోయేవారిలో 28 శాతం మంది దెబ్బలు తగలడం వల్ల చనిపోతున్నారు.

వీరు ఇతరులతో తగాదాలు, రోడ్డు ప్రమాదాలు, తమనుతాము గాయపరచు కోవడం వల్ల మరణిస్తున్నారు.

ఎలా చనిపోతున్నారు? :

చైతన్యమాసని సంపుటి-14 సంవత్సరం-07

'ఎక్కువగా తాగేది తెలుగువాళ్లే'

28% గాయపడి

21% జీర్ణ సంబంధిత అనారోగ్యం వల్ల, 19% హృద్రోగాల వల్ల, తక్కిన వారు కేన్సర్లు, ఇతర ఇన్ఫెక్షన్ల వల్ల

4.6 కోట్ల మంది మహిళలు :

ప్రపంచ వ్యాప్తంగా 4.6 కోట్ల మంది మహిళలు అతి మద్యపానం వల్ల సమస్యలు ఎదుర్కొంటున్నారు.

పురుషుల విషయానికి వస్తే ఈ సంఖ్య 23.7 కోట్లు. అతి మద్యపానం సమస్యలు అధిక ఆదాయ దేశాల్లో ఎక్కువగా ఉన్నాయి.

మద్యం తాగేవాళ్లు ఎంత మంది?

ప్రస్తుతం ప్రపంచ వ్యాప్తంగా 230 కోట్ల మంది మద్యం తాగుతున్నట్లు అంచనా.

మద్యం తాగేవారు సగటున రోజుకు 33 గ్రాముల ఆల్కహాల్ తీసుకుంటున్నారు.

ఇది రెండు గ్లాసుల వైన్ (150 మిల్లీ లీటర్ల చొప్పున), ఓ బీర్ కి సమానం.

92 శాతం మంది 'స్పిరిట్స్' తాగుతున్నారు.

45 శాతం మంది 'స్పిరిట్స్'

రూపంలో మద్యం తాగుతుండగా బీర్ 34 శాతం వినియోగంతో రెండో స్థానంలో ఉంది. వైన్ వాటా 12 శాతం.

మరి భారత్లో..

2005లో భారత్లో ఏడాదికి సగటున 2.4 లీటర్ల ఆల్కహాల్ (ఒక బీరులో 33 గ్రాములు ఉంటుంది) తాగుతుండగా.. ఇది 2010కి 4.3 లీటర్లకు.. 2016కి 5.7 లీటర్లకు పెరిగింది.

ఇది 2025కి 7.9 లీటర్లకు చేరుతుందని అంచనా.

దేశంలో బీరు వినియోగం 8 శాతం మేర ఉండగా.. వైన్ 1 శాతం కంటే తక్కువగా ఉంది. 92 శాతం మంది 'స్పిరిట్స్' తాగుతున్నారు.

దేశంలో మద్యం తాగేవారిని పరిగణనలోకి తీసుకుంటే తెలుగు రాష్ట్రాలే నంబర్ 1 అని తెలుగు రాష్ట్రాల్లోనే ఎక్కువ మద్యం తాగుతున్నారని ఇండియన్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ పబ్లిక్ హెల్త్ అకడమిక్ రిజిస్ట్రార్ డాక్టర్ జయరాం తెలిపారు.

“దేశంలోని పట్టణాలలో మద్యం తాగే వ్యక్తి సగటున ఏడాదికి 4.2 లీటర్లు. గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో 11 లీటర్లు ఆల్కహాల్

తాగుతున్నారు.” అని వివరించారు. మధ్యం వినియోగంలో ఉమ్మడి ఆంధ్ర ప్రదేశ్ నంబర్ 1గా ఉండేదని చెప్పారు.

ఈ మేరకు ఆయన 2015 - 16 ఎక్సైజు శాఖ గణాంకాలను ఉదాహరించారు. ఏపీలో మధ్యం తాగే వ్యక్తి సగటున ఏడాదికి 34.5 లీటర్స్ ఆల్కహాల్ తాగుతున్నారని తెలిపారు. తెలుగు రాష్ట్రాల్లో బాలురు 15 ఏళ్ల వయసులోనే మద్యపానం మొదలు పెడుతున్నారని జయరాం చెప్పారు. నాగార్జున ఆసుపత్రిలో గ్యాస్ట్రో ఎంటరాలజిస్ట్ జగన్మోహన్ రావు మాట్లాడుతూ.. చాలా చిన్న వయసులో

దేశంలో మద్యం తాగేవారిని పరిగణనలోకి తీసుకుంటే తెలుగు రాష్ట్రాలే నంబర్ 1 అని తెలుగు రాష్ట్రాల్లోనే ఎక్కువ మద్యం తాగుతున్నారని ఇండియన్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ పబ్లిక్ హెల్త్ అకడమిక్ రిజిస్ట్రార్ డాక్టర్ జయరాం తెలిపారు.

“దేశంలోని పట్టణాలలో మద్యం తాగే వ్యక్తి సగటున ఏడాదికి 4.2 లీటర్లు గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో 11 లీటర్లు ఆల్కహాల్ తాగుతున్నారు.” అని వివరించారు. మద్యం వినియోగంలో ఉమ్మడి ఆంధ్ర ప్రదేశ్ నంబర్ 1గా ఉండేదని చెప్పారు.

ఈ మేరకు ఆయన 2015 - 16 ఎక్సైజు శాఖ గణాంకాలను ఉదాహరించారు. ఏపీలో మద్యం తాగే వ్యక్తి సగటున ఏడాదికి 34.5 లీటర్స్ ఆల్కహాల్ తాగుతున్నారని తెలిపారు.

మద్యపానం మొదలుపెట్టడం వల్ల.. 30-35 ఏళ్ల వయసులోనే చాలా మంది లివర్ సమస్యలకు గురవుతున్నారని ఈ మధ్య చాలా మంది ఈ సమస్యలతో వస్తున్నారని

వివరించారు. తెలుగు రాష్ట్రాల్లో ప్రాంక్రియాటైటిస్ బాధితులు కూడా పెరిగారని ఇవన్నీ అధిక మద్యపానం వల్ల వచ్చే దుష్పరిణామాలని వివరించారు.

మణిపూసలు

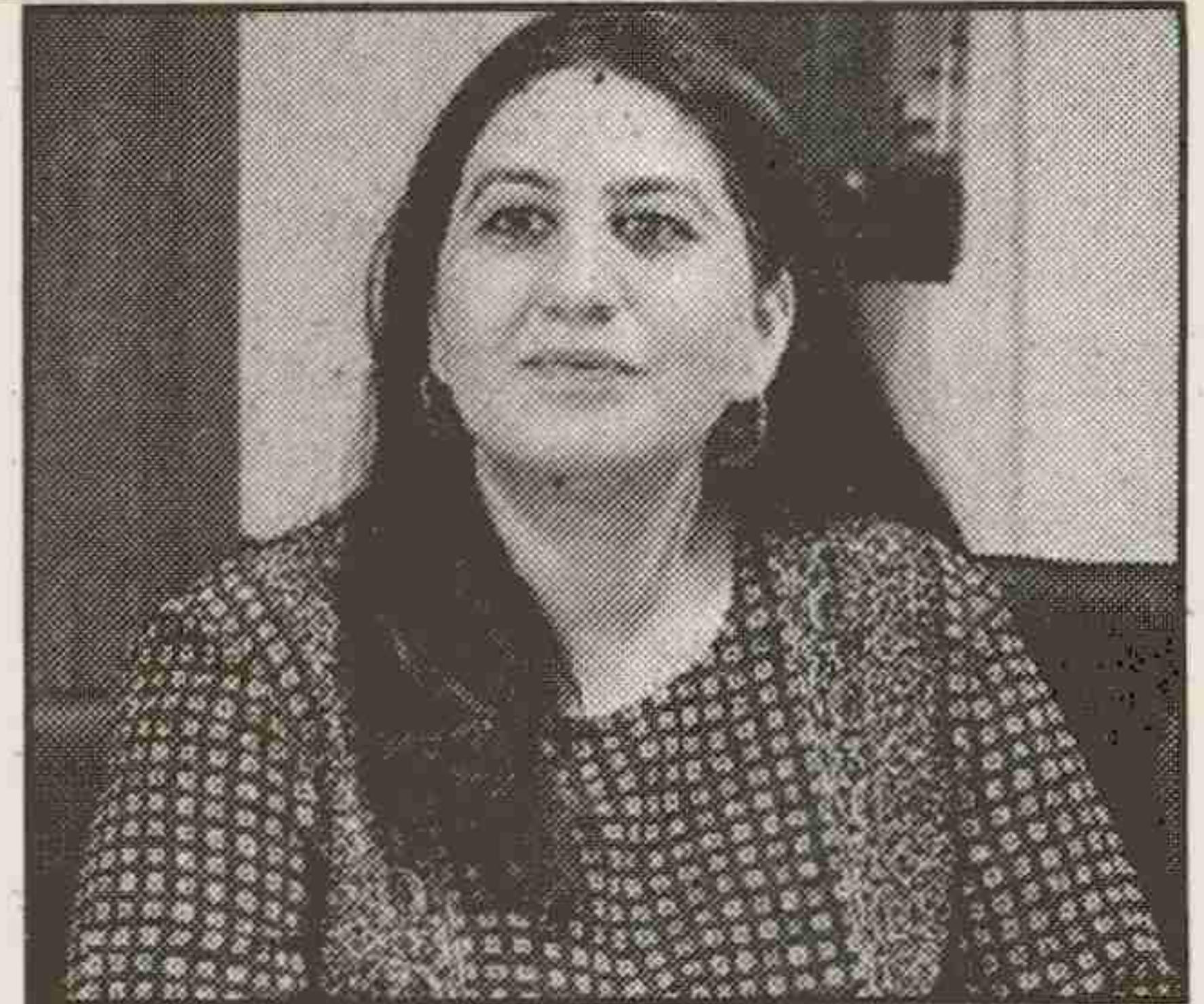

అన్ని ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు. రంజన కుమారిది ఉత్తర ప్రదేశ్ లోని వారాణాసి స్వస్థలం. ప్రస్తుతం ఈమె గ్లోబల్ సేఫ్టీ అడ్వైజరీ బోర్డ్ ఆఫ్ ఫేస్ బుక్, ట్విట్టర్స్ ట్రస్ట్ అండ్ సేఫ్టీ కౌన్సిల్ లో సభ్యురాలు. ఈమె కృషికి ప్రతిష్టాతకమైన “లోటస్ లీడర్ షిప్” అవార్డు వచ్చింది. జండర్ పాలసీ జాబితాలలో ప్రతిభావంతులైన వంద మందిలో ఈమె ఒకరు.

ఈమె ఢిల్లీలోని జవహర్ లాల్ నెహ్రూ యూనివర్సిటీలో రాజకీయ శాస్త్రంలో పిహెచ్ డీ చేశారు. మహిళలు సమానత్వం సాధించడానికి ఇంకా ఎంతో చేయాలి. సామాజిక న్యాయం కోసం అలుపెరగక పోరాడాలి అంటారు రంజనా కుమారి.

.....

2012లో దేశ రాజధానిలో ఒక జ్యోతిపాండే (నిర్భయ)పై కొందరు పాశవికంగా అత్యాచారం జరిపిన ఘటన శృతి కపూర్ ని ఆంధోళన గురి చేసింది. మహిళలకు, బాలికలకు ఏదైనా సమస్య వస్తే వారిని రక్షించాలనే ఉద్దేశంతో ఈమె 2013లో సేఫ్టీ ఫౌండేషన్

ప్రారంభించారు. ఇది స్త్రీ విద్య, ఆన్లైన్ సదస్సులు, ఆత్మరక్షణ కార్యశాలలు నిర్వహిస్తుంది.

మహిళల చట్టాలు వారి న్యాయపరమైన హక్కులపై అవగాహన కల్పిస్తుంది ఈమె. ఇప్పటి వరకు ఎన్నో జాతీయ అంతర్జాతీయ సదస్సులలో పాల్గొని పలు అవార్డులు సాధించారు. శృతి కపూర్ స్వస్థలం కాన్పూర్. అమెరికాలో ఆర్థిక శాస్త్రంలో పిహెచ్ డీ చేశారు.

ఈమె ఒక సామాజిక వ్యాపార వేత్త. గ్లోబల్ ఇంటర్ నెట్, ఫ్లాట్ ఫామ్ జండర్ పాలసీ వంద మంది ప్రతిభా శీలుర జాబితాల్లో ఈమె ఒకరు. వీరి బాటలోనే మరొక ఐదుగురు ప్రవాస భారతీయులు ఈ వంద మంది జాబితాలో స్థానం సంపాదించుకున్నారు. ✨

1976లో వరకట్నం కోసం అత్తింటివారు పెట్టే బాధలు భరించలేక ఒకస్త్రీ రంజన అనే మహిళ ఇంటి దగ్గరలోనే మరణించింది. ఆ సంఘటన రంజనను కలచి వేసింది. మహిళల కోసం ఏదైనా చేయాలని అప్పుడే నిర్ణయించుకుంది. అప్పటి నుండి అతివలకోసం ఎన్నో సామాజిక కార్యక్రమాలు చేపట్టారు. మహిళా సాధికారితపై అనేక పుస్తకాలు రాశారు. వాటిలో “బ్రెడ్స్ ఆర్ నాట్ ఫర్ బర్నింగ్” అనే పుస్తకం ప్రపంచ గుర్తింపు పొందింది. శిశు హత్యలు, మహిళలపై హింస, వరకట్నం వేధింపులు లేని సమాజం చూడాలనేదే ఆమె కల. వీటికోసం ఆమె

కందుకూరి వీరేశలింగం చరిత్ర

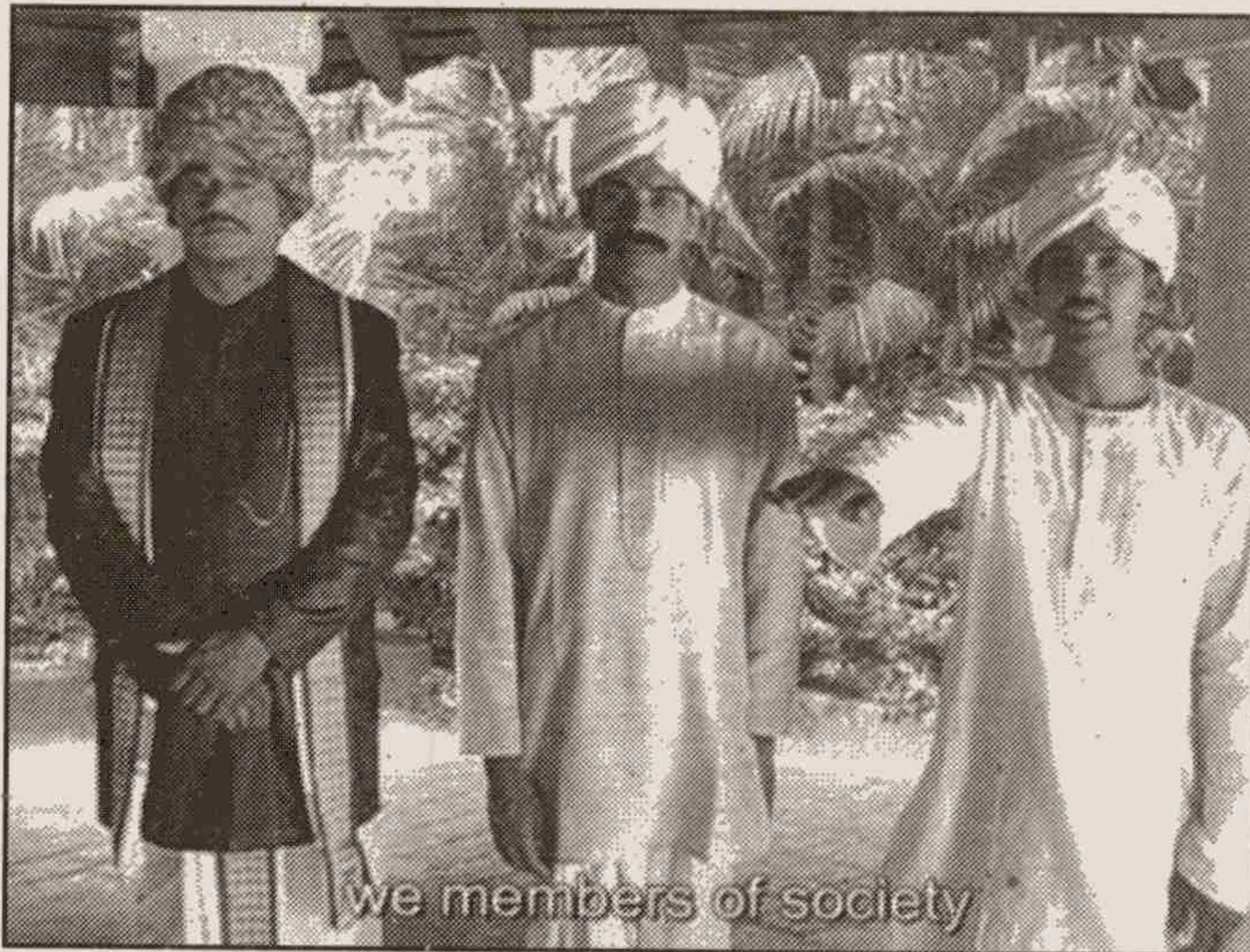
దంభాచార్య విలసనము

లక్ష్మీనరసింహం గారి మిత్రు డొకడు న్యాయస్థానమునకు వెళ్ళినప్పుడల్లా తోటి న్యాయవాదులు “ జంబుక శాస్త్రీ గారు దయచేసినారా? విశేషములేమిటి” అని పేహళన చేసేవారు. అప్పుడాయన పంతులుగారికి వ్యతిరేకులైన లక్ష్మీనరసింహం గారి వద్దకు వెళ్ళి “దంభాచార్య విలసనము” మిమ్మల్ని ఉద్దేశించి రాసినదే అని చెప్పారు. ఆ పాత్రలోని కొన్ని అవలక్షణాలు తనకు ఉన్నందున ఆ ప్రహసనము వ్రాసిన “వివేక వర్ధని” ప్రతులను కొన్నింటిని లక్ష్మీనరసింహం గారు కాల్పించేశారు. రెండవ రోజున ‘వివేక వర్ధని’ ప్రింటర్ పబ్లిషర్ కురెళ్ళ రామయ్యగారు లక్ష్మీ నరసింహంగారికి ఒక పత్రము వ్రాసి పంపారు. మహారాజశ్రీ అమ్మారి లక్ష్మీ నరసింహం చెట్టియూర్ గారికి వివేక వర్ధని ప్రింటర్ పబ్లిషర్ కురెళ్ళ రామయ్య విన్నపాలు.

ఈ నెల 9వ తేదిన సాయంత్రం వివేక వర్ధని పత్రికను గడకు కట్టి పాత చెప్పులు, చీపురు కట్టను కట్టి వివేక వర్ధనిలో ప్రచురించిన వారిని, చేసినవారిని, వివేక వర్ధనిని బంగారయ్య వేడవద్ద తగలబెడతాము. ఇష్టమున్న వారు వచ్చి చూడవచ్చుని టముకు వేయిస్తూ మీ కోర్టు ప్రెస్ లో పనిచేయు నవుకర్లు, మీ ఇలాకాలోని మనుషులు దూషించుచు, పత్రికకు, పబ్లిషర్ కు, పత్రికాధిపతికి అవమానము కలిగించాలనే ఉద్దేశంతో చేయిం చారని, అందువలన చట్ట ప్రకారం చర్య తీసుకోదలచామని 4 రోజుల లోపున మీ అభిప్రాయము తెలుపవలసిందిగా వ్రాసి పంపారు.

దానికి వారు రిజిస్టర్ ఉత్తరములో

మీరు రాసినవన్ని నిజమైనవి కావు. ముగ్గురు, నలుగురు కలిసి తయారు చేసిన స్టేట్ మెంట్ మీదని నేను తెలియజేస్తున్నాను. కనుక మీరే నాకు క్షమాపణ తెలపాలి. నేను తప్పకుండా మీ మనుషులకు వ్యతిరేకంగా ప్రొసీడ్ అవుతున్నానని జవాబులు వ్రాశారు. 1886

మే 16 తేదీన, రామయ్యగారు క్షమాపణ అడగడం అర్థంలేని పని మీరు చట్ట ప్రకారం ప్రొసీడ్ అవ్వండి అని మే 20వ తేదిన జవాబిచ్చారు. పంతులుగారు వివేక వర్ధని దహన పనికి చట్టరీత్యా చర్య తీసు కోవాలనుకున్నారు. సాక్ష్యం సేకరించారు. కావాలని సాధన, సామగ్రి నమ కూర్చుకున్నారు. కోర్టులో కేసు వేసేందుకు సన్నద్ధం అయ్యారు. సమాజ స్థాపకులైన వారిలో అభిమానులు రచ్చకెక్కి తగవులు ఆడుట మంచిది కాదని మనము పూనుకున్న మహా కార్యమునకు నష్టం కలుగుతుందని మనలో మనం తగులాడుకుంటే ప్రతిపక్షం వారికి లోకువ అవుతుందని ఇరువురిని సమాధాన పరచడానికి పూనుకున్నారు. మొదటి నుంచి పంతులుగారు పట్టిన పట్టు విడవని మొండి

మనిషి కనుక లిఖిత పూర్వకంగా క్షమాపణ పత్రముల రాసి ఇస్తే గాని సంధి కుదరదని కరాఖండిగా చెప్పారు. కొంత కాలం రాయబారము జరిగిన తరువాత లక్ష్మీ నరసింహం గారు 1886 ఆగష్టు 6వ తేదిన ఈ కింది విధముగా క్షమాపణ పత్రము వ్రాసి ఇచ్చారు. మార్చి నెల “11వ తారీకున వివేక వర్ధనిలో హాస్య నంజీవని నందు వ్రాసిన సంఘటనలు ఒకరి విషయమై ఉద్దేశించి వ్రాయ బడినట్లు నా స్నేహితులు కొందరు నాతో చెప్పాక నాకు అగ్రహం వచ్చి మే నెల 9వ తారీకున వివేక వర్ధనిని కాల్పించానని ఈ విషయమై విచారిస్తున్నానని, మరియు నా నవుకర్లు కొందరు మిమ్మల్ని దూషించినారని మీరు తెలియ జేశారు. కాని ఆ విధంగా చేయడం ఎంతమాత్రం నా

ఉద్దేశం కాదు. నా నవుకర్లను ఈ విషయమై మందలించాను. అందుకు క్షమాపణ తెలియజేస్తున్నాను” అని, 1886 సెప్టెంబరు 8వ తేదిన లక్ష్మీ నరసింహం గారి క్షమాపణ పత్రం వివేక వర్ధని వ్యాఖ్యానంలో మొదటి నుండి జరిగిన ఉత్తర-ప్రత్యుత్తరములతో ప్రచురించడం జరిగింది. దౌర్జన్యములు చేసే వారి గురించి వివేకవర్ధనిలో వ్రాసిన వారందరు ఇప్పుడు లక్ష్మీ నరసింహం గారికి మిత్రులయ్యారు. రామకృష్ణయ్య గారు వ్రాసి ఇచ్చిన రూ. 10,000 రూపాయిలు పంతులు గారికి ఇవ్వకపోతే వితంతు వివాహములు చెయ్యలేరని లక్ష్మీ నరసింహం గారు వారి మిత్రులు అభిప్రాయపడ్డారు. స్వలాభం కోసం వితంతు వివాహాలు చేసుకున్న కొందరు లక్ష్మీ నరసింహం గారి పక్షాన చేరారు.

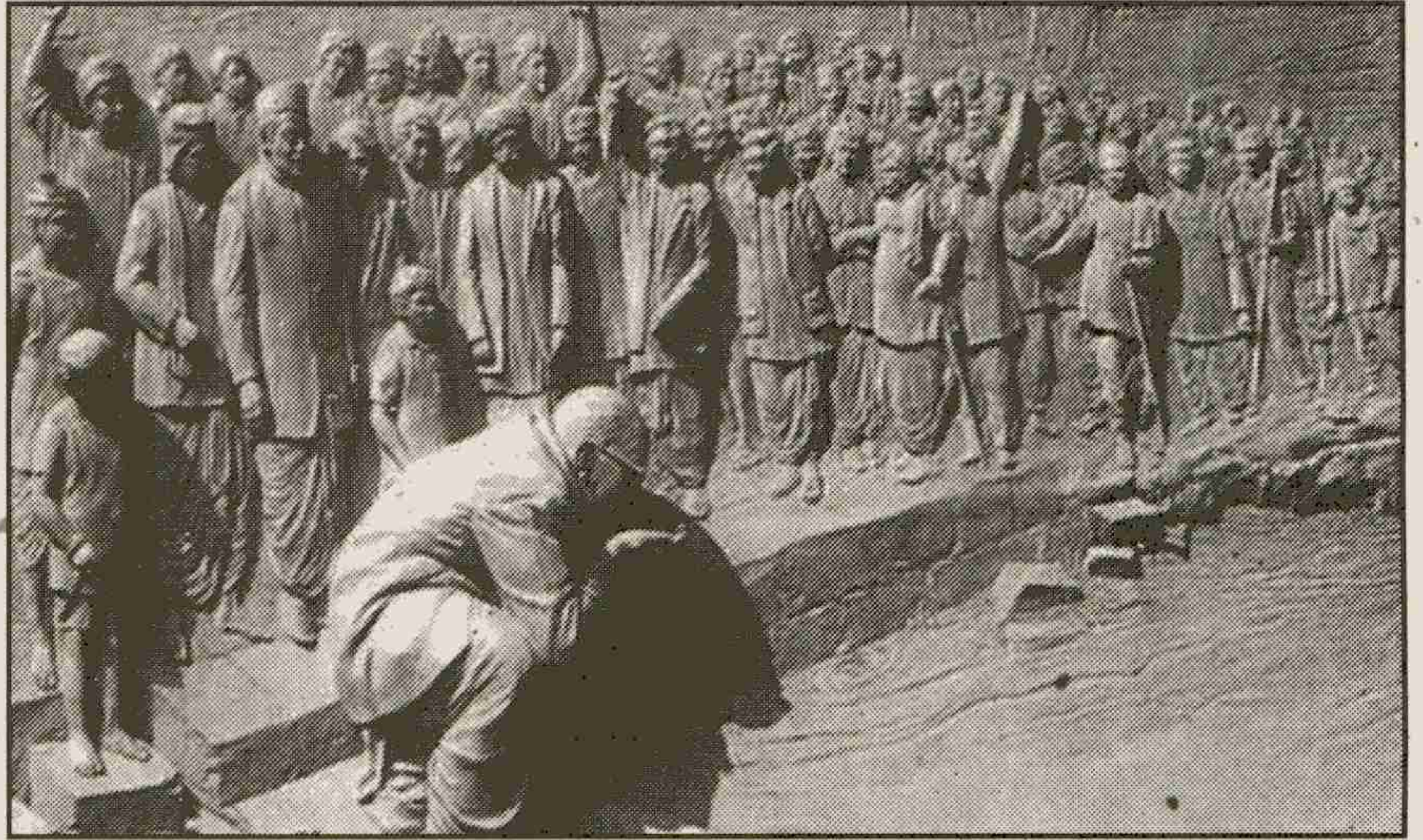
జల సత్సాగ్రహం

“మనం చౌదర్ చెరువుకు వెళ్తున్నది కేవలం మంచినీళ్లు తాగడానికి మాత్రమేకాదు, మనం చెరువుకు వెళ్తున్నది, మనం కూడా అందరిలాగే మనుషులం అని ప్రకటించడానికి కూడా.”

ఈ సమావేశం “మానవులందరూ సమానులే అనే సిద్ధాంతాన్ని స్థిరపరచడానికి” అని అందరికీ అర్థం కావాలి.

- బి.ఆర్. అంబేద్కర్ 1927, మహద్.

భారతదేశ చరిత్రలో రెండు సత్సాగ్రహాలు జరిగాయి, కానీ దురదృష్టవశాత్తు ఒక సత్సాగ్రహం మాత్రమే ప్రసిద్ధి పొందింది. పుస్తకాల్లోకి పాఠంగా చేరింది. అదే గాంధీజీ ముందుండి నడిపించిన ఉప్పు సత్సాగ్రహం. దీన్నే దండిసత్సాగ్రహం అనికూడా అంటారు. దండి అనే తీర గ్రామంలో సముద్రపు నీటినుండి ఉప్పును ఉత్పత్తి చేయడానికి గాంధీ, నేతృత్వంలోని అహింసాత్మక శాసనోల్లంఘన ఉద్యమం, అప్పటి బ్రిటిష్ రాజుకు వ్యతిరేకంగా జరిగింది. ఉప్పుపై పన్ను విధించటాన్ని నిరసిస్తూ 12మార్చి, 1930న, చేపట్టిన దండియాత్రనే ఉప్పు సత్సాగ్రహం అంటారు. “సహజ వనరైన ఉప్పు ఉత్పత్తిపై పన్ను వేయడం అమానుషం” అని ఆనాడు న్యాయపరమైన, అహింసా యుతమైన తిరుగుబాటుకు గాంధీ శ్రీకారం చుట్టారు. ఐతే అచ్చంగా అలాంటి మానవ హక్కులపైనే, ఉప్పు సత్సాగ్రహం కంటే మూడేళ్ళ ముందుగానే, ప్రాణికోటికి జీవనాధారమైన నీటిని కొన్ని సమూహాలకు, (అంటరాని సమూహాలుగా ముద్రవేసి) దూరం చేసిన దురాగతంపై కులాలు చేసిన సత్సాగ్రహాన్ని మాత్రం భారతీయ చరిత్రకారులు, మానవహక్కుల

నాయకులూ, రాజకీయనాయకులూ పూర్తిగా విస్మరించారని చెప్పాలి.

అదే మహద్ చెరువు నీటిని తాగే హక్కు కోసం దళిత జాతులకు బాసటగా, బాబా సాహెబ్ ముందుండి నడిపించిన మహద్ సత్సాగ్రహం. తాగునీటి కోసం అంటరానివారు ఉద్యమమై నడచిన జలసత్సాగ్రహం. నేడు ఆ సత్సాగ్రహం యొక్క రూపశిల్పి, మానవహక్కుల నాయకుడు, వివక్షకు గురై ఊరికి వెలుపల ఇతర కులాలకు దూరంగా నివసించే అంటరాని వారి ప్రాథమిక హక్కుల కోసం జీవితాంతం పోరాడిన మహనీయుడు బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్ జయంతి సందర్భంగా ఆయన నిర్వహించిన ఆ మరో సత్సాగ్రహం అయిన మహద్ సత్సాగ్రహం లేదా జల సత్సాగ్రహం గురించి ఈ వ్యాసంలో తెలుసుకునే ప్రయత్నం చేద్దాం.

1927 మార్చి 19న, మూడువేల మంది అంటరాని వాళ్ళను వెంట బెట్టుకొట్టుకొని రాయగడ్ జిల్లాలో ఉన్న మహద్ అనే ఊరిలో గల చౌదర్ చెరువుకు ఊరేగింపుగా వెళ్లారు. ఆరోజుల్లో దళితులను అంటరాని వాళ్ళుగా చూసేవారు. వారిని ఇతర గొప్ప కులాలుగా పిలువబడ్డ వారు నివసించే ఊరిలోకి రానిచ్చేవారు కారు. వారు కేవలం ఆధిపత్య కులాలకు ఊడిగం

చేయడానికే పుట్టారు తప్ప, వారికంటూ మనుషులుగా హక్కులేమీ ఉండవ”ని ఆనాటి సమాజంలోని పెద్దలచేత నమ్మించబడినవారు. ఆనాడు వారిస్థితి, దయనీయంగా ఉండేది. వారి ఉనికి సైతం పరిసరాలను మైల పరుస్తుందని వారిమూతికి ముంత, మొలకు చీపురు కట్టించి, వింత జంతువులుగా పరిగణించి అవమానపరిచిన సమాజం అప్పటిది. కనీసం ప్రాణం నిలిపే మంచినీటిపై కూడా వారికి హక్కులివ్వని వివక్షాపూరిత సమాజం ఆనాటిది. గొంతు తడుపుకోవడానికి గుక్కెడు నీళ్లు పుట్టని దుర్భర పరిస్థితుల్లో, ప్రాణాలు పోగొట్టుకున్న అభాగ్యులకు ఆనాడు లెక్కలేదు. అలాంటి రోజుల్లో బాబాసాహెబ్ ఈ ఉద్యమానికి రూపకల్పన చేశారు. ఊరేగింపుగా చౌదర్ చెరువుకు వెళ్లి, అందులో దిగి, అనీటిని తాగడం ద్వారా, అనీటిపై తమకూ హక్కుందని తెలియజేసారు. పెద్ద అలజడి రేగడం మొదలైంది. ఆధిపత్య కులస్తులు అంటరానివారిపై దాడులకు దిగారు. అంటరాని వారు మహద్ చెరువులో దిగారనీ, వాళ్ళు అంతటితో ఆగకుండా బస్తీలోని హిందూ దేవాలయాల్లోకి సైతం ప్రవేశించనున్నారనీ పుకార్లు విన్న హిందువులు వాదనలకు దిగారు.

దళితులు తమ చెరువులోకి దిగి నీటిని మైల పరిచారనీ, అందుకు విరుగుడుగా ఆనీటిని గోమూత్రంతో శుద్ధిచేయాలనీ పిలుపునిచ్చారు. ఆవుపాలు, పెరుగు, ఆవునెయ్యి, ఆవుపేడ కూడా రంగరించి, ఆ మిశ్రమాన్ని 108 కుండలలో సేకరించి చౌదర్ చెరువులో వేదమంత్రాల నడుమ గుమ్మరించి, చెరువు శుద్ధి ఐనట్టేనని, హిందువులు మళ్ళీ ఆ నీటిని తాగాచ్చనీ ప్రకటించారు. ఇంత హైన్యమైన స్థితిలో ఆనాడు కులవివక్ష కరాళనృత్యం చేసింది. బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్, స్వీయకథగా పరిగణించదగ్గ “వెయిటింగ్ ఫర్ ద వీసా” పుస్తకంలో, “నీరు పుట్టక పస్తులున్న తన చిన్ననాటి ఉదంతాన్ని గుర్తుచేసుకుంటారు.

చిన్నప్పుడు వేరే ఊరిలో పనిచేస్తున్న తండ్రిని కలవడానికి తన సోదరులతో బయల్దేరి, వీళ్ళు అంటరానివారని తెలుసుకున్న గుర్రపు బగ్గి సొంతదారు తమను బండి దించేసిన వైనాన్నీ, అతడ్ని బతిమాలి, తామే బండితోలేలా అతనికి ఎక్కువ డబ్బులిచ్చి ఒప్పించి, రోజంతా ఎండలో బండితోలి, ఆకలయ్యి భోజనం తిందామని కూర్చున్నప్పుడు, వీళ్ళు అంటరాని వాళ్ళని, గ్రామస్థులు నీళ్ళు ఇవ్వని పరిస్థితుల్లో, తినడానికి భోజనం ఉండీ పస్తులు పడుకోవాల్సివుచ్చిన రోజులు తనను చాలా ఆలోచనలోకి నెట్టాయనీ, అంటరాని తనం ఎంత అమానుషమైనదో తనకు అప్పుడు అర్థమైందనీ ప్రస్తావిస్తారు అంబేద్కర్ ఆ పుస్తకంలో.

మహాద్ సత్యాగ్రహం నిర్వహిస్తూ ఆయన ఆనాటి ఉద్యమంలో ప్రముఖంగా పాల్గొన్న అంటరాని స్త్రీలనుద్దేశించి ఈమాటలు చెప్పారు.” కులాన్ని ప్రతిబింబించే ఏ విధమైన ఆభరణాలూ ఇకపై మీరు ధరించవద్దు. వాటిని

బహిష్కరించండి. (అప్పట్లో..కొన్ని లోహాలతో చేసిన కడియాలు, గాజులు లాంటి ఆభరణాలు కేవలం అంటరాని స్త్రీలకు పరిమితంగా ఉండేవి.) ఇతర కులాల స్త్రీల మాదిరిగానే మీరు మీ దుస్తులు ధరించడం నేర్చుకోండి. పస్తులున్నా సరే, చక్కగా ఉతికిన దుస్తులు ధరించి, శుభ్రంగా కనపడండి. పేదరికం మనతో ఎప్పుడూ ఉన్నది, దానికి లొంగి పోకండి”

అంబేద్కర్ను వెంబడించిన వారిలో ఆధిపత్య కులాల స్త్రీలూ ఉన్నారు. వారు సామాజిక సమస్యల పట్ల ఎంతో వివేచనతో వ్యవహరించేవారు. వారిలో లక్ష్మీ బాయిటిప్పిస్, ఇందిరాబాయి చిత్రేఅనే యువతులు ముందుకొచ్చి, దళిత స్త్రీలకు

కులాన్ని ప్రతిబింబించే ఏ విధమైన ఆభరణాలూ ఇకపై మీరు ధరించవద్దు. వాటిని బహిష్కరించండి. (అప్పట్లో..కొన్ని లోహాలతో చేసిన కడియాలు, గాజులు లాంటి ఆభరణాలు కేవలం అంటరాని స్త్రీలకు పరిమితంగా ఉండేవి.) ఇతర కులాల స్త్రీల మాదిరిగానే మీరు మీ దుస్తులు ధరించడం నేర్చుకోండి. పస్తులున్నా సరే, చక్కగా ఉతికిన దుస్తులు ధరించి, శుభ్రంగా కనపడండి. పేదరికం మనతో ఎప్పుడూ ఉన్నది, దానికి లొంగి పోకండి”

తమలాగా చీరకట్టుకోవడం నేర్పారు, అప్పటిదాకా వారిని ఇతర కులాల స్త్రీల మాదిరిగా కాళ్ళుకనపడకుండా వస్త్రధారణ చేసుకోనివ్వలేదు ఈ కుల సమాజం. స్త్రీల సాధికారత విషయంలో అంబేద్కర్ చేసిన కృషి అసాధారణమైంది అనికూడా ఈ సంఘటనలవల్ల నిర్ధారించవచ్చు.

బాబాసాహెబ్ కోరిన సమాజం వివక్ష జాడలు లేని సమానత్వ సమాజం. ఆయన్ని కేవలం కొన్ని కులాల నాయకుడిగా కుదించడం సరైన చర్యకాదు. నిజానికి ఆయన భారతీయులందరూ సమాన హక్కులతో, హాయిగా బ్రతకాలని కాంక్షించారు. భారతదేశంలో చట్టాలున్నాయి, ఆ చట్టాలు నిజానికి అందరికీ సమాన హక్కులు

ప్రవచించాయి. 1923 ఆగష్టులో బాంబే లేజిస్లేటివ్ కౌన్సిల్ “దళితులందరూ అన్ని ప్రభుత్వ స్థలాలనూ, నీటి చేరువులనూ ఇతరులతో సమానంగా వాడుకోవచ్చని” ఒక తీర్మానం విడుదల చేసింది. అలాగే 1924 జనవరిలో ఇలాంటి తీర్మానమే మహాద్ మున్సిపల్ కౌన్సిల్లో సైతం ప్రకటించబడింది. కానీ అప్పటి హిందువులు అందుకు ఒప్పుకోకుండా నిరసనలకు దిగడంతో అది కార్యరూపం దాల్చలేదు. అయితే, మహాద్ లో ఈ సత్యాగ్రహం చేయడానికి కొందరు ఆధిపత్య కులవ్యక్తులు కూడా సహకరించడం హర్షించదగ్గ విషయం. మహాద్ మున్సిపల్ ప్రసిడెంట్ టిప్పిస్ వారిలో ముఖ్యులు. ఆయనే అంబేద్కర్ను

ఈ ఉద్యమానికి నాయకత్వం వహించాల్సిందిగా ఆహ్వానించారు.

ఆ విధంగా ఒక చారిత్రాత్మక ఘట్టానికి తెరలేచింది. సహజ వనరైన నీటిపై కూడా తమ ఆధిపత్యాన్ని ప్రదర్శించి, సాటిమనుషులను బానిసలుగా చూసిన సమాజపు తీరును సవాలు చేస్తూ

బాబాసాహెబ్ చూపిన తెగువ, చొరవ అద్వితీయం. ఉప్పు సత్యాగ్రహం కంటే ముందే జరిగిన నీటి సత్యాగ్రహం కూడా, ఈనాటి పౌరులకు తెలియబడాలి. చౌదర్ చెరువు సత్యాగ్రహం సైతం పాఠ్యపుస్తకాల్లో ఇకనైనా చోటు దక్కించుకోవాలి. ఇదొక చారిత్రాత్మ అవసరం..

దళితుల హక్కులూ, స్త్రీల హక్కులూ మానవహక్కులు అని ఆయన అనేకమంది అభ్యుదయ వాదులకంటే ముందే నినదించి, ఆ హక్కులను చట్టాలుగా, రాజ్యాంగ బద్ధంగా బాధితులకు అందించడంలో ఆయన కృషి, నిబద్ధత యావత్ ప్రపంచానికీ ఎప్పటికీ అనుసరణీయం.

వీరేశలింగం శతవర్షంతి సందర్భంగా నిర్వహించిన కథల పోటీలో ప్రచురణకు ఎంపిక చేయబడిన కథ

కొరమీనుగుంట

చిన్న చిన్న చేపలు గుంపులు గుంపులుగా చేరి అర్జునరెడ్డి కాళ్ళు కొరుకు తున్నాయి.

కొరమీనుగుంట గట్టున కూర్చొని కాళ్ళు మాత్రం నీళ్ళలో పెట్టి చరచర టపటప బల బల బిలబిల తిరుగులాడుతున్న కొరమీను చేపలను చూస్తూ కూర్చున్నాడు అర్జునరెడ్డి. మిలమిల మెరుస్తూ జెర జెర ప్రాకుతూ బిరబిర వరుగులు తీస్తూ మీసమిసలాడుతున్న కొరమీను చేపలు కొరమీనుగుంట అంతా చక్కర్లు కొడుతున్నాయి. చేతిలోని మొక్కజొన్న గింజలు చేపల పైకి విసురుతోంటే అవీ పోటీలు పడి ఎగిరెగిరి తింటున్నాయి. వ్యాపారం పనులన్నీ అయిపోయాక సాయంకాలానికంతా తమ పాత పెంకుటింటికి చేరి ఇంటిముందర వున్న కోరమీనుగుంటలోని చేపలకు మొక్కజొన్న గింజలు విసరడం అర్జునరెడ్డికి ఆనందాన్ని ఇస్తుంది.

కొరమీనుగుంటలో నిండుగా వున్న నీళ్ల పైన అస్తమించే సూర్యుడు కదలాడుతుంటే 'చెరువుకు నీటి ఆశ, నీటికి చెరువు ఆశ కదా' అనుకొని ముసి ముసి గా నవ్వుకొన్నాడు.

దిరసన చెక్కలతో చేసిన తోపుడు బండిలో ఎండుచేపలు పెట్టు కొని నాలుగు మైళ్ల దూరంలో వున్నతిరుపతి పట్టణం అంతా తిరిగి వ్యాపారం చేస్తాడు అర్జున రెడ్డి. కిడ్నీ ఫెయిల్యూర్ కావటంతో భార్య నాలుగేళ్ళ క్రితమే చనిపోయింది.

ప్రతీ రోజూ వీధులన్నీ తిరిగితిరిగి తను సంపాదించిన డబ్బులతో ఆడ పిల్లలు ముగ్గురినీ చదివిస్తున్నాడు. పెద్ద బిడ్డ జలజ చదువు పూర్తయి పెళ్లి చేసుకొని అమెరికాలో ఉంటోంది. రెండో కూతురు వనజ మహిళా యూనివర్సిటీలో ఫార్మసీ చదువుతోంది. మూడో కూతురు తిరుపతి పాలిటెక్నిక్ కాలేజీలో డిప్లోమా ఇన్ సివిల్ ఇంజనీరింగ్ చేస్తోంది.

బెకబెక అరుస్తున్న కప్పల్ని చూసి

'చెరువు నిండితే కప్పలు చేరుతాయి. చెరువు ఎండితే కప్పలు వెళ్లిపోతాయి కదా' అన్న విషయం గుర్తొచ్చి చిన్న నవ్వు నవ్వినాడు.

ఎదురుగా వున్న శేషాచలం కొండలు సూర్య కిరణాలకు ధగధగా మెరుస్తున్నాయి. బాదం చెట్టు మీది బూరుగు పిట్ట గజిబిజి పిట్ట బుర్గు పిట్టలు సందడి చేస్తున్నాయి.

అప్పుడే దామినీడు లో ధరణీపతి నాయుడు గారి వరినాట్లు కెళ్ళి వస్తున్న పద్మక్క పద్మావతక్క చెంగక్క చెంగాళక్కలు "నాటి నాటి మాకు నడుములే పాయె! తీసి తీసి చేతులు తీపులేయక్కా" అనీ రాయలసీమ రాగం పాడుకొంటూ వెళుతున్నారు.

అమెరికాలోని డల్లాస్ నుంచి పెద్ద కూతురు జలజ ఫోన్ "బాగున్నారా నాన్నా" అని. సాయంకాలాల్లో ఈ రెండు పదాలు చెవిన పడకపోతే అర్జునరెడ్డికి పిడచ మింగుడు పడదు. కంటి పైన రెప్ప వాలదు.

"గిరిజ వనజలు ఎలా ఉన్నారు, మన పెంపుడు పొట్టేలు పినాకిని ఎలా ఉంది, మన ఊరి రాములవారిగుడికి రంగులు వేసారా, రచ్చ బండ కాడి వేప చెట్టు పెరిగిందా, చెరువులోకి నీళ్లు వచ్చాయా, కరెంటు వస్తా పోతానే ఉందా, మన ఊరి ఆర్టీసీ బస్సు వేళకి వస్తా ఉందా, మన మడవలి మాణిక్యం బాగున్నాడా, అంగడి అనసూయక్క ఆరోగ్యం బాగుందా, పోస్టుమ్యాను పరంధాముడు పోస్టు సరిగా ఇస్తున్నాడా" అంటూ ప్రశ్నల వర్షం కురిపించింది.

"పిచ్చి పిల్ల.. ఊరంటే, ఊర్లో వారంటే ఎంత ప్రేమో దీనికి, ఒట్టి తిక్కలది... ఎట్లా

బతుకుతుందో ఏమో అనుకొంటే మన దేశం కానీ దేశం పోయి మన తిండి కానీ తిండి తింటూ మన భాష కానీ భాష మాట్లాడుతూ... ఎంత బాగా ఎదిగిందో ..." అనుకొని తృప్తిగా తియ్యటి గుటకలు మింగాడు. కూతురు అడిగిన అన్ని ప్రశ్నలకీ వివరంగా సమాధానం ఇచ్చి ఫోను పెట్టేసి ఇంటిలోకి వెళ్లి నాడు.

వనజ గిరిజలకు ఇద్దరికీ పరీక్షలు కావడంతో ఇద్దరూ తమ చెప్పులు అరిగి పోయి ఉన్నాయని కాగితం పైన కాళ్ళు పెట్టి పెన్సిలుతో పాదం కొలతలు తీసి వాళ్ళ నాయనకు ఇచ్చినారు. గాంధీరోడ్డుకు పోయినప్పుడు 9 కొలత చెప్పులు కొనుక్కు రమ్మని చెప్పినారు ఆయనకు ?

మళ్ళీ అయిదు నిమిషాలకంతా జలజ నుంచి ఫోన్ వచ్చింది "నాన్నా ! డబ్బులు పంపిస్తా, అపార్టుమెంటు కొందాము నాన్నా" అంది.

"అలాగేనమ్మా, విచారించి పెడతాను. నీవు అమెరికా నుంచి ఎప్పుడు వస్తావో చెప్పు" అన్నాడు

"నేనెందుకు నాన్నా , నీవు వున్నావు కదా, నీ పేరుతో రిజిస్ట్రేషన్ చేస్తాము" అని చెప్పింది.

"కాటికి కాళ్ళుచాచిన వాణ్ణి. జరగ రానిది జరిగితే .... ముగ్గురు బిడ్డలు మీరు , కొత్త మనుష్యులు భర్తలుగా మీ చెల్లెళ్ళ జీవితాల్లోకి వస్తారు. రక రకాల సమస్యలు వస్తాయి తల్లీ" అన్నాడు.

"అలాంటిది జరగదులే నాన్నా.... నేను కోరుకోనేది ఏమిటంటే నీవు ఉన్నంత వరకు నీ పేరు పైన ఉండనీయ్. నీ తదనంతరం మా అక్కాచెల్లెళ్లలో ఎవరు వెనుకబడి ఉంటారో అపార్టుమెంటును వారు తీసుకొంటారు"

కూతురి మాటలకు ఉలిక్కిపడ్డాడు అర్జున రెడ్డి. తన కూతురి మానసిక వైశాల్యానికి నిశ్చేష్టుడైనాడు. తను రేయనకా పగలనకా కష్ట పడి డబ్బు సంపాదించి తనతో పాటు తన చెల్లెళ్ళుకూడా అభివృద్ధి లోకి రావాలని ఆలోచిస్తున్న కూతురి కి దండం పెట్టాలో తోడబుట్టిన వాళ్ళు అందరూ

బాగుండాలని తపన పడే ఆమెకు జేజేలు కొట్టాలో అర్జునరెడ్డికి తెలియ లేదు. చెల్లెళ్లలో ఎవరైనా వెనుకబడితే ఆదుకోవాలనీ ఆమెకి వచ్చిన ఆలోచన అతడిలో అలజడి రేపింది.

“ నీ ఇష్టం తల్లీ “ అని చెప్పి ఫోను పెట్టేశాడు.

పది నిమిషాలకంతా మళ్ళీ అమెరికా అల్లుడి నుంచి ఫోను వచ్చింది.

అర్జునరెడ్డి గుండెల్లో గుబులు మొదలయింది. అమెరికా అల్లుడిని తెచ్చుకొంటే అన్నీ ఇన్నీ ఇబ్బందులు కాదురా నాయనా’ అనీ విజయవాడ విమలక్క చెప్పినా తాను వినలేదు.

అల్లుడు ఎలాంటి వాడో ఏమో, దీని ద్వారా వారి సంసారంలో ఎలాంటి కుతకుతలు వస్తాయో...

అప్పుసప్పు చేసి, వున్న కాస్తంత కయ్యి అమ్మీ చదివించిన అమ్మాయి అమెరికాలో ఉంది, అల్లుడూ అమెరికాలో వున్నాడు. జంట బాగుందికదా’ అని మొండి ధైర్యంతో పెండ్లి చేసినాను. ‘ఏ బుర్రలో ఏ బుద్ధి ఉందో ఎవరికి ఎరుక!

పెద్ద పాప తమకి ఇస్తామన్న పైసల విషయం అల్లుడికి తెలిసిపోయిందేమో, అల్లుడు ఎక్కడ అడ్డుపడతాడో అని అనుమానంగా భయభయంగా ఫోన్ తీసినాడు.

“మావా! మన జలజ తిరుపతిలో అపార్థమెంటు కొనడానికి డబ్బులు పంపిస్తానని చెప్పిందట కదా” అన్నాడు.

“అనుకొన్న అడ్డు వచ్చేట్లుగా ఉంది. చేతికొచ్చిన కూడు నోటికాడికైనా రాకుండా పోతోంది. ఆడ బిడ్డలు వాళ్ళ కన్న తల్లితండ్రులకు, తోడ బుట్టిన వాళ్లకు డబ్బుల సహాయం చేస్తే ఓర్చే అల్లుళ్ళు ఎందరు ఉంటారు?” అని అర్జునరెడ్డి మథనపడినాడు. తనకి తెలియకనే కళ్ళలో కన్నీళ్లు ప్రారంభమైనాయి. .

“మావా, వినబడుతోందా ....మీకు అపార్థమెంటు కొనడానికి డబ్బులు చాలకుంటే నేను కూడా పంపిస్తాను. మొహమాట పడకండి. మంచి ప్లాట్ గా చూసి కొనండి “అనీ చెప్పి ఫోన్ పెట్టేశాడు.

దిగాలు పడ్డ అర్జునరెడ్డి ముఖం

భార్య భర్తల మధ్య ఎంతో అవగాహన ఉంటే గానీ భార్య తరపు వారికి ఆర్థిక సహాయం చేయడానికి భర్తలు సహకరించరనీ చెప్పుకొచ్చాడు అర్జునరెడ్డి. ఇలాంటివే జరిగితే ఆడ పిల్లల తల్లితండ్రులు ధైర్యంగా ఆడ పిల్లల్ని ఎదిగినంత ఎత్తుకు ఎదిగనిస్తారనీ అన్నాడు. నాన్న మనస్సు లోని మాట తెలుసుకొన్న వనజా గిరిజలు “ చేప పిల్లలకు ఈత నేర్పాలా నాన్నా , అక్క మాత్రమే కాదు...మేమిద్దరం నీ వెనుక వున్నాం నాన్నా మేము ఒకరికొకరం మంచి చెడ్డలు పంచుకోంటాం, కష్టసుఖాల్లో తోడుగా ఉంటాం. అందరం కలసిమెలసి ఎదుగుతాం..” అని మనసులో అనుకొన్నారు.

అల్లుడి మాటలతో ఆనంద నిలయంగా మారింది. కళ్ళలోని కన్నీళ్లు ఆనంద భావోలుగా మారాయి. “వచ్చిన అల్లుళ్ళు అత్తమామలకు ఆర్థికంగా చేదోడు వాడోడుగా ఉంటారనే నమ్మకం వస్తే ఆడ బిడ్డల తల్లితండ్రులు ఆడబిడ్డ అనీ మగ బిడ్డ అనీ వేరువేరుగా చూడరు కదా! ఏ బిడ్డ అయినా ఒకటే అనుకొంటారు కదా, ఆడబిడ్డలని కడుపులోనే చంపుకోరు కదా!” అని అనుకొన్నాడు.

కూతురు అల్లుళ్ళ విశాల హృదయానికి ఏనుగు ఎక్కినంత సంబర పడినాడు. నలభై లక్షల విలువ చేసే డాలర్ల డబ్బుమొత్తం అర్జునరెడ్డి అకౌంట్లోకి నిమిషాల్లో ట్రాన్స్ఫర్ ఐయింది. అక్క సహాయంతో తిరుపతిలో అపార్థమెంటు కొనబోతున్నామన్న విషయం తెలిసి వనజ, గిరిజలు ఎగిరి గంతులేశారు. వేడివేడి బొరుగుల ఉప్పా, రొయ్యల పిట్టు చేసుకొని పెరట్లోని వెన్నెల్లో కూర్చొని తిన్నారు. అపార్థమెంటు ఎక్కడ కొనాలి, ఎంతలో కొనాలి ఎలాంటిది కొనాలి లాంటి విషయాలు మాట్లాడుకున్నారు. వేడి పాలు తాగి పట్టీల మంచాల పైన పడుకొన్నారు.

పౌర్ణమిరోజు కావడంతో నిండు వెన్నెల జాబిలి వెన్నెల వర్షం కురిపిస్తోంది. భార్య భర్తల మధ్య ఎంతో అవగాహన ఉంటే గానీ భార్య తరపు వారికి ఆర్థిక సహాయం చేయడానికి భర్తలు సహకరించరనీ చెప్పుకొచ్చాడు అర్జునరెడ్డి. ఇలాంటివే జరిగితే ఆడ పిల్లల తల్లితండ్రులు ధైర్యంగా ఆడ పిల్లల్ని ఎదిగినంత ఎత్తుకు

ఎదిగనిస్తారనీ అన్నాడు. నాన్న మనస్సు లోని మాట తెలుసుకొన్న వనజా గిరిజలు “ చేప పిల్లలకు ఈత నేర్పాలా నాన్నా , అక్క మాత్రమే కాదు...మేమిద్దరం నీ వెనుక వున్నాం నాన్నా మేము ఒకరికొకరం మంచి చెడ్డలు పంచుకోంటాం, కష్టసుఖాల్లో తోడుగా ఉంటాం. అందరం కలసిమెలసి ఎదుగుతాం..” అని మనసులో అనుకొన్నారు.

పెరట్లోని పారిజాతం చెట్టు సుగంధ పరిమళాలను వెదజల్లుతుంటే చిన్నగా నిద్రలోకి జారుకున్నారు

తెల్లారి ఐయిందో లేదో,

పెరట్లోని కోడి కొక్కా రోకో ....అనీ మూడు సార్లు కూసింది. బాదం చెట్టు మీది పక్షులు కిచకిచ శబ్దాలు చేస్తున్నాయి

అర్జున రెడ్డి గబగబ లేచి కుంకుడు కాయలతో తల స్నానం చేసి ఇస్త్రీ చేసిన తెల్ల పంచె తెల్ల చొక్కా వేసుకొన్నాడు. బాటా చెప్పుల్ని నీళ్ళేసి కడిగి కాళ్ళకి తొడిగినాడు. ఇంటి ముందరి దవనం రెమ్మలు నాలుగు పెరుక్కొని వాసన చూసినాడు.

వంటకి వంకాయలు తరుగుతున్న వనజ టాటా చెప్పింది. గన్నేరు చెట్టు కున్న గన్నేరు పూలు కోస్తున్న గిరిజ తమ నాన్న లోని కొత్త నాన్నని చూసి ముసిముసిగా నవ్వుకోంది.

తలనీ ఆ పక్కకి ఈ పక్కకి తిప్పుకుండా నిటారుగా నడుస్తూ నవ్వుతూ వీధిలోకి వచ్చినాడు అర్జున రెడ్డి. కొరమీనుగుంటలోని కొరమీనుచేపలు అర్జునరెడ్డిని తొంగితొంగి చూస్తున్నాయి.

ఇండ్లలో వున్న ఆడవాళ్లు నీళ్ల ట్యాంకు వచ్చిందని వీధుల్లోకి వచ్చినారు. “ఈ కాలం ఆడ బిడ్డ అయితేనేమీ, మగ బిడ్డ అయితేనేమి? అమ్మ నాన్నల్ని, తోడ బుట్టిన వాళ్ళని ఆదుకొందామనే ఆలోచన వున్న వాళ్లయితే చాలు “ అని గునగున లాడుకొన్నారు. తిరుఫ్ఫతి మంగళం రోడ్డు లోని జంట మద్దిమాను జంక్షను వద్ద కొత్తగా కడుతున్న అపార్థమెంటు వైపు ఆత్మ విశ్వాసంతో ధైర్యంగా అడుగులు వేసాడు అర్జున రెడ్డి.

“సమాప్తం ”

మధ్యాహ్న భోజన పథకాన్ని ప్రభుత్వ ఆధ్వర్యంలోనే కొనసాగించాలి

నేటి బాలలే రేపటి పౌరులు. కానీ ఈ రేపటి పౌరులకు రోజులో ఒక పూట నాణ్యమైన భోజనం పెట్టడానికి ఏర్పడిన మధ్యాహ్నభోజన పథకాన్ని కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నాయి. పిల్లలకు పౌష్టికాహారాన్ని అందించేందుకు, పడి పోతున్న అక్షరాస్యత సంఖ్య పెంచేందుకు, పాఠశాలలో డ్రాప్ అవుట్ పెరగడం వంటి సమస్యలను అధిగ మించేందుకు అమలు చేస్తున్న మధ్యాహ్న భోజన పథకం ప్రభుత్వ విధానాల వలన లక్ష్యాలకు ఆమడ దూరంలో ఉంటోంది.

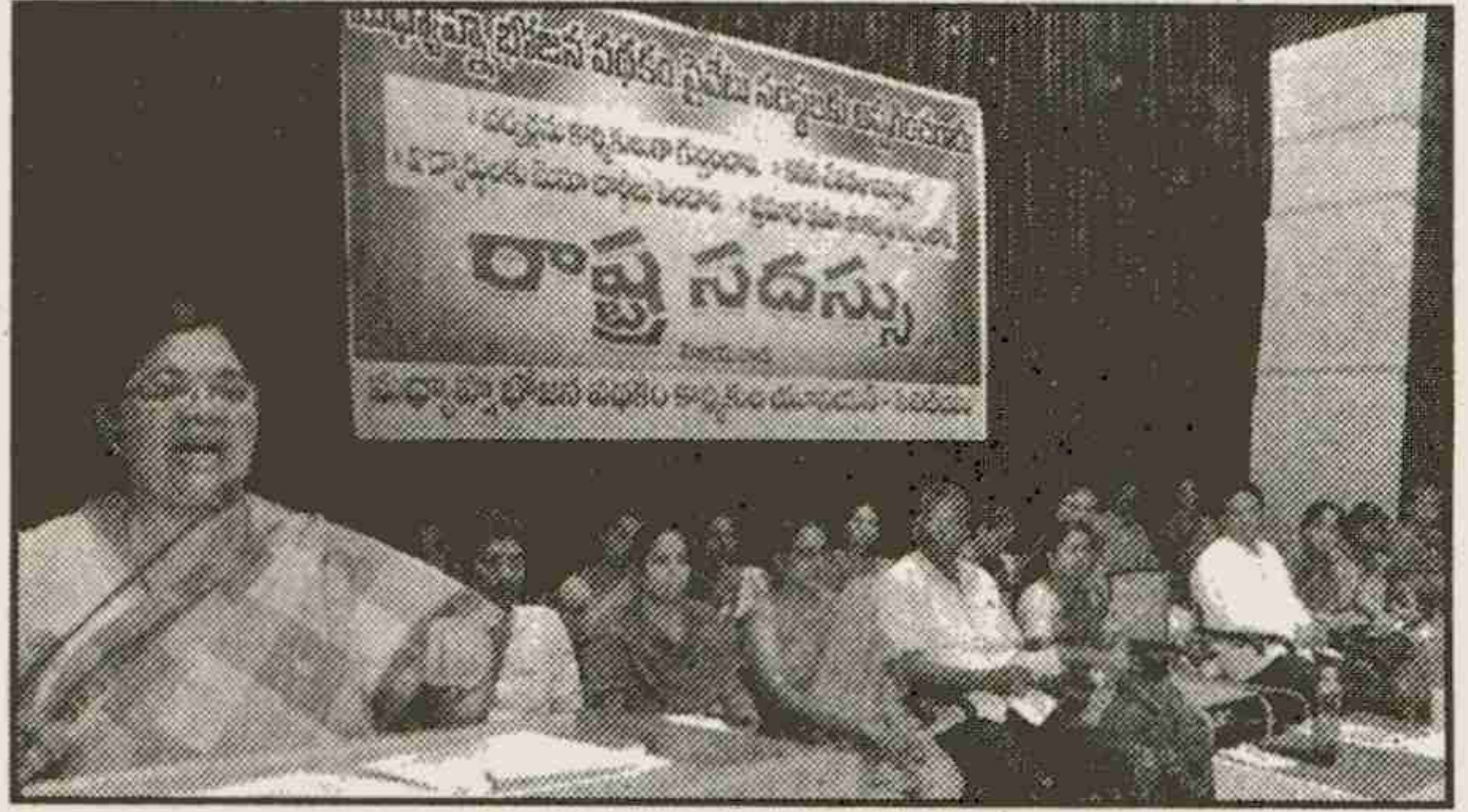
జగన్మోహన్ రెడ్డి గారు మే 30వ తేదీన ప్రమాణా స్వీకారం చేశారు. ఆ మరుసటి రోజే అక్షయపాత్ర ప్రతినిధులను పిలిచి మధ్యాహ్న భోజన పథకాన్ని వైఎస్ఆర్ అక్షయపాత్రగా పేరు మార్పు చేస్తూ ప్రైవేటు ఆధ్యాత్మిక సంస్థలకు ఈ పథక నిర్వాహణ బాధ్యతను అప్పగించారు. 50 కి.మీ. పరిధిలో సెంట్రలైజ్డ్ కిచెన్ ద్వారా 50వేల మంది విద్యార్థులకు భోజనం పంపిణీ చేయాలని నిర్ణయించారు. ఈ వార్త 85వేల మంది పేద దళిత, బహుజన వర్గాలను తీవ్ర ఆందోళనకు గురిచేస్తుంది. దాదాపుగా 16 సంవత్సరాల నుండి అనేక కష్టనష్టాలకు ఒర్చి ఈ పథకాన్ని నిర్విఘ్నంగా కొనసాగిస్తున్న వర్గాలను కాదని ప్రైవేట్ సంస్థలకు ఈ పథకాన్ని అప్పగించడం చాలా దుర్మార్గమైన విషయం.

గతంలో చంద్రబాబు ప్రభుత్వం 2017లో మొత్తం పాఠశాలలను 71 క్లస్టర్లుగా చేసి అక్షయ, నవప్రయాస, ఏక్తాశక్తి సంస్థలకు నిర్ణయించింది. ఈ విధానాన్ని వ్యతిరేకిస్తూ రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా మధ్యాహ్న భోజన పథకంలో పనిచేస్తున్న మహిళలు ఆందోళన నిర్వహించారు. చంద్రబాబు మహిళలని చూడకుండా ఉద్యమాన్ని నిర్బంధంతో అనిచి వేసేందుకు ప్రయత్నించారు. అక్రమ అరెస్టులు, కేసులు బనాయించారు. విశాఖ జిల్లా చోడవరంలో నవప్రయాస సంస్థకు వ్యతిరేకంగా జరిగిన ఆందోళనలో పాల్గొన్న 16 మంది కార్మికు

లపై నాన్ బెయిలబుల్ కేసులు పెట్టి సెంట్రల్ జైలుకు పంపారు. 2018 ఆగస్టు, డిసెంబర్ లో ర్యాలీలు, సభలను భగ్నం చేయడానికి జిల్లాలో ఇళ్లవద్దనే పోలీసులు అరెస్టుల వర్షం రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా కొనసాగించారు.

అనాడు ప్రతిపక్ష నాయకుడుగా ఉన్న జగన్మోహన్ రెడ్డి గారు ప్రభుత్వ నిర్బంధాన్ని ఖండిస్తూ “చంద్రబాబుగారు ఆడపడుచులపై ఏమిటీ ఈ అమానుషం? వారు ఏం తప్పు చేశారు. అధికారం ఉందికదా అని కర్కశంగా వ్యవహరిస్తారా? భోజనం వండే పని నుంచి వారిని తొలగించి ప్రైవేటు ఏజెన్సీలకు అప్పగించడానికి ఈ సర్కార్ తహ తహలాడుతుంది. దీన్ని తీవ్రంగా వ్యతిరేకిస్తున్నాము. వైయస్సార్ కాంగ్రెస్ పార్టీ అధికారంలోకి రాగానే మధ్యాహ్న భోజనం వండే పనిని అక్క చెల్లెమ్మలకే అప్పగిస్తాము. వారికి గౌరవ వేతనం పెంచి అండగా ఉండటంతో పాటు పిల్లలకు పౌష్టికాహారం అందేలా భోజనం ధరలు పెంచి, బిల్లులు సకాలంలో చెల్లిస్తామని” ట్విటర్ ద్వారా స్పందించారు. అప్పుడు అలా స్పందించిన ఆయన అధికారం లోకి రాగానే ఈ పథకాన్ని ప్రైవేటు వారికి అప్పజెప్పారు. ప్రస్తుతం మధ్యాహ్న భోజన పథకం 45,423 పాఠశాలలో అమలవుతుంది. మొత్తం 37,22,071 మంది విద్యార్థులు ఈ పథకం వల్ల లబ్ధి పొందుతున్నారు. ప్రైవేటు సంస్థలకిచ్చిన చోట పిల్లలు చల్లారి పోయిన, చప్పిడి భోజనం తినలేక పడేస్తున్నారు. ఆహారం నాసిరకంగా ఉండటమే కాక, గుడ్లు, ఉల్లి, వెల్లుల్లి లేకపోవడం, ఉప్పు, కారాలు తక్కువగా ఉండటం వల్ల చప్పిడిగా ఉంటోంది.

పిల్లలు ఆ భోజనం తినక పోవడంతో చెత్త కుప్పల్లోకి పోతోంది. తినడానికి అనేక గంటలముందు తయారయ్యే ఆహారంలో

పోషకవిలువలు ఉండవు. 50 కి.మీ. పరిధిలో ఉన్న స్కూళ్లలో 50 వేల మందికి ఒకేసారి ముందురోజు అర్థరాత్రి వంటలు చేసి స్కూల్స్ కు పంపిస్తారు. ఇటువంటి భోజనంలో పోషక విలువలు ఏ రకంగా అందుతాయి? సుప్రీం కోర్టు సహితం పాఠశాల ఆవరణలోనే అప్పటి కపుడు వండిపెట్టాలని చెప్పింది. ఇప్పటికైనా ప్రభుత్వం తీసుకున్న అనాలోచిత నిర్ణయాని వెనకు తీసుకోవాలి. పాఠశాలలో మౌళిక సౌకర్యాలు కల్పించి మధ్యాహ్న భోజన పథకాన్ని ప్రభుత్వ ఆధ్వర్యంలోనే ద్వైకా మహిళల ద్వారానే కొనసాగించాలని వంటలమ్మలు కోరుకుంటున్నారు.

పథకాన్ని అక్షయపాత్రకు అప్పజెప్పడమే గాక కార్యకర్తలను తొలగిస్తున్నారు. వేధింపులు పెరిగాయి. ఈ నేపథ్యంలో కార్యచరణను నిర్ణయించుకునేందుకు జూన్ 23వ తేదీన మధ్యాహ్న భోజన కార్మికుల సదస్సు విజయవాడలో జరిగింది. అఖిల భారత నాయకులు వరలక్ష్మి ముఖ్య అతిథిగా హాజరైన ఈ సభలో రాష్ట్ర సిఐటియు కార్యదర్శి, ఎం.ఎ.గఫూర్, ఎఐటియుసి నాయకులు రామారావు, ఐఎఫ్ టియు నాయకులు పోలారి, యుటిఎఫ్ నాయకులు బాబురెడ్డి, అంగన్ వాడీ నాయకులు బేబీరాణి, ఐద్వా నాయకులు డి. రమాదేవి, ఎస్ఎఫ్ఐ నాయకులు ప్రసన్న తదితరులు పాల్గొన్నారు.

మధ్యాహ్న భోజన కార్మికుల ద్వారానే అన్నం వండించాలని జీతాలు పెంచాలని, కిచెన్ షెడ్లను నిర్మించాలని కోరుతూ జులై 8న కలెక్టరు కార్యాలయాలను ముట్టడి చేయాలని పిలుపునిచ్చారు.

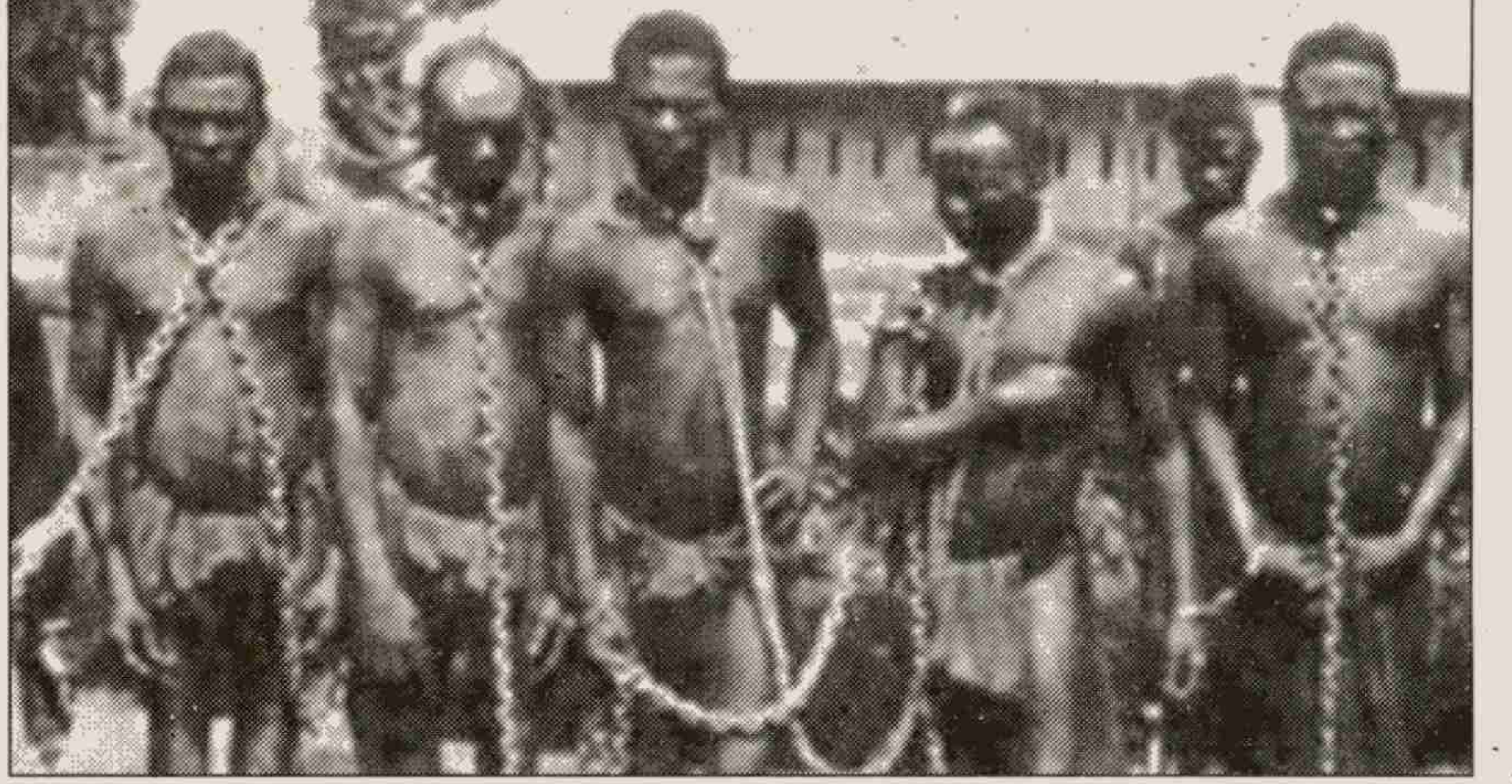
అటవిక, అనాగరిక సమాజాల రెండింటిలోనూ సాంఘిక సంబంధాలు, లైంగిక సంబంధాలు ఒకేరకంగా ఉండేవి. తరువాత కాలంలోని సంబంధాలతో పోలిస్తే చాలా భిన్నంగా కూడా ఉండేవి.

బాకోఫెన్, మోర్గాన్లు ఈ సంబంధాల మీద గట్టి పరిశోధనలు చేసి. ఎవరికివారు స్వతంత్రంగా ఒకే నిర్ధారణకు వచ్చారు. అదేమిటంటే అదిమ సమాజంలో స్త్రీ పురుషుల మధ్య సంబంధాలు, చారిత్రక కాలంలో, ఆధునిక నాగరిక దేశాలలోవుండే సంబంధాలకంటే చాలా భిన్నంగా ఉండేవి. మోర్గాన్ ఇంకొంత ముందుకుకెళ్ళి, తను ఉత్తర ఆమెరికాలోని ఇరాక్యూ తెగలలో చేసిన సుదీర్ఘ పరిశోధనలవల్ల దానిలో ఆయన గమనించిన విషయాలను తులనాత్మక అధ్యయనం చేయటంవల్ల ఇంకొక విషయాన్ని చెప్పారు. అదేమిటంటే ఇప్పుడు ఉనికిలోవున్న ఆదిమ తెగల ప్రజల కుటుంబ సంబంధాలు, పద్ధతులు చాలా స్పష్టంగా మనకంటే భిన్నంగా ఉండటమేకాక, నాగరికత ప్రారంభ దశలో ఆ సంబంధాలు అందరి ప్రజలమధ్యా అలాగే ఉండేవి అని.

మోర్గాన్ ఇరాక్యూల మధ్య నివసించినప్పుడు వాళ్ళలో దంపతీ వివాహాలు ఉన్నాయని, ఐతే వారిలో ఎవరికి ఇష్టం లేకపోయినా అవి చాలా సులభంగా రద్దవుతాయని గమనించారు. ఆయన ఆ పద్ధతికి “జంట కుటుంబం” అని పేరు పెట్టాడు. అయితే ఆయన అక్కడ తండ్రి, తల్లి, కొడుకు, కూతురు, అన్న చెల్లెలువంటి బంధుత్వాన్ని సూచించే పదాలు, ఆ పదాలు ఎవరు ఎవరిని ఎలా పిలవాలో అనే విషయంలో ఒక పద్ధతిలో వాడటం జరగటం లేదని చెప్పారు. ఇరాక్యూ మగవారు కొడుకు, కూతుర్లుగా తమ స్వంత బిడ్డలను మాత్రమేకాక తన

మహిళలు - సోషలిజం :

ఆదిమ సమాజంలో కుటుంబ రూపాలు

అన్నదమ్ముల పిల్లల్ని కూడా అలాగే పిలుస్తారు. అన్నదమ్ముల పిల్లలు ఈయనను తండ్రిగా పిలుస్తారు. ఇంకోవైపు ఇరాక్యూతెగ స్త్రీలు తమ స్వంత బిడ్డలనేకాక తమ అక్కచెల్లెళ్ళ పిల్లలను కూడా కొడుకులు, కూతుళ్ళుగానే పిలుస్తారు. వాళ్ళు వీళ్ళను తల్లులుగా సంబోధిస్తారు. ఐతే, స్త్రీల అన్నదమ్ముల పిల్లల నుమాత్రం మేనల్లుళ్ళు, మేనకొడుళ్ళుగా పిలుస్తారు. వాళ్ళు ఈమెను అత్త అంటారు. అన్నదమ్ముల పిల్లలు తమలోతాము అన్నదమ్ములుగా అక్క చెల్లెళ్ళుగా భావించుకుంటారు. అలాగే అక్కచెల్లెళ్ళ పిల్లలు ఐతే అక్కా తమ్ముళ్ళ పిల్లలకు, అన్నా చెల్లెళ్ళ పిల్లలకు మేనరికపు పిలుపులుంటాయి. దీనివల్ల మనకర్థమయ్యేదేమిటంటే బంధుత్వం అనేది అసలైన సంబంధంబట్టి కాకుండా ఆ బంధువు స్త్రీయా, పురుషుడా అన్న దానిమీద ఆధారపడి వుంటుంది.

ఈరకమైన బంధుత్వం అమెరికన్ ఇండియన్లు, ఇండియాలోని దక్కన్ ప్రాంతపు ద్రావిడ తెగలు, హిందూ స్థాన్లోని గౌర తెగలు ఆమోదించేదే.

మోర్గాన్ పరిశోధనలు ఇతర ఆసక్తికరమైన వాస్తవాలను వెల్లడించాయి.

ఇరాక్యూలలోవున్న “జంట కుటుంబం” తమలోతాము వారు పిలుచుకుంటున్న బంధుత్వ వరసలకు విరుద్ధంగా ఉన్నది. కాగా పందొమ్మిదవ శతాబ్ది ప్రథమార్థంవరకు శాండ్విచ్ (హవాయి) దీవులలో ఉనికిలోవున్న కుటుంబ రూపం ఇరాక్యూలలో పిలుచుకుంటున్న బంధుత్వ వరుసలకు సరిగ్గా సరిపోతుంది. అయితే హవాయిలోవున్న బంధుత్వ పద్ధతి అక్కడ ఉనికిలోవున్న కుటుంబ రూపానికి సరిపోవటంలేదు. వారు పిలుచుకునే వరుసలు సుదూర గతానికిచెంది ఇప్పుడు ఎంతమాత్రం ఉనికిలో లేని మరో కుటుంబ రూపాన్ని తెలియ చేస్తున్నాయి. ఈ పద్ధతిలో సోదరీ సోదరుల పిల్లలు ఎలాంటి మినహాయింపు లేకుండా ఒకరి కొకరు సోదరీ సోదరులుగా ఉంటారు. హవాయి బంధుత్వ పద్ధతి, వ్యాప్తిలోవున్న నిమ్నతర కుటుంబ రూపంకన్నా కొంత మెరుగైనది. మనమిక్కడొక విలక్షణ వాస్తవాన్ని ఎదుర్కొంటున్నాము. ఉత్తర అమెరికన్ ఇండియన్లలోవలనే హవాయిన్లలోకూడా ఉనికిలోవున్న పరిస్థితులతో పొసగని రెండు బంధుత్వ వ్యవస్థలు ఉన్నాయి. వీటి స్థానంలోకి మరింత ఉన్నత రూపం వచ్చింది. దీనిని

మోర్గాన్ ఈ విధంగా వ్యాఖ్యానించాడు. “కుటుంబం అనేది క్రియాశీలమైనది! అది ఎప్పుడూ నిశ్చలంగా ఉండదు. సమాజం నిమగ్నమై నుంచి ఉన్నతస్థాయికి అభివృద్ధి చెందుతుంది. కానీ బంధుత్వ పద్ధతులు చాలా ఆలస్యంగా మారతాయి. దీర్ఘకాల విరామం తర్వాతగాని కుటుంబంలో వచ్చిన మార్పులను అవి నమోదు చేయవు. అప్పుడవి కుటుంబంతోపాటు సమూల మార్పులకు గురవుతాయి”.

ప్రస్తుతమున్న కుటుంబ రూపమే ప్రాచీన కాలం నుంచి ఉన్నదనీ, అది ఇలాగే కొనసాగుతన్నదని, కొనసాగకపోతే మొత్తం మానవ నాగరికతే ప్రమాదంలో పడుతుందని కొందరు భావిస్తుంటారు. ఆ భావనలు తప్పని శాస్త్రవేత్తల పరిశోధనలు

నిరూపించాయి. ఆదిమ సమాజం గురించి అధ్యయనం చేసినట్లయితే స్త్రీ పురుషుల మధ్య ఇప్పుడున్న సంబంధాలకంటే పూర్తిగా భిన్నమైన సంబంధాలు ఉండేవని తెలుస్తుంది. ఇప్పటి భావాల దృష్ట్యా చూస్తే అవి పాశవికంగానూ, అనైతికంగానూ అనిపిస్తాయి. ఐదే సాంఘికాభివృద్ధి క్రమంలోని ప్రతిదశలోనూ ఉత్పత్తి విధానాలు ఆ దశకు చెందినవే ఉంటాయి, అలాగే ప్రతిదశలోనూ ఆ దశకు అనువైన నైతిక సూత్రాలుంటాయి. అవి ఆనాటి సాంఘిక పరిస్థితులను ప్రతిబింబిస్తాయి. నీతులను ఆచార సంప్రదాయాలను నిర్ణయిస్తాయి. ఆచార సంప్రదాయాలు ఏ కాలంలోనైనా ఆ కాలపు సాంఘిక అవసరాలకు అనుగుణంగా ఏర్పడతాయి.

ఆటవిక సమాజపు తొలిదశలో

తెగలోని స్త్రీ పురుషుల మధ్య ఏ నిషేధమూలేని లైంగిక సంబంధాలుం డేవన్న నిర్ధారణకు మోర్గాన్ వచ్చాడు. అంటే స్త్రీలంతా పురుషులందరికీ చెందుతారు. పురుషులంతా స్త్రీలందరికీ చెందుతారు. ఎలాంటి ఆంక్షలు ఉండేవి కావు. మగవాళ్ళంతా బహు భార్యాత్వాన్నీ, ఆడవాళ్ళంతా బహు భర్తృత్వాన్నీ పాటించేవారు. భార్యలపైనా, భర్తలపైనా, పిల్లలపైనా ఉమ్మడి హక్కు ఉండేది. స్ట్రాబో చెప్పినట్లు (క్రీ.పూ. 66) అరబ్ లలో అన్నదమ్ములు తమ అక్క చెల్లెళ్ళతోనూ, కొడుకులు తల్లులతోనూ లైంగిక సంబంధాలను కలిగి ఉండేవారు.

ఈ తీర్పు హర్షణీయం

కధువా హత్యచార నిందితులలో ముగ్గురికి జీవిత ఖైదు, మరో ముగ్గురికి ఐదేళ్ళు జైలు శిక్ష విధించి పరాన్ కోట్ లోని జిల్లా సెషన్స్ కోర్టు తీర్పుచ్చింది. కీలక సాక్షులను తారుమారు చేసి కేసును తప్పుదోవ పట్టించడానికి నిందితుల నుండి నాలుగు లక్షలు లంచం తీసుకున్న పోలీసు అధికారులకు ఒక్కొక్కరికి ఐదేళ్ళు జైలుశిక్ష యాభైవేలు జరిమాన విధించింది. పోలీసు అధికారులకు శిక్ష పెంచాలి.

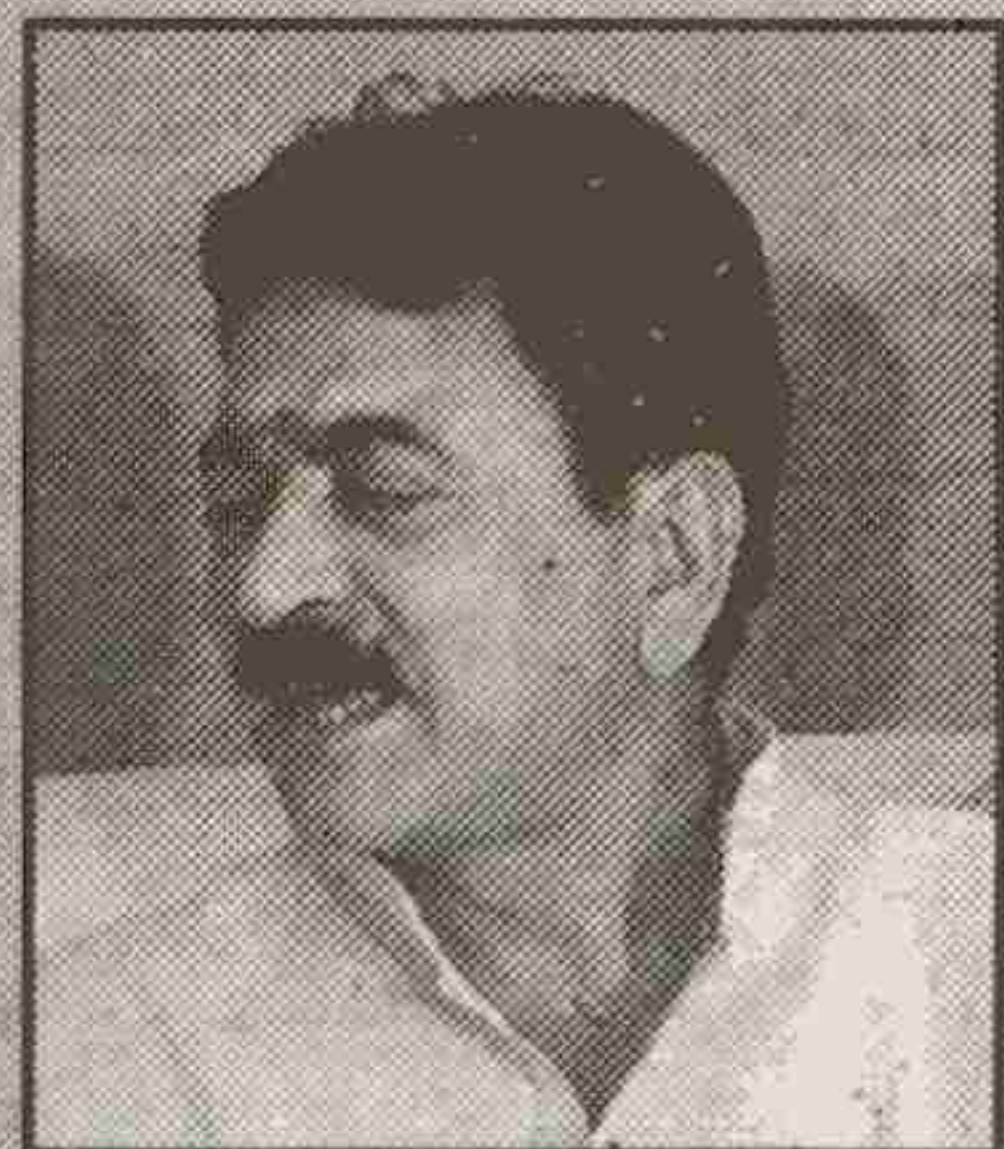
అమాయకమైన చిన్నారిపై జరిగిన దాడికి స్పందించి తన సొంత భద్రతా సిబ్బందికి బెదిరింపులు ఎదురైనా కూడా చలించక అడ్వకేట్ దీపిక సింగ్ రజీవ్ నిందితులకు శిక్ష పడేలా చేయడం హర్షణీయం.

బకర్వాలను కధువ నుండి వెళ్లకొట్టడానికి బిజేపి చేసిన కుట్రలో భాగమే ఈ అమానుష దాడి. ఈ కుట్రలో భాగమైన హిందు ఏక్తా మంచ్ ప్రతినిధులపై, మతతత్వ శక్తులపై కూడా తగిన చర్యలు తీసుకోవాలి.

గుజరాత్ లో బిజేపి ఎంఎల్ఎ

గూండాగిరి

నీటి సరఫరాలో తలెత్తిన సమస్యను చెప్పడానికి వచ్చిన ఎన్ సి పి మహిళా నేత నీతూ తేజ్ వాణి ని నరోడా ఎంఎల్ఎ బలరాం ధావని, తీవ్రంగా కొట్టి, కాళ్ళతో తన్ని దౌర్జన్యానికి పాల్పడిన ఘటన గుజరాత్ లో జరిగింది. అడ్డుకోబోయిన ఆమె భర్తను కూడా ఎంఎల్ఎ కర్రతో కొట్టారని ఆమె విలేకరులకు వివరించారు. సిగ్గుచేటైన ఈ ఘటనను బిజేపి రాష్ట్ర అధికార ప్రతినిధి ఖండించారు. గత్యంతరం లేక ఎంఎల్ఎ నీతు తేజ్ వాణి ఇంటికి వెళ్లి ఆమెకు క్షమాపణ చెప్పి ఆమెతో రాఫీ కూడా కట్టించు కున్నారు. ఇది అనుకోకుండా జరిగిన ఘటనని ఎంఎల్ఎ గారు వివరించారు.

(వీరేశలింగం శత వర్ధంతి సందర్భంగా ఐదవ నిర్వహించిన కథల పోటీలలో సాధారణ ప్రచురణకు ఎన్నికైన కథ)

“హమ్మయ్య! ఇవ్వాళ తారీఖు ముప్పై నేను జాగ్రత్తగా కాపాడుకున్న మూడవ లేటు ఈ రోజు చాలా ఉపయోగపడింది” హాయిగా కూర్చుని ఇంటినుంచీ తనతో తెచ్చుకున్న మంచినీళ్ళ బాటిల్ తీసి త్రాగుతూ అంది మనోరమ. దగ్గరివాళ్ళ పెళ్ళికి అటెండయ్యి వచ్చి. “నాకివ్వాళ ఐదవలేటు. ఒక సి.యల్ కట్ అవుతుందేమో. కానీ, సిటీలో టైమ్ కి దగ్గరి వాళ్ళు రాగలరుగానీ ఆఫీసులకు, దూరంలో ఇళ్ళున్న మనలాంటివారి పరిస్థితి మేడం” అంది పద్మ నిర్లిప్తంగా. “అవును కదా. కానీ, తప్పదు. ‘అందుకే మరో అరగంట ముందే బయలుదేరండి. ఉద్యోగం

రానంత వరకూ రాలేదని ఏడుపు, తీరా వచ్చాకేమో టైమ్ కి రాకపోగా, లేట్ మార్క్ వేసేటప్పుడొచ్చి ‘మరో రెండు నిమిషాలు ఆగొచ్చుకదా సార్’ అంటూ ఏడుపు. ఈ ఓ.పిలో పనిచేయడం కన్నా ఏదైనా సెక్షన్ లో చేస్కోటం మేలు. అనవసరంగా అందరికీ శత్రువునైపోతున్నా’ అంటూ అఘోరిస్తాడు ఆ సెక్షన్ హెడ్ ఏకాంబరం.” తన టేబుల్ మీదున్న సీపీయూ ఆన్ చేస్తూ అంది మనోరమ.

“మేడం.. ఫైల్ నెంబర్. 663 పట్టుకుని అర్జెంటుగా రమ్మన్నారు సార్” అంటూ వచ్చాడు ఆఫీసర్ దగ్గరుండే అటెండర్ రాజు పద్మ దగ్గరికి. “సరే

తెస్తాగానీ, ఎవరున్నారు ఆయన

మూడో కన్ను

దగ్గర?”

ఆరాగా అడిగింది

జూనియర్ క్లర్క్ పద్మ

సీట్ లోంచి లేస్తూ. “ఎవరో ఇద్దరున్నారమ్మా. వాళ్ళే తొందరిస్తున్నట్టుంది. ఫైల్ గురించి” చిన్న గొంతుతో అన్నాడు రాజు. “అయితే

ఒరిగిందేమీలేదు.” పేద్ర ఆఫీసు సత్యం కనిపెట్టినజ్ఞానిలా అన్నాడు వాడు.

గదిలోకి వెళ్ళగానే ఆఫీసర్ నిరంకుశం పద్మవంక చూస్తూ “ఈ ఫైల్ వీళ్ళదేనండీ. అదిగోండి ఈ స్టే ఆర్డర్ తెచ్చిన కాపీ దానికి యాడ్ చేసి, త్వరగా ఫుటప్ చేయండి. వాళ్ళ కాపీ తీస్కోవ్వద్దు, మళ్ళీ లేటైతే సెక్రటరీ గారు వెళ్ళి పోగలరు” అన్నాడు వాళ్ళు తెచ్చిన కాపీ పద్మచేతికిస్తూ. “అలాగే సర్” అనేసి సీటులోకొచ్చింది పద్మ పళ్ళునూరుకుంటూ “ఇవ్వండమ్మా.... తపాల

నెంబరేయించుకొస్తా”

అని పట్టుకెళ్ళాడు వెనుక వచ్చిన రాజు అదేదో తన సొంతపనైనంత అక్కరగా, “ఏమిటీ.. స్టేనా?” అడిగింది సెక్షన్ హెడ్ మనోరమ.

“అయినా ఇదేంటి మేడం...

ఆయన తీసుంటే

తీస్కోనివ్వండి. కానీ, మొన్నటి స్టే ఫైల్ కోసం ఎవరూ రాలేదని ‘లోపల పెట్టి ఇంటికెళ్ళండి. రేపు పెట్టొచ్చులే’ అన్నారు. తీరా ఇల్లు చేరిన అరగంటకంతా ఫోన్ చేసి “ఎవరో వచ్చారు.. ఇప్పుడొచ్చి ఫైల్ ఫుటప్ చేయగలవా?” అంటారు. ఇక ఆఫీసర్ తో ఎందుకని మావారు ఈదారినే వెళ్ళేపని పడితే అలమరకీ ఇచ్చిపంపాను, మనిద్దరి సంతకాలూ లేకున్నా, ఆయనే ఫైల్ ఫుటప్ చేసి, సెక్రటరీ సంతకాలు తీసేసుకుని వచ్చిన వాళ్ళకు కాపీ ఇచ్చి పంపేశాడు మీబదులు మరో హెడ్ తో సంతకం చేయించి. మర్నాడు మనం వచ్చి డ్రాఫ్ట్ లో ఇద్దరం సంతకాలు పెట్టి మిగిలిన

ఇంకేం.. నీ పంట, మీ సార్ పంట పండిందన్నమాట” రాక్ లోంచి ఫైల్ తీస్తూనే ఒక రకంగా నవ్వుతూ అంది పద్మ. “ఏదో తమరిదయ. త్వరగా ఎల్లండమ్మా. మల్ల సారు కోపడ్తారు” అన్నాడు రాజు. “ఆ..ఆ... కోప్పడ్తారే పేద్ర. నాకిదొక్కటే ఫైల్ కాదు, అయినా నాకేం భయం? నాకెవరితో పన్నేదు. కక్కుర్తి లేదు ” ఫైల్ పట్టుకుని రాజుతో కలిసి ఆఫీసర్ గదివైపునడుస్తూ అంది. నాకు తెలవదా మేడమ్! మీరు పైసా ఆపించేటోల్లు కాదని. కానీ, మీలాంటోల్లు తక్కువుంటారు. అయినా, తీసుకున్నోళ్ళకు తగ్గేదేమీలేదు. నిజాయితీగా వున్నోళ్ళకు

కాపీలు ఇష్యూచేశాం. అప్పుడు తెలిసింది ఆ వచ్చిన వాళ్ళు డెస్పాచ్ వాళ్ళతో సహా అందరికీ భారీగా ముట్టజెప్పారనీ, మర్నాడు సెక్రటరీగారు సెలవని తెలిసి అంత హాద్రీగా ఫైలు పెట్టాడనీను” మూతి తిప్పుకుంటూ టైప్ చేసిన మేటర్ సరిచూస్తుని ప్రింట్ ఆఫ్స్ నొక్కింది పద్మ.

“నిజమే పద్మా. మనలాగా కొందరు తప్ప లేడీస్ కూడా చాలా మందే ఫైళ్ళ మీద కక్కుర్తిపడే వాళ్ళున్నారు. కానీ, ఇప్పటికిప్పుడు మనం ఎవ్వరినీ మార్చలేం. ఇచ్చేవాళ్ళుండగా మాకేంటి? మీకేంటి? అంటారు. మీకు చేతకాదని మనల్ని చవటలతో పోల్చుతారు” అంది మనోరమ పద్మ ఇచ్చిన ఫైల్ మీద సంతకం పెట్టా గోతికాడి నక్కలా అక్కడే కాచుకున్న రాజు ఫైల్ డెస్పాచ్ కి పట్టుకెళ్ళిపోయాడు. మామూలప్పుడైతే అర్జెంటైన్ మీరే వెళ్ళి డెస్పాచ్ చేస్కోండి మేడం నాకవతల చాలా పనుందనేవాడు. “చాలామందినిచూశా కానీ, ఇంత దారుణంగా డిమాండ్ చేసి మరీ పుచ్చుకునే మనిషిని నా పదిహేనేళ్ళ సర్వీసులో ఇతన్నే చూశా పద్మా” అంది మనోరమ. “మీ అంత సీనియారటీ లేకపోయినా, ఐదేళ్ళ నా సర్వీస్ లో నేను కూడా చూశ్శేడు మేడం” చెప్పింది పద్మ ఇష్యూ చేయాల్సిన ఫైళ్ళు పక్కన పెట్టా. “ఆయన వేరే డిపార్ట్మెంట్లో వుండగా కూడా నాకు తెల్సు మేడం. అక్కడ్నించి ప్రమోషన్ మీద ఇక్కడికి వచ్చి ఇంకా మూడేళ్లు కాలే కదా? అందుకే మీకు తెలీదు. నేనప్పుడు నా కండ్లతోని జూసిన, ఒకాయన బాధపడుకుంటా ‘సారూ..! ఇంతకన్నా ఇవ్వనీకి నాతాన పైసలేవ్. ఎట్లసన్నా దీంతోని పనయ్యేలా చూడండి. ఇది నా పెండ్లం పుస్తెలమ్మి దెచ్చినా అన్నదు. ఇన్న నాకే ఎట్లో అయ్యిందిగానీ, ఆయన మాత్రం ముఖమంతా వికారంగా బెట్టి,

‘అదంతా చెప్పాల్సిన పన్నేదు. యాడికెల్లి తెస్తే నాకేంది? అంటే నేను రాక్షసుడైక్క కంపిస్తుండానా? “అంటా ఇత్తెత్తున ఎగిరిండు. ఏదో విషయంల ఒకసారి పెద్దలొల్లి అయ్యి ట్రాన్స్ఫర్ చేసింద్రు” తనకు తెలిసింది చెప్పాడు ప్రక్క సెక్షన్ అటెండర్ రాములు. పద్మ, మనోరమలు ముఖాలు చూస్తుని, “సరే మరెక్కడా గట్టిగా అనకు. అనవసరంగా ప్రాబ్లెం” అన్నారు.

“మేడం..మేడం..మనం లీవు పెట్టి వేరే సెక్షన్లకు మార్చుకుని వెళ్ళిపోదాం. ఇక్కడ ఎవర్నయినా జెంటిల్స్ ని వెయ్యమని మన ఓ.పీ ఆఫీసర్ని రిక్వెస్ట్ చేస్తుందాం మేడం” అంది పద్మ ఒకరోజున మనోరమతో భయం భయంగా. “ఎందుకు పద్మా? ఏమైందిప్పుడు? నువ్వీ సెక్షన్ కొచ్చి సంవత్సరం అవుతోంది. ఇంత కంగారు, గాబరా పడటం నేనింతవరకూ చూడలేదు. ఏం జరిగింది?” అడిగింది మనోరమ ఆశ్చర్యంగా కళ్ళజోడు సర్దుకుంటూ.

“మొన్నొక ఫైల్ వచ్చిందికదా మేడం మనకు వేరే డిపార్ట్మెంట్ నుంచి మన రికార్డ్స్ అడుగుతూ, ఆ ఫైల్ కి సంబంధించి ఒక ఆవిడ ఇందాక మీరు లంచ్ కి వెళ్ళినటైంలో వచ్చిందండి. ఆమె ఆ నిరంకుశంని కలిసి త్వరగా ఫైలు పెట్టించమని, తనకది చాలా ముఖ్యమని రిక్వెస్ట్ చేస్తుంటే, షరామామూలుగా మనోడు డబ్బులు డిమాండ్ చేశాట్ట. అంత లేదంటూ తన అవసరం గురించి చెప్పుకుంటే ‘అయితే ఏ హోటల్కి వస్తావో చెప్పు’ అంటూ సిగ్గులేకుండా అన్నాడని పాపం ఆవిడ ఏడుస్తూ తనగోడు చెప్పుకుందండీ” కళ్ళు పెద్దవిచేసి గొంతు తగ్గించి చెప్పింది పద్మ.

“అవునా, వీడు నువ్వన్నట్టు

దేంజరే అనుకో. కానీ, మనం వేరే సెక్షన్లు వేస్కోటం వల్ల ఏంటి ప్రయోజనం? వాడిలా ఎందరిని ఏడిపిస్తాడో కదా? చదువు, ఉద్యోగం, కాస్తోకూస్తో తెలివున్న మనమేభయపడ్తుంటే, మిగతా వాళ్ళ గతేంటి పద్మా?” అంది మనోరమ ఆవేదనగా. “కరెక్ట్ మేడం కానీ, మనమేం చెయ్యగలం? రేపెప్పుడైన లేటవర్స్ లో వర్క్ చేయాల్సి వస్తే ఇతని లాంటి ఆఫీసర్లతో మన పరిస్థితేంటి? మన సేఫ్టీ మనం చూసుకోవటం ముఖ్యం మేడం. అంతే” చెప్పింది పద్మ.

“తప్పు పద్మా అలా అనకు ఇప్పటి వరకూ మనం ఇలాంటి వాడ్ని ఫేస్ చెయ్యలేదు. కానీ, ప్రతిరోజూ పేపర్లలో, టీవీల్లో చూస్తూనే వున్నాం కదా? ఫైళ్ళతో ఎందరో పేదవాళ్ళు, నిస్సహాయుల జీవితాలు ముడిపడి వుంటాయి. వాళ్ళు విధిలేక తలవంచాల్సిన దయనీయమైన స్థితిలో ఇలాంటి వాళ్ళ పాలన పడ్తారు. మనం చేయగలిగిందే చేద్దాం. ఆపైన పైవాడి దయ” అంది మనోరమ ఖచ్చితమైన నిర్ణయం తీసుకున్నట్లు. పద్మ కాస్త ఆలోచనలో పడింది. మేడం మాటల్లో సత్యం కొంచెం బోధపడినట్లు అయ్యింది. మనోరమ చెప్పినట్లుగానే వెళ్ళిఫైల్ కోసం వచ్చిన ఆ అనామకురాలిని క్యాంటీన్ దగ్గరుంటే తీసుకొచ్చింది. పద్మ, మనోరమలు చెప్పినట్లు చెయ్యడానికి ఆమె కాస్త జంకింది. కానీ, మేం నీ వెనుకే వుంటాం. నీకే ప్రమాదం రానివ్వం అంటూ భరోసా ఇచ్చాక కాస్త ధైర్యం తెచ్చుకుని ఒప్పుకుంది.

పద్మ కాళ్ళు వణుకుతున్నాయి. గొంతు కూడా తడారిపోతున్నట్లు అనిపిస్తోంది. అప్పటికే ఓ కొబ్బరిబొండుం, రెండు గ్లాసుల చెరకురసం త్రాగేసింది.

ఐనా ఇంకా దాహమనిపించి భుజానికున్న హ్యూండ్ బ్యాగ్ లోంచి నీళ్ళ బాటిల్ తీసి త్రాగుతూ 'మేడం .. అంతా సవ్యంగానే అవుతుందంటారా?' అంది అనుమానంగా. "అవ్వాలనే కోరుకుందాం పద్మా. అవునూ.. ఇంతకీ నీ ఫోన్ లో మొబైల్ డేటా ఆన్ చేశావ్ కదా?" అడుగుతూనే తన ఫోన్ లో కూడా ఆన్ చేసి వాట్సప్ లోకి వెళ్ళింది. మనోరమ అనామిక సాహసం వృధా కాకూడదని కోరుకుంటూ, రోడ్డుమీద ఎండ చుర్రుమంటోంది. అయినా లెక్కచెయ్యకుండా తమకుపరిచయమున్న లేడీ సిఐ మరో ఇద్దరు హెడ్ కానిస్టేబుల్స్ తో హోటల్ కి దగ్గర్లో కనిపించకుండా దాక్కుని నిరీక్షించసాగారు అప్రమత్తంగా. గదిలో వున్న ఆ అనామకురాలి వొళ్ళంతా చెమటలు పట్టేసింది. అయినా, ఆ మేడం వాళ్ళు ఏదో చెప్పారని తానెందుకు అంగీకరించిందాని ఇప్పుడు భయం వేస్తోంది. ఏదైనా చెప్పడం, ఊహించుకోవటం తేలికే. కానీ, ఆచరణలోకొస్తే ఎవరికి వాళ్ళకు కంగారు తప్పదు. అనుకున్నట్టు అంతా జరగాలంటే ఎంతో గుండెదైర్యం, తెగువ వుండాలి అనుకోసాగింది.

ఇంతలో తలుపులు తెరుచున్నాయి. ఆమె చప్పున కుర్చీలోంచి లేచింది. అసలే అపరకాళి లాంటి భార్యదగ్గర కిక్కురుమనకుండా పడుంటాడేమో, బయటైనా ప్రతాపం చూపాలన్నట్టు అబగా రాగానే తలుపు గడియ వేశాడు నిరంకుశం. ఆమె గబగబా అతను గమనించకుండా ఓ బ్లాంక్ మెసేజ్ ని సీ.ఐ ఫోన్ కి పంపేసింది. నెమ్మదిగా దగ్గరకొచ్చి ఆమె భుజంపై చెయ్యి వేశాడు. లాఘవంగా చెయ్యి తీసేస్తూ 'సార్.. ఇలా

ఎగబడుతున్నట్టు రాకండి, ఓ ఐదు నిమిషాలు మాట్లాడితే సర్దుకునే అవకాశం వుంటుంది. నేనేదో విధిలేక వచ్చా కానీ, మాది పద్ధతైన కుటుంబం' అంది. "ఇదేమైనా మన శోభనం గదనుకున్నావా? కబుర్లాడుకోటానికి. నీ ఫైల్ నా చేతిలో వుందన్న సంగతి గుర్తుతెచ్చుకో అన్నీ సర్దుకుంటుంది. పద్ధతి అది ఇది అంటూ మాట్లాడ్తావేంటి? అవన్నీ ముందే ఆలోచించుకోవాలి. నువ్వు సరే అన్నాకే కదా ఒప్పుకున్నది?" అంటూ విసుక్కున్నాడు నిరంకుశం. అప్పటికే గది బయట చిన్నగా దగ్గరవుతున్న అడుగుల శబ్దం వినిపించడం గ్రహించి "అబ్బో! సార్ కి భలేకోపంలా ఉందే. ఆగండి గది తలుపు వేశారో లేదో చూసాస్తా" అంటూ వెళ్ళి గొళ్ళెం తీసేసింది నెమ్మదిగా. నేరుగా మంచం మీద కూర్చున్న అతని వడిలోకొచ్చి కూర్చుంది అనామకురాలు. ఆ చొరవకు నిరంకుశం ఐస్ లా కరిగిపోయాడు. అలాగే కూర్చోబెట్టుకుని ఆమె భుజాలమీద చేతులేసి తనవైపుకు త్రిప్పుకుంటుండగా వచ్చేశారు సీ.ఐ, హెడ్ కానిస్టేబుల్స్. నిరంకుశం బిత్తరపోయాడు. అనామకురాలు గదిలోని అలమరపైన ఏర్పాటు చేసిన కెమెరా తీసి వాళ్ళచేతిలో పెట్టింది. జైలు ఊచలు నిరంకుశానికి సాదరంగా స్వాగతం పలికాయి.

పేపర్లలో, టీవీలు అనామకురాలి పేరు, ముఖం కనిపించకుండా చూపిస్తూ పైక్కు కదలాలంటే అధికారులు ఎంత నీచంగా దిగజారి ప్రవర్తిస్తున్నారో తెలుపుతూ మార్నాడు నిరంకుశం ఫోటో మాత్రం పెద్దగా చూపించి దుమ్మెత్తిపోశాయి. తమ పేర్లు బయటకు పొక్కునివ్వకుండా అనుకున్నట్టు పని

ముగించిన మనోరమ, పద్మలు "చూశావా.. నువ్వొక్కదానివి దైర్యం చేయబట్టి నీ ఫైల్ త్వరగా కదలటమే కాక, ఎందరో అమాయకులైన ఆడవాళ్ళ జీవితాల్ని బలికానీకుండా కాపాడావు. మాకేమి భయం లేకున్నా ఆఫీసులో అందరికీ మా గురించి తెలిస్తే పరిణామాలు వేరేగా వుంటాయి. కాబట్టి మేమిలాగే నీలాగా మా దృష్టికి వచ్చిన మరింతమందిని కాపాడే అవకాశం మాత్రం వదులుకోము" చెప్పింది పద్మ అనామకురాలిని అభినందిస్తూ. "అవును కానీ, మన ఆఫీస్ కి హెల్ప్ కోరి వచ్చిన ఆమెకు న్యాయం చేశాం, సలహా ఇచ్చాం. అన్నీ ముసుగులోనే. రేపు ఇదే పరిస్థితి మనకెదురైతే కూడా ఇలాగే నువ్వుంటావా?" అడిగింది మనోరమ పద్మని. "అప్పుడు ఇంతే మేడం, భయపడేది లేదు. మనచేతుల్లో వున్న ఈ మూడోకన్ను తెరవటమే!" నవ్వుతూ అంది పద్మ చేతిలోని సెల్ ఫోన్ కెమెరాని చూపిస్తూ. హోటల్లో కాఫీ త్రాగటం అయ్యాక ఎవరి గమ్యాలకు వాళ్ళు బయలుదేరారు. "మీకీ సంగతి తెలుసామ్మా. మన నిరంకుశం గారికి చేసిన శాస్తికి భయపడి మిగిలిన ఆఫీసర్లు చాలా మంది 'లంచం, ఆడవాళ్ళూ' అంటే భయపడుతున్నారని ఇందాక క్యాంటీన్ దగ్గర నా దోస్తులు అంటున్నారు" అంటూ వచ్చాడు అటెండర్ రాములు ఏదో తెలియని రహస్యం చెబుతున్నట్టు. మనోరమ, పద్మలతో. "అవునా అంతేలే, చేసిన పాపం ఊరికెపోతుందా మరి" అన్నారు అప్పుడే తెలిసినట్టు ముఖాలు పెట్టి.

కరువు కాలంలో గ్రామాలు నీటికి కటకటలాడటం మనకు తెలుసు. అలాంటిది కరువు మధ్యే నీటితో కళకళలాడే గ్రామాలు కూడా ఉంటాయంటే నమ్మడం కష్టం. కానీ, మహారాష్ట్రలోని “పటోదా” గ్రామాన్ని చూస్తే మాత్రం ఆ విషయాన్ని నమ్మితిరాల్సిందే. ప్రజల్లో అవగాహన పెంచడం, వనరుల సద్వినియోగం, సాంకేతిక పరిజ్ఞానం... వీటన్నింటి సాయంతో ఆ గ్రామం స్వయం సమృద్ధి సాధించింది.

మహారాష్ట్రలోని ఆ ఆదర్శ గ్రామం పేరు పటోదా. కరువు పీడిత ఔరంగాబాద్ జిల్లా కేంద్రం నుంచి 14 కిలోమీటర్ల దూరంలో ఆ గ్రామం ఉంటుంది.

‘మా గ్రామంలో మేం స్వావలంబన సాధించాం. అంటే ఈ గ్రామ ప్రజలు ఇతరులపై ఆధారపడకుండా జీవనం సాగిస్తున్నారు. గ్రామాన్ని ఎలా శుభ్రంగా ఉంచుకోవాలి, ఇళ్ల ముందర చెట్లు ఎలా నాటుకోవాలి, వృథా నీటిని ఎలా పారెయ్యాలి, వాటర్ మీటర్ ఎలా ఉపయోగించాలి, వృథా నీటితో ఏం చేయొచ్చు వగైరా విషయాలన్నీ మా ప్రజలకు నేర్పించాం. ప్రజలు దానికి అనుగుణంగా నడచుకుంటున్నారు’ అని ఆ పటోదా గ్రామ పెద్ద భాస్కర్ పేరే చెబుతారు.

ఆ గ్రామం కరువును ఎలా జయించిందో చూద్దాం.

ఈ గ్రామానికి కరువు తెలీదు, 15 ఏళ్ల వరకు కరువు రాదు’

2011-12లో పటోదా గ్రామం రాష్ట్ర స్థాయిలో “సంత్ గాగ్డేబాబా గ్రామస్వచ్ఛతా అభియాన్” అవార్డును గెలుచుకుంది.

‘నా పేరు రత్నా పారే. నాది ఈ

నీటి కొరత లేని మా ఊరు

ఊరే. పెళ్లి తర్వాత నేను పర్భణికి వెళ్లిపోయాను. పర్భణిలో ఇప్పుడు చాలా తీవ్రమైన కరవు ఉంది. అక్కడ నీటికి బాగా కొరతగా ఉంది. కానీ పటోదాలో ఉండే అమ్మాయిలు, కోడళ్లు, తల్లులకు మాత్రం దూరం నుంచి నీళ్లు మోయాల్సిన అవసరమే ఉండదు’ అంటారు మరో మహిళ.

ఈ ఊళ్లో గ్రామ పంచాయతీ ద్వారా రోజుకు 24 గంటలూ ఫిల్టర్డ్ వాటర్ సరఫరా అవుతుంది. ఇక్కడి నీటి లభ్యతను చూసి గ్రామానికి కోడళ్లుగా వచ్చిన మహిళలు చాలా సంతోషిస్తున్నారు.

‘నాకు పెళ్లయి పదిహేను రోజులే అవుతోంది. మా అమ్మ వాళ్ల గ్రామంలో నీటి సమస్య తీవ్రంగా ఉంది. తాగడానికి కూడా నీరు దొరకడం కష్టమే. నీళ్లు తేవడానికే రోజూ నేను రెండు, మూడు గంటలు కష్టపడేదాన్ని. పటోదాలో మాత్రం అలాంటి సమస్యే లేదు. కాబట్టి ఆ ఖాళీ సమయంలో నేను మరేదైనా పని చేయగలుగుతున్నా’ అంటారు ఆ గ్రామానికి కొత్త కోడలిగా వచ్చిన వైష్ణవి.

పటోదాలోని ఆంగన్వాడీ సెంటర్లో, స్కూల్ దగ్గర, వీధుల్లో సీసీటీవీ కెమెరాలు ఏర్పాటు చేశారు. మురుగు కాల్వల కోసం విడిగా గోతులు తవ్వించారు. ఆ నీటిని రీసైకిల్ చేసి పొలాల్లోకి మళ్లిస్తున్నారు. ఔరంగాబాద్ దగ్గరే కాబట్టి అక్కడి నుంచి వచ్చే వృథా నీటిని కూడా ఉపయోగించుకుంటున్నారు.

‘గత పదిహేనేళ్లలో మేమెన్నడూ కరువును ఎదుర్కోలేదు. రాబోయే పదిహేనేళ్లలో కూడా కరువు వస్తుందేమోనన్న భయం మాకు లేదు’ అంటారు పటోదావాసులు.

‘మేం ఈ గ్రామంలో ఎన్నో పనులు చేశాం. రోడ్ల నిర్మాణం, ప్రతి ఇంటి నుంచి చెత్తను సేకరించడం, మామూలు నీరు, సోలార్ ద్వారా వేడి నీరు సరఫరా వంటి సదుపాయాలు ఏర్పాటు చేశాం. వీటన్నింటి కోసం ప్రతి కుటుంబం సగటున చెల్లించాల్సింది నెలకు 291 రూపాయలు మాత్రమే. ఈ ఖర్చుతోనే ఈ సదుపాయాలన్నీ లభిస్తాయని అంటారు గ్రామస్తులు.

రోజులాగే ఈ రోజు కూడా పొద్దున్నే దినపత్రిక చదివాను. ఒక వార్త ఐదేళ్ల చిన్న పాపని దేముడికిచ్చి పెండ్లి జరిపిస్తున్నారు. ఈ వార్త నన్ను కలవర పెట్టడం మొదలెట్టింది. నా దినచర్యలు రోటీన్‌గా చేస్తూనే ఆలోచిస్తూనే పడుకున్నాను.

ఒక్కసారిగా నిద్రలో మెలకువ. ఆ చిన్న పాపను నేనే..! గట్టిగా ఏడుస్తున్నాను. 'నాకు పెళ్లి వద్దు నాన్న చదువుతాను, బడికి వెళ్తాను' అని గట్టిగా అరుస్తున్నాను. అయినా, పట్టు వదలని మా నాన్న నన్ను పెండ్లి పీటలపై కూర్చోబెట్టారు. పక్కన ఉన్న పెండ్లి కొడుకు నలభై ఏండ్ల మా అమ్మ తమ్ముడే. నా ఏడుపు ఇప్పుడు ఇంకొంచెం పెద్దదయ్యింది. మండపం నుంచి లేచి పరిగెట్టడం మొదలుపెట్టాను. ఎక్కడికి, ఎందుకు, ఎవరికోసం నాకే తెలియదు. ఒకటే పరుగు, ఆయాసం, కాళ్లనొప్పులు... అయినా, పరుగు ఆగలేదు.

ఆశ్చర్యం!

ఎదురుగా ఒక పెద్దమనిషి. నన్ను అక్కున చేర్చుకొని 'భయపడకు. నేను ఉన్నాను' అని నా భుజం తడుతున్నాడు. ఆయన మాటలు నాకు ధైర్యం కల్గించాయి. మెల్లగా ఏడుపు ఆపి ఆయన చెప్పింది వినడం మొదలెట్టాను. 'ధైర్యంగా ఉండు నిన్ను వారికి అప్పజెప్పను. బాగా చదువుకోనిస్తాను.' అంటున్నాడు ఆయన. నీకు ఇప్పుడు ఎవ్వరూ పెండ్లి చెయ్యరులే అని భరోసా ఇస్తున్నాడు. 'పద.. వేగంగా నడు. వాళ్లు వెంబడిస్తున్నారు.' అని అంటూ ముందుగా అడుగులు వేస్తున్నాడు. ఆయన వెంట నేను కూడా అదే వేగంతో వెళు తున్నా.

మా వెనుక నుంచి మాటలు, కొందరి అడుగుల శబ్దం దగ్గరవుతోంది. వాళ్లు గట్టిగా అరుస్తున్నారు. 'పాప ఆగు! అతని చెయ్యి వదిలిరా! అతను సంఘ విద్రోహి, నిన్ను చంపేస్తాడు' అని అరవడం వినిపిస్తోంది. వాళ్లు ఆయనపై రాళ్లు విసరడం ప్రారంభించారు. ఎందుకో.. నేను ఇంకా గట్టిగా ఆయన చెయ్యి పట్టుకుని

ఓ స్వప్నం..!

ముందుకే సాగుతున్నాను. అంతా దట్టమైన అడవి, చిమ్మ చీకటి. దారి సరిగ్గా లేదు. అయినా నేను అతని చేయి వదలలేదు. 'భయపడకు.. వేగంగా నడు..' అంటూ ఆయన నన్ను నడిపిస్తూనే ఉన్నాడు. రాత్రంతా నడుస్తూనే ఉన్నాను.

కొంతసేపటికి మరికొందరు మమ్మల్ని కలిశారు. 'పదండి గురువుగారు మీతో మేము కలిసి వస్తాము' అంటున్నారు. మరలా అందరం ప్రయాణం ముందుకి సాగిస్తున్నాం. దూరంగా కొంత వెలుగు కనిపిస్తోంది. సూర్యుడి వేడి నాకు చురుమని తగులుతుంది.

ఆశ్చర్యంగా నాకు ఉదయం 7 గంటలకు మెలకువ వచ్చింది. వళ్లంతా చమటలు పట్టి ఉన్నాను. నా దగ్గర నేనే ఉన్నాను. పరుగూ లేదు, పెండ్లి మండపం లేదు. ఇదంతా కల అన్నమాట! హమ్మయ్య అని ఊపిరి పీల్చుకున్నాను. కల గురించి ఆలోచిస్తూనే పక్కనే ఉన్న పత్రిక తీసి యథాలాపంగా చూస్తున్నాను.

రెండో పేజీలో వార్త 'కందుకూరి వీరేశలింగం శతజయంతి ఉత్సవాలు అని. జరిగేది మా ఇంటికి దగ్గరే ఉన్న సిద్ధార్థ కాలేజీలో. ఆయన గురించి చాలా రాశారు. పత్రికలోని ఆయన ఫోటోవైపు నా దృష్టి మళ్లింది. ఆశ్చర్యం! నేను కలలో చేయి పట్టుకొని పరిగెట్టిన వ్యక్తి .. ఈయనా ఒక్కలాగే ఉన్నట్లు అనిపించింది.

అయినా నేను కష్టపడి చదువుకున్నాను. ఉద్యోగం వచ్చింది. మంచి భర్త ఉన్నాడు కదా? నాకేమిటి ఈ కల? అని ఆలోచిస్తూ అమ్మ ఇచ్చిన 'టీ' తాగుతూ... ఈ వీరేశలింగంగారి గురించి అమ్మతో మాట్లాడాను. ఆమె అప్పుడు ఆయన గొప్పతనం గురించి, మా అమ్మమ్మ ఈయన ఉపవ్యాసాల నుంచి పొందిన స్ఫూర్తి గురించి చెప్పారు. ఆ స్ఫూర్తితోనే

మా అమ్మగారికి 'శారదా చట్టం' ప్రకారం 18 ఏళ్ల వయస్సు వచ్చాక వివాహం చేశారని చెప్పారు. ఆ కాలంలో చాలామంది ఆడవాళ్లు ఆయన చేసిన మంచిపనులను చూసి, చెప్పిన మంచిమాటలను విని స్ఫూర్తి పొందారని... తమ ఆలోచనలలో, ఆచరణలలో మార్పులు చేసుకున్నారని చెప్పారు. వారిలో మా అమ్మమ్మ ఒకరు. మా అమ్మ కూడా అదే బాట నడిచారు. అమ్మ ప్రోత్సాహంవల్లే మేము నలుగురు ఆడపిల్లలం చదువుకోగలిగాం. అప్పటి మా ఇంటి వాతావరణం జమిందారీ పద్ధతిలో ఉండేది. వాటిని ఎదిరించి మా నాన్నతో, మేనత్తలతో పోట్లాడి మమ్మల్ని చదివించారు అమ్మ. ఉద్యోగాన్ని, నా భర్తను ఎన్నుకునే స్వేచ్ఛ నాకు ఇచ్చారు. ఆమె వేసిన బాటలోనే నేను నా కూతురిలో స్వేచ్ఛా భావాలను ప్రోత్సహించాను.

ఆనాడు వీరేశలింగంగారు లేకపోతే? ఉన్నా.. ఈ రకమైన సమాజ మార్పులకు ప్రయత్నించక పోతే? ఇప్పటి నా పరిస్థితి ఎలా ఉండేది? అనే ప్రశ్న నాలో మొదలైంది. అమ్మో! తలుచుకుంటేనే ఇప్పటికీ నాకు భయమే. వద్దు బాబు వద్దు.. అటువంటి బానిస బతుకు. స్త్రీ స్వేచ్ఛే ముద్దు... అనుకున్నాను.

కందుకూరి ఆశయాలు, కలలు కొంత మేరకు సాకారం అయ్యాయి గానీ, నిన్నటి పేపరు వార్త నన్ను ఇంకా కలచి వేస్తూనే ఉంది. దేముడితో పెండ్లి ఏమిటి? ఆ పిల్ల వయసు ఏమిటి? అసలు మనం ముందుకు వెళ్తున్నామా? వెనక్కు నడుస్తున్నామా?

కందుకూరి దారి ఇంకా అనుసరణీయమే! ఇంకా చేయాల్సింది చాలా ఉంది. ఆయన వేసిన బాటలో మనం ప్రయాణం కొనసాగించాలి. ఇంక ఆయన స్వప్నం మనదే. స్వప్న సాకారానికై మనం వడివడిగా ముందుకు సాగాలి.

(రాయదుర్గంలో మైనర్ బాలికను వెంకటేశ్వర స్వామికిచ్చి వివాహం చేశారని వచ్చిన వార్తకు స్పందన.)

చదువు కోసం

అమ్మా ఆశా!

దేశంలో అత్యంత ప్రధానమైన

ఎన్నికల ఘట్టం అయిపోయింది.

ఫలితాలు వెల్లడయ్యాయి. ఒక్క ఓటు

మెజారిటీ వచ్చినావారే గెలిచినట్టు! అదే

ప్రజాస్వామ్యం.... సరే కొత్త ప్రభుత్వాలు

కూడా ఏర్పడ్డాయి. ఎన్నికల

పరీక్షలయ్యాయి..... ఇక విద్యార్థుల పరీక్ష

ఫలితాలు అయిపోయి కొత్త కొత్త

తరగతుల్లో చేరటానికి ఉవ్వీళ్ళూ

రుతున్నారు... అయితే “అసలు

పరీక్షలు” తల్లిదండ్రులకు ఇప్పుడే

మొదలయ్యాయి.

నీవు నీ మెయిల్ లో నీ స్నేహితు

రాలి చెల్లిల్ని స్కూల్ మారుస్తున్నారని, మీ

పక్కంటి చిన్న పాపను స్కూల్ లో చేర్చ

బోతున్నారని, ఒక్కొక్కరికి ఎంత లేదన్నా,

డోనేషన్లు, బస్సు ఫీజులు, కొత్త

యూనిఫాంలు, షూస్ అంతా కలిపి లక్ష

రూపాయల వరకు ఖర్చు అవుతోందని...

నీ ఆవేదనంతా వెళ్ళగక్కావు... నిజమే! ఈ

జూన్ నెల వచ్చిందంటే తల్లిదండ్రుల

గుండెల్లో రైళ్ళు పరిగెట్టవలసిందే! చదువు

కోసం, చదువు కొనటం కోసం పిల్లల

తల్లిదండ్రులు పడుతున్న తాపత్రయాన్ని

చూస్తుంటే నిజంగానే ఆందోళన

కలుగుతోంది.

మనకు ప్రభుత్వ పాఠశాలలున్నా

వాటిపై అందరికీ చిన్న చూపే. డబ్బు

ఖర్చు పెట్టలేని పేదల కోసం ఆ బళ్ళు

అనే పేరు బడ్డాయి. ఒక అరవై, డెబ్బై

ఏళ్ళ క్రితం మా జనరేషన్ అంతా

గవర్నమెంట్ స్కూళ్ళలోనే చదివాం....

గ్రామాల్లో అయితే అప్పుడసలు “కాన్వెంట్

అనే మాటేవెవ్వరికీ తెలీదు... అలా

పల్లెటూరు బళ్ళలో చదువుకొని కూడా

ఎంత మంది పేరు ప్రఖ్యాతలు

సంపాదించలేదు! మరొక్క విషయం

ఏమంటే ప్రభుత్వ పాఠశాలలపై ఇటు

అధికారంలో వున్నవారి నిర్భక్త్యం, అటు

ప్రజల్లోను చిన్నచూపు వుంది. అందుకే

రానురాను ఈ బళ్ళల్లో విద్యార్థుల సంఖ్య

తగ్గిపోతూ వుంది. కారణం అక్కడ వుండే

అరకొర సౌకర్యాలే! పాఠశాల అందంగా,

ఆకర్షణీయంగా, శుభ్రంగా లేకపోవటమే

కాదు, కనీసం బల్లలు కుర్చీలు,

మంచినీటి సౌకర్యం, మరుగు దొడ్లు కాని

ఉండవు. అధికారంలోకి వచ్చే అన్ని

పార్టీలు కూడా ఎల్.కె.జి.నుండి పి.జి

వరకు ఉచిత విద్యనందిస్తామని

వాగ్దానాలు చేస్తాయి. కానీ తామర

తంపరగా పల్లెటూళ్ళలో సైతం వెలుస్తున్న

ప్రయివేటు పాఠశాలలను, చైన్ షాపుల్లాగా

స్థాపించబడుతోన్న కార్పొరేట్

విద్యాసంస్థలను కట్టడి చేయలేక

పోతున్నాయి.

తల్లిదండ్రులు తమ పేదరికాన్ని

సైతం లెక్కచేయక పిల్లల భవిష్యత్తును

దృష్టిలో పెట్టుకొని అపోసపో చీసే

పిల్లల్ని ప్రయివేటు స్కూళ్ళల్లో

చేరుస్తున్నారు. పిల్లల సీట్ల కోసం వేల

రూపాయల డొనేషన్లు ధార పోస్తున్నారు.

ప్రభుత్వ టీచర్లు పిల్లల్ని మా బడికి

పంపండి అని ఇంటింటికి తిరిగవలసి

వస్తోంది. అసలంతటి దుస్థితి ఎందుకు

వచ్చింది! మరి కొంత కాలం పోతే మొత్తం

విద్యావ్యవస్థ అంతా ప్రయివేటీకరింపబడి,

ప్రభుత్వ విద్యాసంస్థలన్ని మూసి

వేయవలసి వస్తుందేమో! అధికార పీఠాన్ని

అధిరోహించే వారు అన్నీ ఉచితంగా

ఇస్తామని వాగ్దానాల మీద వాగ్దానాలు

చేస్తున్నారే కానీ ఉన్నత ప్రమాణంలో

వుండే విద్యను ప్రభుత్వ విద్యా సంస్థల్లోనే

అందిస్తామని, పాఠశాలలు

పునరుద్ధరిస్తామని, మంచి సౌకర్యాలు

అందిస్తామని ఒక్కరూ చెప్పరు.. అంటే

వారి దృష్టిలో విద్యకంత ప్రాముఖ్యం లేదా!

నీకు తెలుసు కదా తల్లి నేను,

తాతయ్య అమెరికా పిన్ని బాబాయి వాళ్ళింటికి వచ్చి ఒక నెలయింది. పిన్ని వాళ్ళ పిల్లలు ఇద్దరు పబ్లిక్ స్కూల్లోనే చదువుతున్నారు. ఇక్కడ మన వాళ్ళంతా చాలా మంచి ఉద్యోగాల్లో చాలా బాగా డబ్బు సంపాదిస్తున్నారు. అయినా ఇంచు మించు అందరూ తమ పిల్లల్ని పబ్లిక్ స్కూళ్ళకే పంపుతారు. అంటే మన గవర్నమెంటు స్కూళ్ళలాటివన్నమాట! ఇక్కడ ఈ విద్యార్థులకు ప్రభుత్వం కల్పిస్తోన్న సౌకర్యాలు చూస్తుంటే ఎంతో ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. అంతేకాదు మన పిల్లలకి ఇలాంటి వన్ని లేవే అనే బాధ కలుగుతోంది.... ఒక్కోసారి ఈర్ష్య కలుగుతోంది కూడా! ప్రతి పాఠశాలలోను ప్రాథమిక విద్యాస్థాయి నుండి, మంచి తరగతి గదులు, టాయిలెట్స్, ప్లేగ్రౌండ్, ఆడిటోరియం, లైబ్రరీ, కెఫెటేరియా అన్ని వుంటాయి. పుస్తకాలు కొననవసరం లేదు. వాళ్ళే యిస్తారు. విద్యార్థులకు లాప్ టాప్ లు కూడా ఇస్తారు. ఇక ప్రాజెక్టు వర్కులు, ఫీల్డ్ ట్రిపులు సరేసరి. లైబ్రరీ నుండి ప్రతి వాళ్ళు పుస్తకాలు తీసుకోవాలి...తరగతి గదిలో వాళ్ళు చదివిన దాన్ని మిగతా పిల్లలకి చెప్పాలి..

ఒకటవ తరగతి నుండి ఐదవ తరగతి వరకు ఎలిమెంటరీ, ఐదు నుండి ఎనిమిది వరకు మిడిల్ స్కూలు, తొమ్మిది నుండి పన్నెండు వరకు హైస్కూళ్ళు ఉంటాయి. ఎవరి కమ్యూనిటీకీ (నివాసానికి) ఏ పాఠశాల దగ్గరగా వుంటుందో అందులోనే పిల్లలకు సీటు కేటాయిస్తారు. స్కూలు బస్సులు ఉంటాయి.

ప్రభుత్వం ప్రజల నుండి పన్నులు వసూలు చేస్తోంది కదా! ఆ పన్నులు ప్రజలకందరికి పనికి వచ్చేలా ఖర్చు పెట్టాలి కదా! ఎక్కడ ఉచితాలు ఇవ్వాలో అక్కడ యిస్తున్నారు కానీ 'జనాకర్షక'

పథకాలకు కాదు. విదేశాలను సందర్శించి వచ్చే నాయకులు అక్కడి రోడ్లు, బిల్డింగులు గురించి మాట్లాడతారే కాని అక్కడ పాఠశాలలు, విద్యా ప్రమాణాలు గురించి అస్సలు మాట్లాడరు. చదువుకోవటమంటే మార్కులు, ర్యాంకులు మాత్రమే కాదు. ఆటపాటల్లో పాలు పంచుకోవటం, ఒక సమగ్ర దృష్టి ఏర్పడటమనేది వుండాలి. వీళ్ళు విద్యార్థి దశ నుండే కమ్యూనిటీ వ్యవహారాలు పరిశీలుస్తుంటారు.... అంతేకాదు ప్రతివారు విద్యార్థి దశలోనే ఏదో ఒక మ్యూజికల్ ఇన్ స్ట్రుమెంటు ప్లే చేయటమో, పాట పాడటమో, నటించడమో ఏదో ఒకదానో తప్పని సరిగా శిక్షణ పొందుతారు. వీటిని నేర్పడానికి టీచర్లు ఉంటారు. ఇవన్నీ నేర్చుకుని సంవత్సరాంతంలో ఆయా విద్యలను ప్రదర్శిస్తారు. దీన్ని "మ్యూజిక్ సెంటర్" అంటారు. ఇవన్నీ ఉచితంగానే నేర్పుతారు. అయితే స్కూలు విద్య తర్వాత కాలేజి చదువు ఇక్కడ ఖరీదైనదే! అయితే స్కూలు విద్య వరకు సౌకర్యాలతో ఉచితంగా అందిస్తారు.

మనవాళ్ళు అలవి మాలిన వాగ్దానాలు చేయకుండా స్కూలు విద్యనైనా

పట్టిష్టంగా అందిస్తే బాగుంటుంది. ఏ ఒకటో రెండో పాఠశాలల్లో తప్పితే కట్టుదిట్టమైన రక్షణ వున్న పాఠశాల వందకు ఒకటి కూడా వుండదు. ఈనాడు పాఠశాలలు అసాంఘిక కార్యకలాపాలకు, పశువుల వాసానికి నిలయమై పోతున్నాయి. దీని విషయమై సంబంధిత వ్యక్తులకు చీమ కుట్టినట్లు లేదు. ప్రజలు కూడా తమతమ ఊర్లలోని బడులను బాగుచేసుకోవడానికి అడుగు ముందుకు వెయ్యాలి. ప్రభుత్వం చక్కగా విద్య అందించగలిగితే ప్రయివేటు విద్యాసంస్థలు ఇన్ని పుట్టుకరావు. విద్యా ప్రమాణాలు సక్రమంగా వుంటే స్థానిక లేని తల్లిదండ్రులు ప్రయివేటు బళ్ళవైపు చూడరు. అమెరికా స్థాయిలో కాకున్నా కనీస సౌకర్యాలతో దేశంలోని పాఠశాలలు రూపుదిద్దుకోవాలనే నా కల సాకారమయ్యేది ఎప్పుడో మరి!

మీ తరంలోనైనా ఆ స్థాయి విద్యా వ్యవస్థను మీరు చూడగలరని ఆశిస్తూ.....

మరికొన్ని విశేషాలతో వచ్చే ఉత్తరంలో కలుద్దాం...

ఉంటానురా తల్లి....ప్రేమతో అమ్మమ్మ

నివాళి

అబ్బూరి ఛాయా దేవి

ప్రముఖ స్త్రీ వాద రచయిత్రి, గొప్ప మానవతావాది సమాజంలో పురుషాధిక్యతపై కలం ఝుళిపించిన రచయిత్రి అబ్బూరి ఛాయా దేవి. ఈమె అబ్బూరి వరద రాజేశ్వరరావు గారి సతీమణి. మధ్యతరగతి కుటుంబాల్లోని స్త్రీల సమస్యల గురించి ఈమె ఎన్నో కథలు రాశారు. ఈమె రచనలు హిందీ, మరాఠీ, కన్నడంలోకి అనువాదం చేయడం జరిగింది. “తన మార్గం” కథా సంపుటికి కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ పురస్కారం లభించింది. ఈమె పిల్లల కోసం “అనగనగా” అనే జానపద కథా సంపుటి రచించారు. ఈమె రచన “బోన్సాయ్ బతుకులు” అనే సంపుటిని అప్పటి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పదవ తరగతిలో తెలుగు

పాఠ్యాంశంగా పెట్టారు. జెఎన్టీయూ ఢిల్లీలో లైబ్రేరియన్ గా పనిచేసిన ఈమె రచించిన “మృత్యుంజయ” పుస్తకానికి తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం నుండి ఉత్తమ రచయిత్రి పురస్కారం లభించింది. ఈమె అబ్బూరి ట్రస్ట్

నెలకొల్పి తెలుగు యూనివర్సిటీ ద్వారా బాషా, చృంద శాస్త్ర సాహిత్య విమర్శ పురస్కారాన్ని ప్రవేశపెట్టారు. తన కన్నులతో ఇద్దరికి దృష్టి ప్రసాదించారు. శరీరం అశాశ్వతం, కీర్తి శాశ్వతం అంటారు. కానీ ఈమె తన శరీరాన్ని కూడా ఇఎస్ఐ బోధన ఆసుపత్రికి ఇవ్వమని వీలునామా వ్రాసి, శరీరానికి కూడా శాశ్వత కీర్తి దక్కించారు. స్త్రీల సమస్యలపై పోరాటాలను, అభ్యుదయ ప్రగతి శీల, సాహిత్య ఉద్యమాలను ఈమె ప్రోత్సహించారు. ప్రకృతి ప్రేమికురాలైన ఈమె చివరి రోజుల్లో చంద్ర రాజేశ్వరరావు వృద్ధాశ్రమంలో గడిపారు. ఈమె సాహిత్యానికి ఇక శెలవంటూ ప్రకృతి ఒడిలో విశ్రమించారు.

ఊరుకోసం పెళ్లే వద్దనుకున్న మహారాష్ట్రలోని వీర్పూర్ గ్రామ సర్పంచ్

మహారాష్ట్రలోని పహాడ్ తాలుకాకు 30 కి.మీ దూరంలో వీర్పూర్ గ్రామముంది. ఇక్కడ కొంత కాలంగా తీవ్రమైన వర్షాభావం, కరువు వుంది.

ఈ గ్రామ సర్పంచ్ “అల్కాపవర్” హీరో అమీర్ ఖాన్ ఆధ్వర్యంలో సాగుతున్న వాటర్ ఫౌండేషన్ లో శిక్షణ తీసుకుని నీటి

కొరతను కొంతవరకు పరిష్కరించింది. కాని ఇది తాత్కాలికమే. శాశ్వతంగా ఈ సమస్యను తీర్చగలిగితేనే నా వివాహం జరుగుతుంది. నన్ను నమ్ముకుని ఈ సమస్యను పరిష్కరించ గలనని నన్ను ఎన్నుకున్న ప్రజల నమ్మకాన్ని ఎప్పటికీ వమ్ము చెయ్యను అంటూ ఊరిపట్ల తన శ్రద్ధనూ, ప్రేమను తెలుపుతుంది “అల్కా”

చంద్రయాన్-2లో రాకెట్ ఉమెన్స్

భారత అంతరిక్ష పరిశోధన సంస్థ చంద్రగ్రహం పైకి జూలై 15న శ్రీహరి కోట నుంచి ఉపగ్రహాన్ని ప్రయోగిస్తోంది. అయితే ఈ ప్రయోగానికి ఉన్న ప్రత్యేకత ఏమంటే ఇది మొత్తం మహిళల నేతృత్వంలో

జరుగుతోంది. దీనికి మిషన్ డైరెక్టర్ గా రీతూ కరిధల్, ప్రాజెక్టు డైరెక్టర్ గా వనిత పని చేస్తున్నారు. రీతూ కరిధల్ నూ “రాకెట్ ఉమెన్ ఆఫ్ ఇండియా” అని పిలుస్తారు. మార్స్ ఆర్బిటర్ మిషన్ లో ఈమె డిప్యూటీ ఆపరేషన్

డైరెక్టర్ గా పనిచేశారు. ఈ ప్రాజెక్టు డైరెక్టర్ యం. వనిత 2006లో ఆస్ట్రనామికల్ సొసైటీ ఆఫ్ ఇండియా నుండి “బెస్ట్ ఉమెన్ సైంటిస్టుగా” అవార్డు పొందారు. వీరిద్దరూ ఇల్లు, పిల్లలను చూసుకుంటూ తమ లక్ష్యాలను సాధిస్తున్నారు. వీరికి కుటుంబ సభ్యుల సహకారం కొండంత అండగా ఉంది.

పురుషులు అంగారక గ్రహం నుండి స్త్రీలు శుక్రగ్రహం నుండి వస్తారని అందరూ చెప్తారు. కాని మార్స్ మిషన్ విజయవంతం అయ్యాక ఈ మహిళా శాస్త్రవేత్తలందరిని “మార్స్ మహిళలు” అంటున్నారని వీరు చెప్తున్నారు. ఏదేమైనా భూమిపై అద్భుతమైన అవకాశాలు అందుకున్న భారత మహిళలు వీరు.

‘సంస్కారా’నికి నివాళి

రచయిత, సినిమా నటుడు, లౌకికవాది, సామాజిక వేత్త అయిన “గిరిష్ కర్నాడ్” అనారోగ్య సమస్యతో 81 ఏట తుది శ్వాస విడిచారు.

పద్మశ్రీ, పద్మభూషన్ జ్ఞానపీఠ పురస్కార, కాళిదాస సమ్మాన్, రాజ్యోత్సవ పురస్కార, హిందీలో 7 ఫిలింఫేర్ అవార్డులు సొంతం చేసుకున్న గిరిష్ కర్నాడ్ మృతి సాహిత్య రంగంలో, సినీ రంగంలో తీరని లోటు. కర్నాడ్ మృతికి కర్ణాటక ప్రభుత్వం 3 రోజులు సంతాప దినాలు ప్రకటించింది.

ఆయన బాల్యం, యువనం పరీక్షించి చూస్తే తిరుగుబాటుతత్వం పుట్టుక నుండే వారసత్వంగా వచ్చినట్లు అనిపిస్తుంది. ఒక బిడ్డ పుట్టాక గిరిష్ కర్నాడ్ తల్లి భర్తను పోగొట్టుకుంది. బ్రతుకు తెరువుకై ముంబయి వెళ్లి నర్స్ గా శిక్షణ పొంది జీవితం కొనసాగించే సమయంలో డాక్టర్ రఘునాథ్ కర్నాడ్ పరిచయమై వారిద్దరు వివాహం చేసుకున్నారు.

వితంతు వివాహాలకు ఆదరణ లేని ఆ రోజుల్లో వారు వివాహానికి 5

సంవత్సరాలు ఎదురు చూసి ఆర్యసమాజ్ పద్ధతిలో ఒకటయ్యారు. వారికి కలిగిన సంతానంలో మూడవ వాడు గిరిష్ కర్నాడ్. ఆక్స్ ఫర్డ్ యూనివర్సిటీలో పోలిటికల్ సైన్స్, తత్వశాస్త్రం, అర్థశాస్త్రం అభ్యసించి చెన్నై ఆక్స్ ఫర్డ్ యూనివర్సిటీ ప్రెస్ లో పనిచేస్తుండగా సరస్వతీ గణపతి అనే యువతితో పరిచయమై ప్రేమగా మారింది. ఆమె తల్లి పార్వీ, తండ్రి కొడవ సామాజిక తరగతికి చెందినవాడు. ప్రేమించుకున్న పది సంవత్సరాలు తరువాత 42 ఏళ్ల వయస్సులో వీరు వివాహం చేసుకున్నారు.

మత ఛాందసాన్ని, మూఢ విశ్వాసాలను ముక్కుసూటిగా ప్రశ్నించిన

గిరిష్ కర్నాడ్ చిరస్మరణీయుడు. తన పార్థివ దేహాన్ని ప్రభుత్వ లాంచనాలు లేకుండా నిరాడరంబంగా జరిపించమని కోరిన మహానుభావుడు గిరిష్ కర్నాడ్. అవార్డులన్ని గిరిష్ కర్నాడ్ ను వెతుకుంటూ వచ్చాయి.

చిన్నతనంలోనే మరాఠాలు, ఇతిహాసాలు, చదువుతూ పెరగడంతో తనలో మొగ్గ తొడిగిన పురోగామి భావాలు వికసించిన, సమయంలో విద్యాభ్యాసం, ఆక్స్ ఫర్డ్ యూనివర్సిటీలో అధ్యయనం ఆయన మానసిక పరిణితికి దోహదం చేశాయి. పురోగామి సినిమాలను నిర్మించి ప్రోత్సహించడమే గాక తాను సంపాదించిన దానిలో కొంత మొత్తాన్ని నాటకరంగానికి వెచ్చించారు.

తాను రచించిన నాటకంలో వేరెవరన్న తన పాత్రను వేస్తే ఆత్మ లోపి స్తుందని భయంతో నటనకు కూడా సిద్ధపడ్డాడు. బెంగళూరులో తన నివాసంలో తమ కుటుంబ సభ్యుల సమక్షంలో తుదిశ్వాస విడిచి నాటక రంగానికి, సినీ రంగానికి, సాహిత్య రంగానికి తీరనిలోటు మిగిల్చారు.

సినీ నటి, దర్శకురాలు విజయ నిర్మలకు నివాళి

చిత్రాల్లో నటించడం వేరు, చిత్రాలకు దర్శకత్వం చేయడం వేరు. తనలోని సృజనాత్మక శక్తితో 44 చిత్రాలకు దర్శకత్వం వహించి గిన్నీస్ రికార్డు అందుకున్న మహిళా దర్శకురాలు విజయ నిర్మల.

బాపుగారి స్ఫూర్తితో ఆయన దర్శకత్వంలో ‘సాక్షి’ చిత్రంలో నటించిన ఈమె బాపు దర్శకత్వ ప్రతిభ చూసి తాను కూడా దర్శకురాలైనవ్వాలని కోరుకున్నారు. దర్శకత్వంలో మెళకువలు బాపు నుండే పొందానని చెప్పారు. పురుషాధిక్యత అధికంగా ఉండే చిత్ర

రంగంలో అగ్ర నటులతో నటించిన తరువాత దర్శకురాలిగా మారి వారినే డైరెక్ట్ చేసిన ఘనత విజయ నిర్మలదే!

టెక్నాలజీ అంతగా అభివృద్ధి చెందని ఆ రోజుల్లోనే రోజుకి నాలుగైదు సన్నివేశాలు అలవోకగా చిత్రించి గుమ్మడిగారితో “పని రాక్షసి” అనే బిరుదు పొందారు.

నటిగా నిలదొక్కుకోవడమే గాక ప్రజలకు వినోదాన్ని, ఆహ్లాదాన్ని పంచే చిత్రాలు, స్త్రీల సమస్యలపై దృష్టి సారించిన చిత్రాలు ఎన్నో నిర్మించి చలన చిత్ర రంగంలో నటనలోనూ,

దర్శకత్వంలోనూ తనదైన ముద్రవేశారు.

200ల చిత్రాల్లో నటించి, 44 చిత్రాలకు దర్శకత్వం వహించి వృద్ధాప్యం, అనారోగ్య కారణంతో ఇక శైలవంటూ నిష్క్రమించారు ఈ బహిముఖ ప్రజ్ఞశాలి.

మోడి కుట్ర విప్పిచెప్పిన సాహసికి లేఖ

(అనువాదం ఎన్.వేణుగోపాల్)

గుజరాత్ మారణకాండలో నరేంద్ర మోడి హస్తంపై సాక్ష్యాధారాలు బైటపెట్టాడన్న కోపంతో సీనియర్ పోలీసు అధికారి సంజీవ్ భట్ ను ఆయన పాత్ర లేని ఒక పాత కేసులో ఇరికించి ముప్పై సంవత్సరాల శిక్ష వేసిన సందర్భంలో హార్డ్ మందర్ రాసిన లేఖ

ప్రియమైన సంజీవ్,

ఈ ఉత్తరం నీకందుతుందా..!

అందినా ఎప్పుడు అందుతుంది, నువ్విది చదవగలవా లేదా నాకు తెలియదు.

ఈసారి నిన్ను జైలులో కలవడానికి వచ్చినప్పుడు కృతనిశ్చయమైన నీ సహచరి “శ్వేతా భట్” ఈ ఉత్తరం ప్రతిని నీకు తెచ్చి ఇవ్వవచ్చు. మొత్తానికి నీకీ ఉత్తరం చేరినప్పుడు, జామ్ నగర్ జిల్లాలోని ఆ కష్టభరితమైన జైలు బారక్ లో ఒంటరితనంలో నువ్విది ఎలా చదువుకుంటావా అని ఊహిస్తుంటేనే నాకు బాధగా ఉంది. ఇప్పటికే నువ్వు తొమ్మిది నెలలు జైలులో గడిపావు. ఆ కాలం ఎంత ఇబ్బందికరమైనదైనా అప్పుడు నీకు ఒక ఆశ ఉండి ఉంటుంది. కోర్టు న్యాయం చేస్తుందని అందుకు బదులుగా, జామ్ నగర్ జిల్లా సెషన్స్ కోర్టు నీకు 30 సంవత్సరాల జైలు శిక్ష విధించడం గొడ్డలిపెట్టులా తోచి ఉండవచ్చు. అయితే నువ్వు ధైర్యం, స్థిరనిశ్చయం నిండిన యోధుడివని నాకు తెలుసు. నువ్వు న్యాయం కోసం, నీ అమాయకత్వాన్ని రుజువు చేసుకోవడం కోసం, ఒకానొక రోజున స్వేచ్ఛగా విడుదల కావడం కోసం పోరాడుతూనే ఉంటావు.

నీకు నేనొకటి చెప్పదలచాను. జీవితంలోకెల్లా కఠినమైన పోరాటాన్ని నువ్వు సాగిస్తున్నప్పుడు దేశంలోనూ, ప్రపంచవ్యాప్తంగానూ ఎందరెందరో నీతోనే ఉన్నారు, నీకు సంఘీభావం ప్రకటిస్తున్నారు. ఈ దేశంలోకెల్లా

శక్తిమంతుడైన మనిషికి వ్యతిరేకంగా సాక్ష్యం చెప్పే అపూర్వ సాహసం ప్రదర్శించినందుకు మాత్రమే నీ మీద ఈ వేధింపు జరుగుతున్నదని మాకు తెలుసు. 2002లో జరిగిన, స్వతంత్ర భారత చరిత్రలోకెల్లా అత్యంత దారుణమైన, క్రూరమైన మారణకాండలో ఆ మనిషి పాత్ర ఉన్నదనే నిజాన్ని నువ్వు నిరూపించదలచావు గనుకనే ఈ వేధింపు.

నీకు ఇప్పుడు జరుగుతున్నదంతా, ఆ మనిషికి, దేశంలో ఇప్పుడు అత్యంత శక్తిమంతుడిన రెండో మనిషికి ఉన్న మితిమీరిన అహంకారపు పర్యవసానమేనని తేటతెల్లమవుతున్నది. ఒక సాహసికుడైన, మడమ తిప్పని యోధుడి మీద చౌకబారు ప్రతీకారం తీసుకోవడానికి వాళ్లు రాజ్యాధికారాన్ని దారుణంగా వాడుకుంటున్నారు. దేశంలో నీలా జాగరూకుడైన కాపలాదారుగా ఉన్న మరొకరు నాకు గుర్తు రావడం లేదు. అత్యున్నత అధికారాన్ని ఆక్రమించిన వారికి వ్యతిరేకంగా గొంతెత్తిన కాపలాదారుగా ఒక సీనియర్ అధికారి ఉన్న ఉదాహరణ లేదు. అలాగే రానున్న మూడు దశాబ్దాలు జైలులో గడపాలని నీ వంటి శిక్ష పొందిన అధికారి ఉదాహరణ కూడా లేదు. నీకు ఇటువంటి శిక్ష విధించడం దేశంలో న్యాయవ్యవస్థ

నిర్మాణాలు తమ సమగ్రతనూ, స్వాతంత్ర్యాన్నీ కోల్పోయి, కుప్పకూలి పోయాయనడానికి దర్పణం. దర్బాస్తు సంస్థలు, న్యాయస్థానాలు, అధికారిక మానవహక్కుల సంస్థలు అన్నీ ధ్వంసమయ్యాయి. చివరికి ఖాకీ దుస్తులలో ఉన్న నీ సోదరులు, సోదరీమణులు కూడా నీ శిక్ష తర్వాత మౌనం వహించి నిన్ను వదిలేశారు.

ఈ శిక్ష మీద ప్రచారసాధనాలలో పెద్ద ఎత్తున వ్యతిరేకత, విమర్శ రాలేదంటే రాజ్యాధికారాన్ని ఇంత బహిరంగంగా, ఉద్దేశపూర్వకంగా దుర్వినియోగం చేస్తుంటే ప్రచారసాధనాలు ఆగ్రహంతో నిరసన వ్యక్తీకరించడానికి సిద్ధంగా లేవని అర్థం. రాజ్యాంగబద్ధ సంస్థ అయిన యూనియన్ పబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషన్ (యుపిఎస్ సి)తో సహా రాజ్య వ్యవస్థలన్నిటి విధ్వంసం కూడా నీ శిక్ష సందర్భంలో మరొకసారి ఘోరంగా బైటపడింది. సివిల్ సర్వీస్ అధికారుల స్వాతంత్ర్యాన్ని రక్షించడానికి రాజ్యాంగం 315 అధికరణం ప్రకారం ఏర్పడిన యుపిఎస్ సి 2015లో నిన్ను సర్వీస్ నుంచి తొలగించినప్పుడు పిరికిగా మౌనం వహించింది. అప్పుడు స్కోల్ లో రాసిన వ్యాసంలో నేను నా అసంతృప్తిని వ్యక్తం చేశాను. నిన్ను తొలగించడానికి వారు

చూపినది నువ్వు కొద్ది రోజుల పాటు
అనధికారికంగా సెలవు తీసుకున్నావనే
అతి స్వల్ప కారణం.

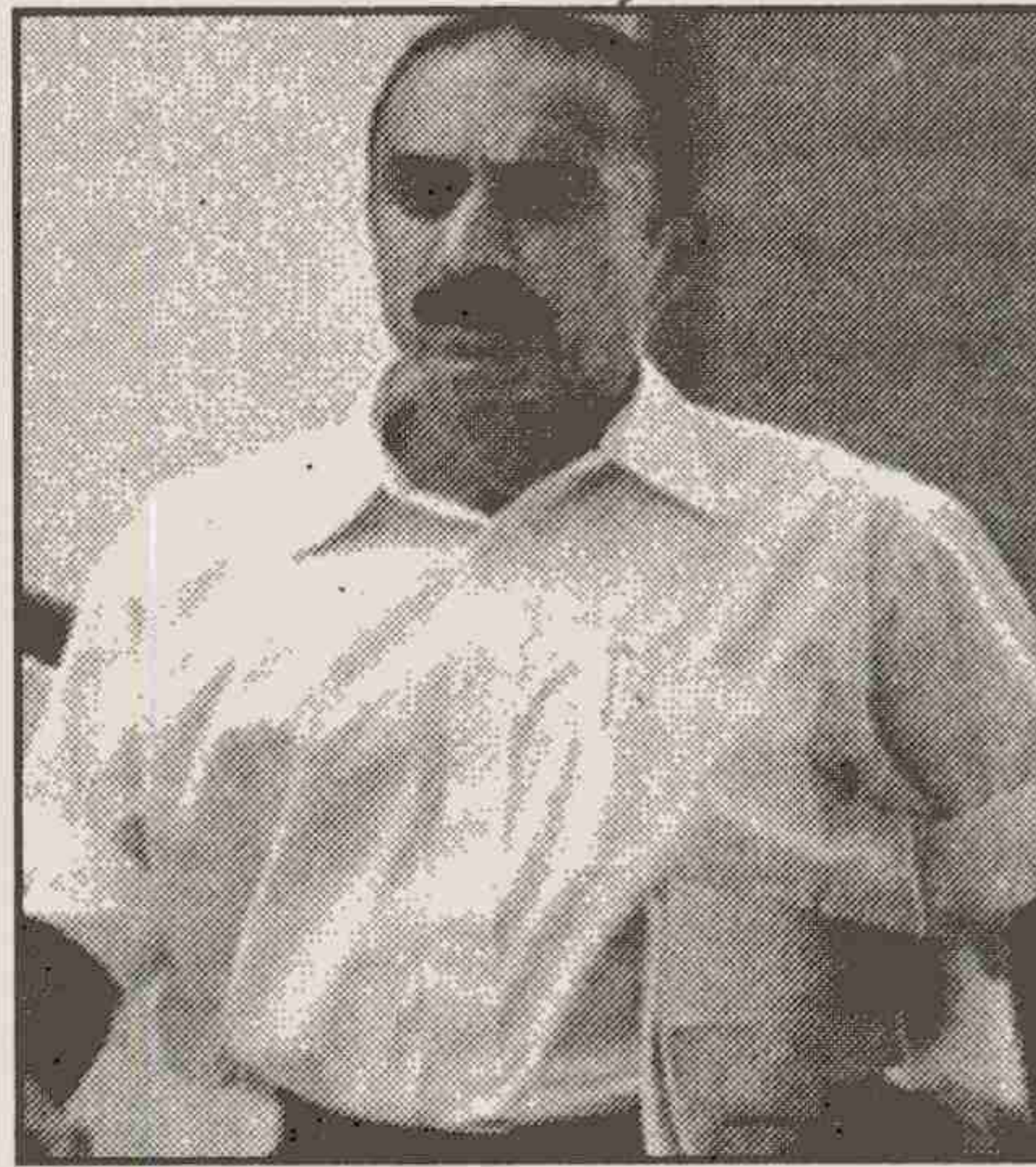
కాని ఒక అధికారిని
తొలగించడమనే శిక్ష అత్యంత తీవ్రమైన
పాలనా చర్య. ప్రభుత్వాధికారులు అతి
తీవ్రమైన నేరాలు చేసినప్పుడు మాత్రమే
తీసుకోవాలి. కాని యుపిఎస్ సి ఆ ఉ
త్తర్వులు జారీ చేసింది. కనీసం నీకు నీ
వాదన వినిపించుకోవడానికి కూడ
అవకాశం ఇవ్వలేదు. దేశంలో అత్యున్నత
అధికారంలో ఉన్నవారు నువ్వు ఎట్లాగైనా
ఉద్యోగం నుంచి తొలగించబడాలని
అంతగా ఎందుకు కోరుకున్నారనే
చిక్కుముడి ఆ 'అనధికార సెలవు' రోజుల్లో
నువ్వు ఏం చేశావనేది చూస్తే సులభంగా
విడిపోతుంది. ఆ రోజుల్లో నువ్వు
ఇండియన్ పోలీస్ సర్వీస్ కు చెందిన
గుజరాత్ కాడర్ అధికారిగా, ధైర్యంగా దేశ
ప్రధానమంత్రి నరేంద్ర మోడీకి
వ్యతిరేకంగా సాక్ష్యం ఇస్తున్నావు. మోడీకి
జనహననపు మారణకాండతో సంబంధం
ఉన్నదని చూపుతున్నావు.

నువ్వు ఆ సాక్ష్యాన్ని సుప్రీం కోర్టు
నియమించిన స్పెషల్ ఇన్వెస్టిగేషన్ టీం
(సిట్) ముందు, సుప్రీం కోర్టుకు
సహాయకుడుగా వ్యవహరిస్తున్న రాజు
రామచంద్రన్ ముందు ఇచ్చావు (ఆ
తర్వాత ఆ సాక్ష్యమే లిఖితపూర్వక
అఫిడవిట్ గా సుప్రీం కోర్టుకు చేరింది).
వారు అప్పుడు మాజీ పార్లమెంటు సభ్యుడు
ఎహ్సాన్ జాఫ్రీ భార్య జకియా జాఫ్రీ
ఆరోపణలపై విచారిస్తున్నారు. ఎహ్సాన్
జాఫ్రీని, ఆయనతో పాటు మరొక 70
మందిని అహ్మదాబాద్ లో గుల్బర్గ్
సొసైటీలో, 2002లో అత్యంత
దారుణంగా చంపారు. ప్రాణాలనూ
ఆస్తులనూ కాపాడడంలో "ఉ
ద్దేశపూర్వకంగానే, తెలిసితెలిసీ వైఫల్యం
చెందారు" అనే కారణంతో నరేంద్ర మోడీ
ఈ హత్యాకాండలో మొదటి ముద్దాయి
అని ఆమె ఆరోపించారు.

నిన్ను ఉద్యోగం నుంచి
తొలగించడం అసాధారణమూ
దిగ్భ్రాంతికరమూ. కాని ఇక అంతకంటే

దారుణం చేయలేరని మేమప్పుడు
అనుకున్నాం. ఇంకా దారుణాలు
రానున్నాయని అప్పుడు మేం ఊహించలేక
పోయాం. నిన్ను జీవితాంతం జైలులో
గడిపేలా చేసేదాకా వాళ్ల పగ చల్లారదని
మేం ఊహించలేకపోయాం.

స్వతంత్ర భారత చరిత్రలో
అత్యంత కీలకమైన మతోన్మాద హింసా,
మారణకాండ నేరానికి సంబంధించిన
కేసులో నీ సాక్ష్యం ఎంత బలమైనదో,
నేరస్తులను ఎంత భయపెడుతున్నదో నీకు
వేసిన శిక్షే చెప్పకనే చెపుతున్నది. నువ్వు

వెల్లడించిన సాక్ష్యాధారాలు ఎంతో
ప్రమాదకరమైనవి. ఈ శిక్ష నీ ఒక్కడికి
మాత్రమే హెచ్చరిక కాదు, ఈ దేశంలో
శక్తిమంతులైన మనుషులకు ఎదురుచెప్పే
సాహసం చేసేవాళ్లందరికీ ఇది ఒక
హెచ్చరిక. ఒక సీనియర్ పోలీస్
అధికారికే ఈ గతి పడితే, ఒక సాధారణ
పౌరుడికి ఏం రక్షణ ఉంటుంది?

2002 ఫిబ్రవరి 27 రాత్రి
పొద్దుపోయిన తర్వాత మోడీ నేతృత్వంలో
జరిగిన అత్యంత వివాదాస్పద
సమావేశంలో నీతోపాటు ఇతర పోలీసు
అధికారులు కూడ పాల్గొన్నారు. కాని
వాళ్లందరూ ఆ సమావేశానికి హాజరైనట్టు
గుర్తు లేదన్నారు. లేదా, ఆ సమావేశంలో
నువ్వు చెపుతున్నట్టుగా మోడీ ఆదేశాలు
ఇచ్చిన సంగతి గుర్తు లేదన్నారు. లేదా ఆ
సమావేశంలో నువ్వు ఉన్నట్టు గుర్తు
లేదన్నారు. కాని నీ డ్రైవర్ చెప్పిన
ప్రకారం, ఆ సమావేశానికి వెళ్లడానికి

ముందు నీతో ఉన్న బిబిసి విలేఖరి చెప్పిన
ప్రకారం నువ్వు ఆ సమావేశంలో
పాల్గొన్నావన్నది నిస్సందేహం.

"హిందువులలో తీవ్రమైన భావోద్వేగాలు
న్నాయని, అందువల్ల వారు తమ కోపం
తీర్చుకోవడానికి అనుమతించడమే ఉ
చితమ"ని ఆ సమావేశంలో మోడీ
అన్నాడని నువ్వు సిట్ ముందు, సుప్రీం
కోర్టు ముందు చెప్పావు. అయోధ్యలో
రామాలయ నిర్మాణంలో సహకరించడానికి
వెళ్లి తిరిగివస్తూ రైలు బోగీలో గోధ్రాలో
58 మంది తగులబడి పోవడానికి
ప్రతిస్పందన అది అని ఆయన అన్నాడు.

ఆనాటి సమావేశంలో "ఎంతో
కాలంగా గుజరాత్ లో మతకల్లోలాలతో
వ్యవహరించేటప్పుడు గుజరాత్ పోలీసులు
హిందువులకూ ముస్లింలకూ మధ్య
సమతౌల్యం పాటించాలనే సూత్రాన్ని
అనుసరిస్తున్నారని, ప్రస్తుతం మాత్రం
ఇటువంటి ఘటనలు మళ్లీ జరగకుండా
ఉండాలంటే ముస్లింలకు గుణపాఠం
చెప్పవలసిందే"నని అక్కడివారిని
ముఖ్యమంత్రి మోడీ ఉద్బోధించాడని
నువ్వు సుప్రీంకోర్టు ముందు చెప్పావు. నీ
ఆరోపణలను అంగీకరిస్తే, మోడీ మీద
అతి తీవ్రమైన నేరారోపణలు చేయవలసి
వచ్చేది. దేశంలో అత్యున్నత అధికార
పీఠానికి అధిరోహించకుండా అది
ఆటంకమయ్యేది.

సిట్ లో ఉన్న నీ సహోద్యోగులు,
ఐపిఎస్ అధికారులు, నీ ఆరోపణలను
పూర్తిగా కొట్టివేశారు. నిన్ను అవిశ్వసనీయ
సాక్షిగా ప్రకటించారు. అసలు ఆ
సమావేశంలో నువ్వు పాల్గొననే లేదన్నారు.
కాని, సుప్రీం కోర్టు సహాయకుడిగా
పనిచేసిన రాజు రామచంద్రన్ నీ
ఆరోపణలను సిట్ తోసివేయడాన్ని
అంగీకరించలేదు. నువ్వు ఆ సమావేశంలో
పాల్గొన్నావా లేదా అనేది నిజానికి
న్యాయస్థానంలో తేల్చాలని, సమావేశంలో
పాల్గొన్నామని చెప్పిన కొందరు అధికారుల
సాక్ష్యాన్నికూడ సిట్ తోసిపుచ్చింది గనుక,
నీ ఆరోపణలను కూడ పూర్తిగా కొట్టి
వేయడానికి తగిన సాక్ష్యాధారాలు లేవని
అన్నారు. నీ మాటలను ఒక

న్యాయస్థానంలో పరీక్షకు గురి చేయవలసిందేనని ఆయన అన్నారు. ఆయన సూచనను అంగీకరించి, నీ సాక్ష్యాన్ని న్యాయస్థానం ముందుకు తీసుకువచ్చి ఉంటే భారత చరిత్రే మరొక రకంగా ఉండేది. నీ జీవితం కూడ మరొక రకంగా ఉండేది.

సిట్ కు అధినేతగా ఉండిన అధికారి ఆ తర్వాత మోడీ ప్రధాన మంత్రిగా ఉండగానే ఒక అసాధారణ, గౌరవనీయ పదవికి ఎంపిక కావడం యాదృచ్ఛికం కావడానికి వీలు లేదు. ఆ పోలీసు అధికారికి పదవీ విరమణ తర్వాత విదేశంలో రాయబారి పదవి దక్కింది. మరొక పక్క నువ్వు యావజ్జీవితం జైలు శిక్షకు గురి చేయ బడ్డావు. దేశంలోకెల్లా అత్యంత శక్తిమం తమైన మనుషులు నీ మీద కోపం పెట్టుకోవడానికి తగిన కారణం ఉంది. కాని భారత రాజ్యాంగ సంస్థలు తమను తాము బలహీన పరచుకుని, ఆ వ్యక్తుల చౌకబారు ప్రతీకారవాంఛకు, రాజ్యాధికార

దుర్వినియోగానికి వంతపాడి ఉండవ లసింది కాదు. ఇవాళ నీకు మద్దతుగా మాట్లాడుతున్నప్పుడు కొందరు నన్ను ప్రశ్నిస్తున్నారు, కస్టడీలో ఒక వ్యక్తి మరణించడానికి నీకు సంబంధం ఉన్నదని న్యాయస్థానం నిర్ధారించిన తర్వాత, నిన్ను నేనెట్లా సమర్థిస్తానని వాళ్లు అడుగుతున్నారు. టైమ్స్ ఆఫ్ ఇండియాలో వచ్చిన ఒక వార్త ప్రకారం, నేషనల్ క్రైమ్ రికార్డ్స్ బ్యూరో లెక్కలే గుజరాత్ లో 2001 నుంచి 2016 వరకు 180 కస్టడీ మరణాలు సంభవించాయని, అన్ని మరణాలకుగాను ఒక్కరంటే ఒక్క పోలీసు అధికారికి కూడా శిక్ష పడలేదని తెలుస్తున్నది. కనుక నీ మీద చర్య సక్రమంగా జరిగిందని నేను అంగీకరించలేను. కాని, ముప్పై సంవత్సరాల కింద, కస్టడీ నుంచి విడుదల అయిన తొమ్మిది రోజుల తర్వాత మరణించిన ఒక వ్యక్తి విషయంలో నీకూ మరొక అధికారికీ శిక్ష పడడం నేను అంగీకరించలేను. నువ్వు చూపిన

అద్భుతమైన సాహసానికి నిన్ను అభిమానించే వాళ్లెందరో ఉన్నారని తెలుసుకోవడం జైలులో నీ ఇబ్బందులనూ, వేదననూ ఎంతమాత్రం తగ్గించదు. నీ ముందున్న న్యాయపోరాటం దీర్ఘకాలికమైనదనీ, అనిశ్చితమైనదనీ, ఎన్నెన్నో నిరాశలకూ, హృదయ వేదనలకూ దారి తీసేదనీ నీకూ, శ్వేతకూ, నీ పిల్లలకూ తెలిసినట్టుగానే నాకు కూడా తెలుసు.

కాని ధైర్యంగా నిలబడడానికి, తట్టుకోవడానికి, పోరాటం కొనసాగించడానికి, నువ్వు సత్యమనీ న్యాయమనీ విశ్వసించిన వాటికోసం దృ ధంగా నిలబడడానికి కావలసిన శక్తి, సహిష్ణుతా నీకున్నాయని నాకు తెలుసు. అలాగే ఏదో ఒక రోజు నువ్వు స్వేచ్ఛగా బైటికి వస్తావనీ నాకు తెలుసు. శ్వేతతో, పిల్లలతో, మన దేశపు అసంఖ్యాక స్త్రీ పురుషులతో నేను కూడా ఆరోజు కోసం ఎదురుచూస్తున్నాను.

కలల కళ్ళ కథ...!!

- మంజు యనమదల

చేజారిన ఆశలు
చెమరింతలై చేరగా

రాలిపడిన కన్నీళ్ళు
విగతజీవులై మారగా

విషాదమెరుగని ఊహలు
విషన్నవదనమై మిగలగా

మౌనం చెప్పని మాటలు
మనసులపై లిఖించగా

కాలం మిగిల్చిన గాయాలు
గతకాలపు ఆనవాళ్ళై నిలవగా

విసిరేసిన జ్ఞాపకాలు
వరాలై కలలలో
సేదదీర్చునేమె...!!

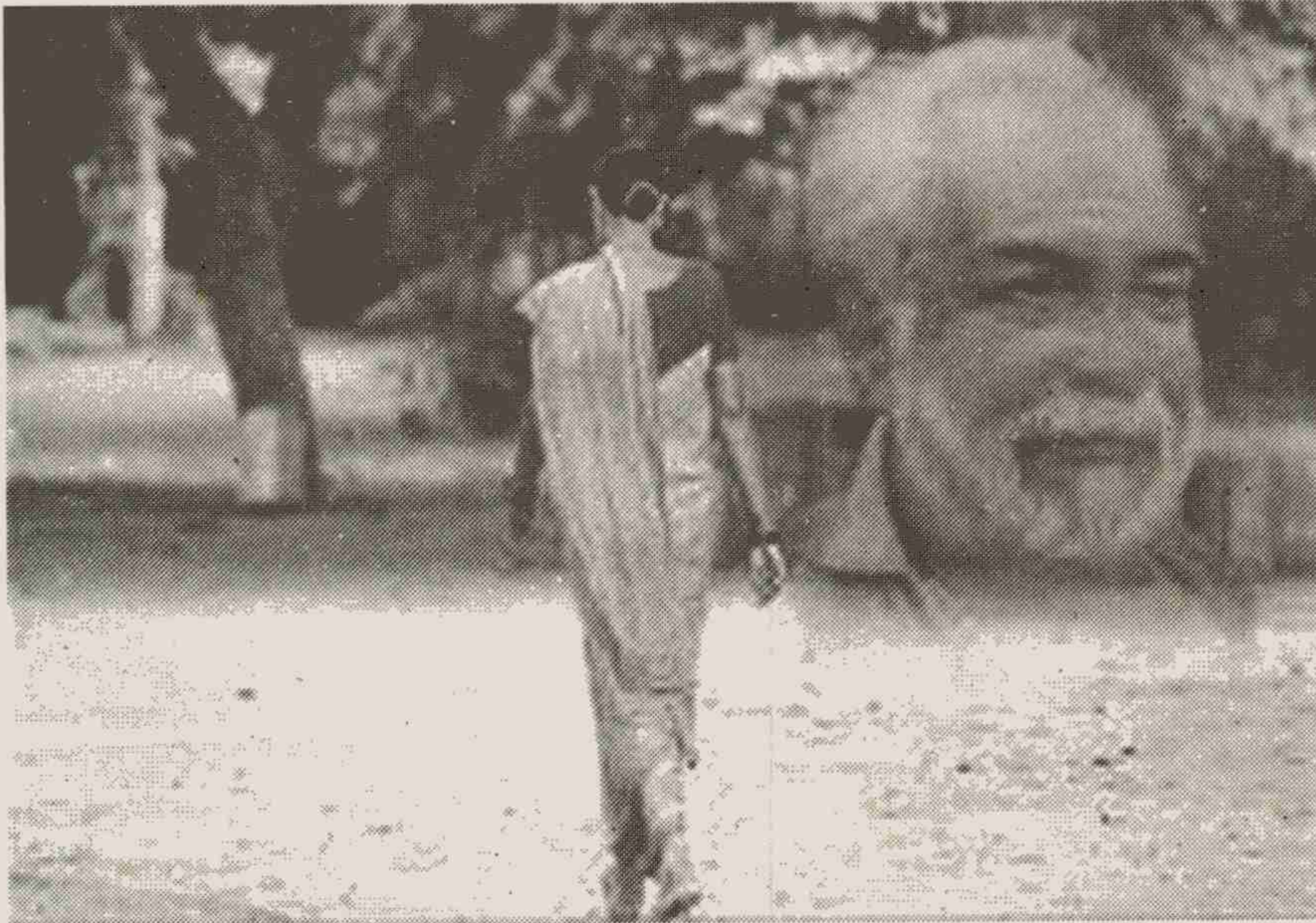

సత్యాన్వేషి చలం

రచయిత :- శ్రీమతి వాడ్రేవు వీరలక్ష్మీదేవి గారు

అరకొరగా ఒకటి రెండు చలం పుస్తకాలు చదివి, అవి పూర్తిగా శృంగార పూరితాలనీ, సభ్య సమాజం హర్షించేవి కాదనీ, అందులోని నాయికలు సమాజం పట్లా వివాహ వ్యవస్థ పట్లా ఎంతమాత్రం గౌరవ మర్యాదలు లేని వాళ్ళనీ, అందువల్ల వాళ్ళని సృజించిన ఆ రచయిత కూడా సమాజం పట్ల ఎటువంటి బాధ్యతా లేని ఒక స్వేచ్ఛా ప్రవృత్తి కలవాడనీ ఒక నిర్ణయానికి వచ్చి చలం పుస్తకాలు చదవడానికి ఇష్ట పడని నాలాంటి వారికి చలం గురించీ, అతని జీవితం గురించీ, అతని సామాజిక దృక్పథం గురించీ అతని నిరంతర జీవన పోరాటం గురించీ సవివరంగా తెలియ జెప్పిన గ్రంథం. (ఇక్కడ గ్రంథం అని ఎందుకంటున్నానంటే... ఇందులో రచయిత్రీ సూక్ష్మ పరిశీలనా దృష్టి, ఇందులో వివరించిన ప్రతీ విషయాన్నీ అనేక విమర్శనా గ్రంథాలనుండి సేకరించి సోదాహరణంగా వివరించిన తీరూ, చలాన్ని అవగాహన చేసుకునే క్రమం లో తను సేకరించిన సమాచారాన్ని

సాధికారికంగా ప్రకటించి పాఠకులను ఒప్పించ గలిగిన నేర్పూ, దీనికి ఒక సద్గ్రంథానికి ఉన్న విలువను తెచ్చిపెట్టాయి). చలం యొక్క బాల్య దశనుండి, అతని వ్యక్తిత్వం రూపుదిద్దుకునే క్రమం లో అతడు ఎదుర్కొన్న వివిధ పరిస్థితుల ప్రాబల్యం అతన్ని సద్బ్రాహ్మణత్వం నుండి నిరీశ్వర వాదిగానూ అటునుంచి ఈశ్వరాన్వేషిగా నడిపించిన తీరూ, సవివరంగానూ సోదాహరణం గానూ మన కళ్ళముందుంచారు వీరలక్ష్మీ దేవి గారు.

బాధ్యత తెలియని తండ్రి దగ్గర దారిద్ర్యాన్నీ, నిత్యమూ తన్నులూ, హింసనూ భరించి, తరువాత తాత గారి దగ్గర ధనవంతమైన జీవితాన్ని చవిచూసిన చలం వివాహానంతరం వివిధ పరిస్థితులలో తాతగారి ఆస్థినీ, మామగారి ఆస్థినీ వదులుకొని, నిరీశ్వరవాదిగా బ్రహ్మ సమాజంలో ఉండి, తరువాత బ్రహ్మ సమాజం నుండి ఒకరకంగా సంఘం నుండి వెలివేయబడి మేనత్త ప్రాపకంలో గడిపినరోజులూ, వాదిన

రంగనాయకమ్మను (వొయ్యి) ఆదుకొని ఆమె కోరిక ప్రకారం ఆమెను డాక్టర్ ను చదివించడానికి ఎంతో శ్రమకోర్చడమూ మనకు చలం గురించి మానవీయమైన కోణం లో ఆలోచించే దిశగా మనకు రచయిత్రీ దారి చూపిస్తారు. ఆతరువాత రాజమండ్రిలో దీక్షితులవారి స్నేహంవల్ల సాహిత్య రంగ ప్రవేశం చేసి నవ్య సాహిత్య పరిషత్తు కవులలో, కథా రచయితలలో, నాటక, నవలా రచయితలలో తన స్థానాన్ని సుస్థిరం చేసుకోవటం తెలుసుకుంటాం.

ఇలా చలం జీవితాన్ని పుట్టుక నుంచీ, రమణాశ్రమంలో నిర్వాణం చెందేవరకూ 1894 - 1979 ఆయన జీవన ప్రయాణం లోని ప్రతి మలుపునూ, అంటే కుటుంబ పరంగా వ్యక్తిత్వ పరంగా, సామాజిక పరంగా, రచనా పరంగా, ఆర్థిక పరంగా, మానసిక పరంగా, ఆయనలో కలిగిన ప్రతిమార్పునూ రచయిత్రీ మన కళ్ళముందు ఆవిష్కరింపజేశారు. తద్వారా మనం చలాన్ని మమూలు రచయితగా కాక ఇంకొంచెం ఆసక్తి తోనూ, విశాల దృక్పథంతోనూ అర్థం చేసుకునే ప్రయత్నం చేయగలుగుతాం.

చలం సాహిత్యం గురించి వ్రాస్తూ రచయిత్రీ “జన్మతః ఆయన సృజన శీలి. ఆ విధంగా కళాకారుడు కావటం వల్ల అతని అన్వేషణ సాహిత్య రూపం లోకి వచ్చి బయటి ప్రపంచానికి తెలిసే అవకాశం లభించింది “అంటారు. చలం నవలల్లోని నాయికలు సమాజం పట్ల వ్యక్తం చేసిన భావాలన్నీ చలం భావాలకు ప్రతిబింబాలే అంటారు రచయిత్రీ. తాము నమ్మిన సత్యాలకోసం దేనికి భయపడని ధీరులే ఆ స్త్రీలు. వీరు వివాహంగా చలామణీ అవుతున్న సంఘ వ్యవస్థను వ్యతిరేకిస్తారు. హృదయమే ప్రమాణంగా నడుస్తారు. ఆయన గానీ, ఆయన పాత్రలుగానీ తిరుగుబాటు చేసింది సంఘంలోని కుహనా భావాలూ, విలువలమీద. అంతే గానీ ఆయన పోరాటం అందని సుఖాలకోసం కాదు అంటారు. ఇందులో 1921 లో వ్రాసిన శశిరేఖ నవలనుండి, చివరగా 1948లో

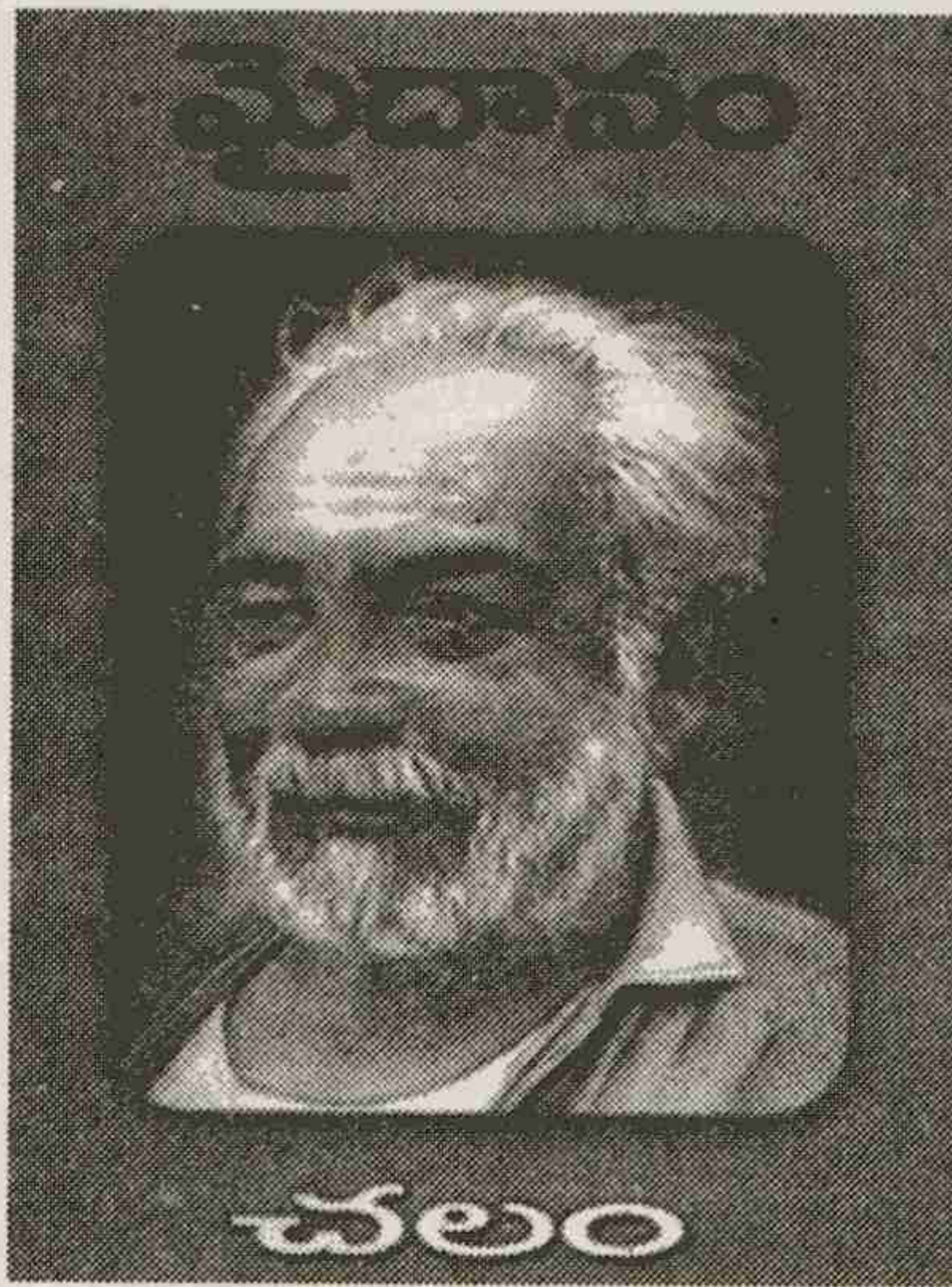

వ్రాసిన జీవితాదర్శం నవల వరకూ అతని వయసూ, సామాజిక పరిస్థితులూ, జీవన సంఘర్షణలూ లాంటి అతని మనస్సుపై ప్రభావితం చేసిన అంశాలూ, అతని నవలల్లోని పాత్రల ద్వారా అతను సమాజం పై కాలానుగుణం గా ఎటువంటి హిపోక్రసీ లేకుండా వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయాలుగా మనం అర్థం చెసుకో వచ్చు.

ఇక్కడ ప్రతి నవలయొక్క సంగ్రహాన్నీ అందులో చలం వ్యక్తీకరించిన విషయాలనూ, తద్వారా అతనిలో కలుగుతున్న మానసిక పరిణితి దశలనూ, ఆ పరిణామ క్రమాన్నీ చక్కగా వివరించారు రచయిత్రి. “చలం ఏ సత్య పథాన్నయితే కనుగొనాలని తపించాడో అది తన ఒక్కడి కోసమేగాక ప్రజలందరి కోసమూ అని ఆరాట పడటం వల్ల తనకు సత్యమనిపించిన ప్రతి అంశాన్నీ ప్రజలముందు ఉంచుతూ వచ్చాడు. ఆవిధంగా ఇంచుమించూ ఆయన జీవితం చివరి దాకా ఆయన నుంచి వచ్చిన ఆ అన్వేషణ సృజనరూపంలో తెలుస్తూనే వచ్చింది. అంతే కాక తను ఏనాటికి ఏది నిజమని నమ్మితే అది చెప్పడానికి చలం ఏనాడూ భయపడలేదు “అంటారు. జీవితానికి ఆదర్శం ఏమిటంటే శాంతిలో జీవించటం, స్పందించే హృదయాన్ని కాపాడుకుంటూ గొప్ప శాంతిని సాధించ గలగడమే జీవితంలో చివరి విలువ అని ఈ నవలల సారాంశం. ఈ దారిలోనే చలం జీవన ప్రయాణం సాగినట్లు అతని జీవితాన్ని పరిశీలించినప్పుడు అర్థమవుతుంది. రచయిత్రితో పాటు పాఠకులకు కూడా.

చలం రాసిన దాదాపు పది పౌరాణికాలూ, రెండు చారిత్రకాలూ, రెండు జానపదాలూ, ఇరవై రెండు సాంఘిక నాటకాలూ ఇవికాక ఏడు అనువాద నాటకాల నుంచి పరిశోధనకు అనువైన వాటిని విశ్లేషించి అందులోని చలం అన్వేషణ దృష్టిని వెలికి తీసారు రచయిత్రి. “ఇంకా ఎదగాలి. మనసులు విశాలం కావాలి, నా పుస్తకాలు అర్థం కావాలంటే “అని చలం గారి మాటలనే ఉదహరిస్తూ, ఇది అహం కారంతో చెప్పిన

మాట కాదని సూక్ష్మ పరిశీలనకు తెలుస్తుంది అంటారు ఆవిడ. మొదటి నాటకం చిత్రాంగి నుంచి చివరి నాటకం పురూరవ దాకా పురుషులజెన్నత్వ సాధన ప్రధానాంశంగా చలం తీసుకున్న విధానాన్ని విశ్లేషిస్తారు రచయిత్రి. చలం సావిత్రి నాటకంలోని సావిత్రి సత్యవంతుడి ప్రాణాల్ని తన ప్రేమ శక్తి చేత సాధించుకుంటుంది. తరువాత శశాంక నాటకం ప్రేమ జీవనంలోని ఒడిదుడుకులను చూసాక రాసింది. ఇందులోని భావాలు చలంలో క్రమంగా ఏర్పడుతున్న పరిణామాలను చెబుతాయి. అతనిలోని రసికుడు క్రమంగా

తాత్వికుడుగా మారే క్రమం ఈ నాటకంలో కనిపిస్తుంది అంటారు.

ఇక పురూరవ నాటకంలోని ఊర్వశి చలం అన్వేషించిన స్త్రీ అంటారు రచయిత్రి. చలం ఈనాటకం లో చేసిన తాత్విక చర్చనూ, జీవితమంటే ఏమిటి? ఎందుకు జీవించడం? అన్న విషయాలమీద తను తెలుసుకున్న జ్ఞానాన్ని ఊర్వశి ద్వారా చెప్పించారు. “జయదేవ నాటకం లో జయదేవుని పాత్ర నిండా చలమే కనిపిస్తాడు 1935 -36 మధ్య ప్రాంతాల్లో చలం ఆసనాలూ ప్రాణాయామాలూ చెయ్యడం ప్రారంభించి వాంఛను అదుపులో పెట్టుకునే ప్రయత్నం చేసారు. అతనిలో జరిగిన అంతర్యుద్ధమే అందులో ప్రతిబింబిస్తుంది. అలాగే సత్యం, శివం, సుందరం అనే మూడు

సాంఘిక నాటకాల్లోనూ సంఘంలో చెలామణీ అయ్యే ఆచారాలను నిరసించి వాటి వెనుకనున్న స్వార్థాన్నీ, దుర్మార్గాన్నీ, మోసాన్నీ, కపటాన్నీ, కుళ్ళునూ బయటపెట్టాడు. “ఏదన్నా ప్రపంచంలో అర్థం కావాలంటే దానిలో ఐక్యమై, ఆదృష్టితో యోచించాలి. ఎక్కిరింపూ, ఏం లేదని కొట్టేయడమూ చాలా సులభం “ఈ మాట చలం జీవితానికి సాహిత్యానికి కూడా వర్తిస్తుందంటారు రచయిత్రి.

చలం మాటల్లో చెప్పాలంటే “వాళ్ళు (విమర్శకులు) శైలి అనుకునేది నా హృదయోద్రేకం. నేను నా కథల్లో ఇలాంటి వ్యక్తులకోసం పడే మనోవేదన, వాళ్ళకు జరిగిన అన్యాయం మీద కోపం, వ్రాసేటప్పుడు నాహృదయం మండుతుంది. ఇంకా తీవ్రమైన మాటలకోసం వెతుక్కుంటాను. “ఆవిధంగా ఆయన లోపలి ఆక్రోశం నుంచి, తపననుంచి ఆయన కథలు వచ్చాయి అంటారు రచయిత్రి. దాదాపు 108 కథలూ కథానికలూ రాసారు చలం. చలం కథల్లోని మొదటికథ “భార్య” 1924 నుంచి చివరి కథ “ఆ రాత్రి” 1950 వరకూ కొన్నికథల్లోని సారాంశాలనూ, అందులోని పాత్రలనూ వాటి జీవితాలనూ మనకు పరిచయం చేసారు రచయిత్రి. అప్పుడూ ఇప్పుడూ, ఆమెత్తాగం, ఆత్మార్పణ, వితంతువు, శేషమ్మ, కర్మఫలం, లాంటి కథలు అతని ఆత్మార్పణనీ, అంతర్మధనాన్నీ, అతను వెతికే శాంతినీ, ప్రకృతికి దగ్గరగా వుండే అతని వ్యక్తిత్వాన్నీ తెలియజేస్తాయి. “చలం స్త్రీని ప్రకృతిని ఒకేవిధంగా చూడటం ఆయన కథలన్నిటా ఉంది అంటారు రచయిత్రి. స్త్రీల విముక్తికి అవసరమైన వాటిని వెతికి వెతికి, వాటిని సవివరంగా చర్చిస్తూ “స్త్రీ” అనే లక్షణ గ్రంథం లాంటి పుస్తకం వ్రాసారు చలం. పురుషుణ్ణి గొప్పవాణ్ణి చేసి ఆత్మను వికసింప చెయ్యగల శక్తి స్త్రీ లో ఉన్నదని ఆయన నమ్మకమూ అనుభవమూ కూడా అంటారు ఆవిడ. చలం దృష్టి లో స్త్రీ లగొప్పదనమూ, అస్వతంత్రత, స్త్రీపురుషుల మధ్యలోని సేవ సేవ్యక, మోహ, కామ, మిత్ర, కుటుంబ, ప్రేమ

సంబంధాలనూ వివాహవ్యవస్థ పైన అతని అభిప్రాయాలనూ సాదాహరణం గా అతని సాహిత్యం లోని వివిధ పాత్రల ద్వారా ఎలా వ్యక్తీకరించారో తెలుస్తుంది ఈ పుస్తకం చదవటం వల్ల.

అలాగే ఆయన వ్రాసిన “బిడ్డల శిక్షణ పుస్తకం”లో బిడ్డల పెంపకంలో తల్లిదండ్రుల పాత్ర ఎంత కష్టమైనదో చలం మాటల వల్ల అర్థమవుతుంది. బిడ్డను పోషించుకోవటానికి, తగిన శిక్షణ ఇవ్వటానికి సరయిన పరిస్థితులు ఉన్నప్పుడే బిడ్డలను సృజించుకోవాలనే చలం మాట అక్షర సత్యం అనిపించక మానదు. అలాగే చలం వ్యాసాలలో విద్య పట్లా, నీతిపట్లా, స్వేచ్ఛా, సౌందర్యం పట్లా ఆయనకు ఉన్న అభిప్రాయాలనూ, ఆయన సాహిత్యం నుండి విమర్శకులు గ్రహించిన అభిప్రాయాలనూ వివరంగా మన ముందు ఉంచారు రచయిత్రి.

చలాన్ని జీవితం పొడుగునా అన్వేషకుడిగా చేసి నడిపిన శక్తి ఆయనలోని అశాంతి. ఈ అశాంతికి కారణాలు ఏమిటా అని ఆయన జీవితాంతం అన్వేషించాడు. చలం బాధతో, అశాంతితో విషాదంతో, కళాకారుడూ, ఆధ్యాత్మిక గామీ అయ్యాడు అంటారు రచయిత్రి. ప్రేమ వల్ల వచ్చే ఆనందం గొప్పది అంటాడు చలం. కాల্পనిక సాహిత్యం లో చివరి నవల “జీవితాదర్శం” చివరిలో జీవితాదర్శం శాంతి అని చెప్పిస్తాడు. ఆయన జీవితాదర్శం కూడా అదే అంటారావిడ. ఈవిధంగా తర్కించి యోచించి చివరకు బాధల్లోంచి నడిచి, బాధలు అంటకుండా ఉండే స్థితికి చేరినప్పుడే శాంతి లభిస్తుందని అర్థం చేసుకున్నాడు. అటువంటి శాంతి కలగాలంటే మనిషి లోని ఆరాటాలు శమించటమేగాక అహం కూడా అణగారాలని అర్థమైంది చివరికి. అన్నీ నాకే అనుకోవడం నుంచి ‘అంతానేనే’ అనుకోగలగడం దాకా ఎదగడంలో అటువంటి శాంత జీవనం లభ్యమవుతుందని గ్రహించుకుని ఆ జీవనం వైపు ప్రయాణం సాగించాడు. మరణం వరకూ ఆ మార్గం లోనే ప్రయాణిస్తూ వచ్చాడు. ఇదీ చలం సత్య

సత్యాన్వేషణ పథం అడుగుడుగునా ముళ్ళతో నిండినది. ఎప్పటికప్పుడు తనను తాను ప్రయోగానికి నిలబెట్టుకుని, కొలిమిలో కాల్చుకుని, సమ్మెటతో కొట్టుకుని ప్రకాశింప చేసుకుంటూ ముందుకు సాగవలసిందే.

దృష్టి అంటారు రచయిత్రి.

చలం చివరి మజిలీగా అరుణాచలంలోని రమణాశ్రమం చేరిన తరువాత వ్రాసిన రాగూరు కావ్యానువాదాలు గీతాంజలి, ఉత్తరణ, ఫలసేకరణ, భగవద్గీత, జీస జీవితం, నిర్వికల్పం ఇంకా ఎన్నో వ్రాసారు. వీటిలో ముఖ్యమైనవి మిత్రులకు వ్రాసిన లేఖలు, ఇంకా 1972 లో వ్రాసిన ఆత్మకథ. ఆయన మాటల్లోనే చెప్పాలంటే “ఇక్కడికి వచ్చి చలాన్ని నాశనం చెయ్యాలని చూస్తున్నాను. అదే నన్ను తెలుసుకోనీకుండా చేస్తున్నది.” అని చలం తనలోని ‘అహం’ గురించి చెప్పడం అతని అంతర్మధనాన్ని సూచిస్తుంది. “చలం వంటి రచయితను, సంఘనీతిని దుయ్యబట్టిన రచయితను అర్థం చేసుకోవడం కష్టం. అందువల్లనే ఆయననుంచి వచ్చిన సాహిత్యమూ, ఆయన జీవితమూ అనేక విమర్శలకు గురైంది.

సత్యాన్వేషణ పథం అడుగుడుగునా ముళ్ళతో నిండినది. ఎప్పటికప్పుడు తనను తాను ప్రయోగానికి నిలబెట్టుకుని, కొలిమిలో కాల్చుకుని, సమ్మెటతో కొట్టుకుని ప్రకాశింప చేసుకుంటూ ముందుకు సాగవలసిందే. చివరకు మాటకంటే మౌనం ద్వారా అన్వేషణకు పూనుకున్న మనిషి - ఇందులోనే ఆయన క్రమ పరిణామం ఉంది. ఒక సత్యాన్వేషకుడికి అవసరమైన మార్గాన్ని, సూన్యతతో, చూపుతో, జీవించిన, రచించిన వ్యక్తి చలం “అని, ముగిస్తారు రచయిత్రి.

ఈ పుస్తకంతో రచయిత్రి కేవలం చలం సాహిత్యం గురించి మాత్రమేకాక ఆయన జీవితమూ, స్త్రీల సాహచర్యమూ, ఆర్థిక పరమైన ఇబ్బందులూ, పిల్లలూ తదనంతర జీవితమూ గురించి పూర్తిగా

వివరిస్తారు. సద్గుణాలతో పాటు ఆయన వ్యక్తిత్వంలోని లోపాలను కూడా యధాతథంగా మనముందు ఉంచుతారు. చలం జీవితం ఆయన రచనల కంటే గొప్పగా ఎలా వెలిగిందీ తెలియ జెప్పారు. ఆయన సాహిత్యతత్వమూ, జీవన తత్వమూ వాటిమధ్య ఉన్న సంబంధమూ కూడా అవగత మవుతాయి అంటారు.

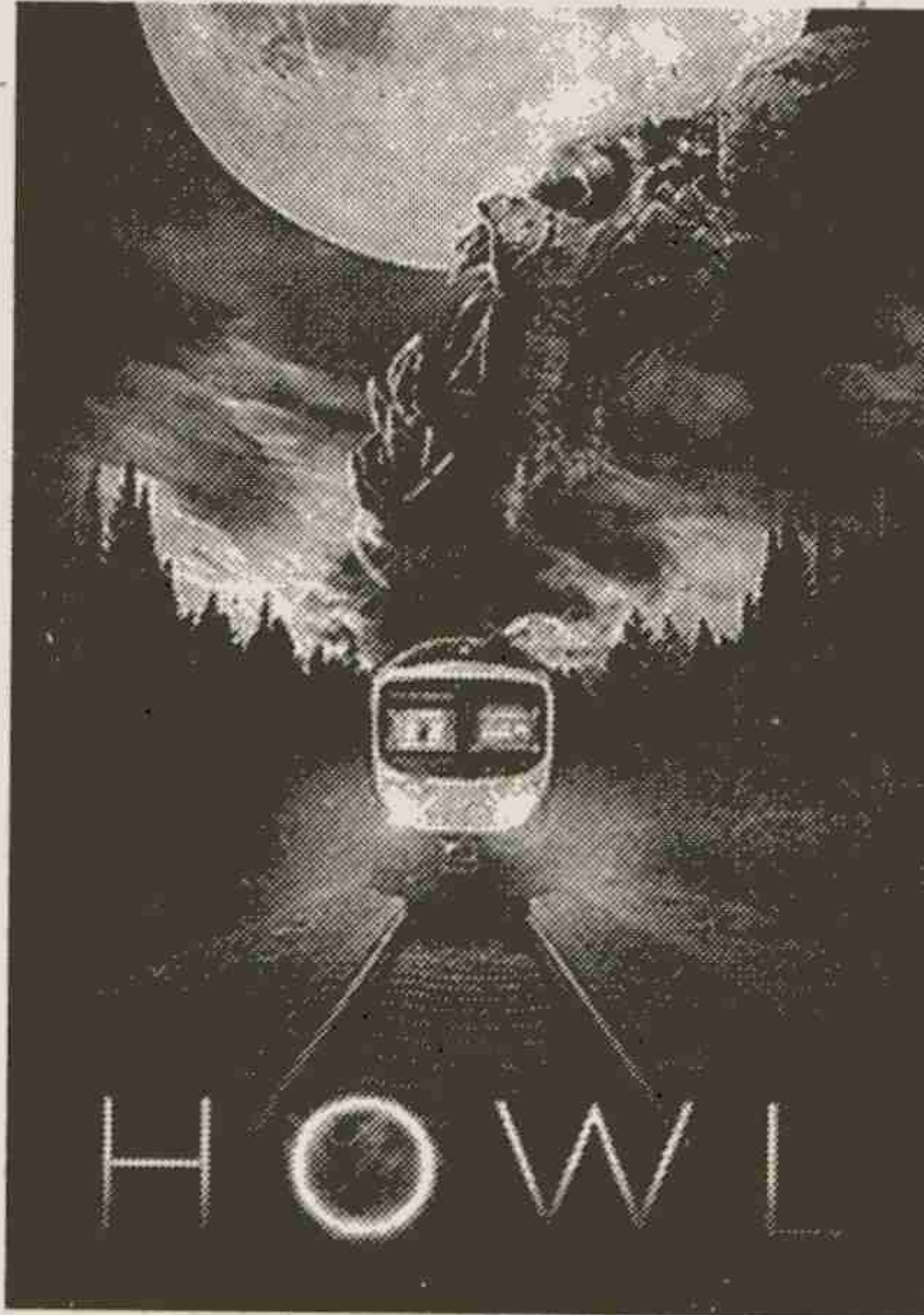
ఈ విధంగా చలం యొక్క పుట్టుకనుంచి మహాప్రస్థానం వరకూ, ఆయన సాహిత్యంలోని ఆలోచనా ప్రవృత్తిని, వెలుగునూ గమనాన్నీ, ఆయన నడచిన దారంతా వెదజల్లిన గ్రంథ సుమాలనూ గ్రహించి, నవలలూ, నాటకాలూ, కథలూ ఆత్మకథా, లేఖలూ, వ్యాసాలూ, మ్యూజింగ్స్ అనువాదాలూ దేని ప్రత్యేకత దానిదే ! వీటన్నింటినీ గ్రహించి, చలం యొక్క సత్యాన్వేషణ

ఈ పుస్తకంతో రచయిత్రి కేవలం చలం సాహిత్యం గురించి మాత్రమేకాక ఆయన జీవితమూ, స్త్రీల సాహచర్యమూ, ఆర్థిక పరమైన ఇబ్బందులూ, పిల్లలూ తదనంతర జీవితమూ గురించి పూర్తిగా వివరిస్తారు. సద్గుణాలతో పాటు ఆయన వ్యక్తిత్వంలోని లోపాలను కూడా యధాతథంగా మనముందు ఉంచుతారు.

పథమనే సూత్రాన్ని కనుగొని ఈ పుస్తకాన్ని అందించారు రచయిత్రి వాడ్రేవు వెంకట వీరలక్ష్మి దేవి గారు. పరిశోధనా వ్యాసంగా “స్వర్ణ పతకం” అందుకుంది అంటేనే .. ఇది ఎంత విలువైన గ్రంథమో తెలుస్తున్నది. ఇంత మంచి పుస్తకం చదివే అవకాశం వచ్చినందుకు ఎంతో ఆనందపడుతున్నాను. ఇది నా అభిప్రాయం మాత్రమే. ఇంతవరకూ మా సృజనలో పుస్తకాల గురించి మాట్లాడు కోవటమే తప్ప, ఇలా ధైర్యంగా అభిప్రాయాన్ని ఇంతవరకూ వ్రాసింది లేదు. కానీ మీ పుస్తకం వ్రాసేదాకా నన్ను నిలవనివ్వలేదు. ఇంతవ్రాసినా దీని గురించి చాలా తక్కువ వ్రాసాననిపిస్తుంది. ఇది తప్పుకుండా మన అందరిదగ్గరూ ఉండవలసిన పుస్తకం.

జీవితం

“హౌల్” అంటే ఊళ. అనేక భయానక సినిమాల్లో, కథల్లో భయ విహ్వలమైన మూడ్ని క్రియేట్ చేయటానికి నేపథ్యంలో నక్కల, తోడేళ్ళవూళ వినపడుతుంటుంది. నిజానికి అది ఆయా జంతువుల్లో ఆకలి చేసే గర్జన. “రా చూసుకుందాం మరి” అనే సవాలు. అలా భయపెట్టే సవాల్ని బీట్ జనరేషన్ కవుల్లో ముఖ్యుడైన “అలెన్ గిన్నెర్” 20 శతాబ్దపు మధ్యలో తన అమెరికన్ సమాజానికి విసిరాడు.

రెండు ప్రపంచ యుద్ధాల అనంతర కాలంలో సాధారణ మనిషి ప్రతి జీవిత గమనమూ మిలిటరైజ్ అయిన నేపథ్యంలో, రాజ్యం ప్రజల కోసం కాక రాజ్యం కోసం ప్రజలై పోయిన కరడు కట్టిన సమయంలో, జడత్వంతో ప్రతి అంశాన్ని జటిలం చేసుకున్న వ్యవస్థ మీదకి ఊళ పెడుతూ, గాయపడి ఆకలిగాన్న తోడేళ్ళలా దూకిన బీట్ పొయట్స్లో గిన్నెర్ ముఖ్యుడు. అన్నింటిని కడిగి పారేసారు. చెరిగి పారేసారు. ప్రశ్నలతో వ్యవస్థని చెడుగుడు ఆడేసారు. ఉక్కుపోతని కలిగించే చుట్టూ ఆవరించివున్న విలువల బుడగల్ని కవిత్వంతో తూట్లు పొడిచారు. స్వేచ్ఛ కోసం పొలికేక పెట్టారు. ప్రాకృతిక హక్కుల కోసం గర్జించారు.

బీట్ పొయట్రి సృష్టించిన “కౌంటర్ కల్చర్” చిన్నది కాదు. అది పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ విలువల్ని ధిక్కరించింది. మనిషిని ముడిసరుకుగా చూసే పెట్టుబడి దృష్టికోణాన్ని తిరస్కరించింది. మనిషింటే నహజ జంతువని, పెట్టుబడి విలువలు అతనిలోని మనిషితనాన్ని చంపేస్తాయని, డబ్బుకి బానిసని చేస్తాయని అప్పటి యువత ఒక రకమైన సాంస్కృతిక తిరుగుబాటు చేసింది. అది క్రమంగా హిప్పీ కల్చర్ సృష్టించింది. విచిత్ర వస్త్ర, వేషధారణతో బద్ధకంగా, సంచార జీవుల్లా అరాచకంగా, గమ్యర హితంగా తిరుగుటాన్ని ఇష్టపడిన అప్పటి యువతది నిజానికి ఒక తాత్విక ధిక్కారం. ప్రత్యామ్నాయ విప్లవ సంస్కృతిని సృష్టించటానికి అవసరమైన సైద్ధాంతిక జ్ఞానం, నాయకత్వం లేని ఆ పరిస్థితుల్లో అలాంటి పరిణామం అనివార్యం.

జాక్ కెరోక్, విలియం ఎస్. బరో

వంటి ఇతర కవులతో కూడిన బీట్ కవుల్లో ముఖ్యుడైన గిన్నెర్ తనని హెటెరో సెక్సువల్లా ప్రకటించుకున్నాడు. తన సహ కవి పీటర్ ఒర్లోవ్స్కితో జీవితాంతం లైంగిక సాహచర్యం కలిగివున్నాడు. తన నంశయాల్ని, సంకోచాల్ని జయించి లైంగికత గురించి, డ్రగ్స్ గురించి, బ్యూరోక్రసీ గురించి, జాతుల గురించి, ప్రాచ్యదేశాల మత వారసత్వం గురించి, రాజ్య నిర్బంధాల గురించి, మనిషి స్వేచ్ఛ గురించి, చట్టాల గురించి నిర్భయంగా గళమెత్తాడు. కలమెత్తాడు. ఆ సమయంలో అలెన్ గిన్నెర్ “హౌల్” అన్న దీర్ఘ కవిత రాసాడు. షరా మామూలుగానే తన తాత్విక దృక్పథానికి అనుగుణంగా వ్యవస్థని కడిగిపడేశాడు. అయితే ఈ కవితలో ఆయన “ఫక్ యూ అమెరికా” అనటంతో పాటు అన్ని విలువలకి ఆ నాలుగక్షరాల పదాన్ని అనుసంధానించాడు. ఆ దీర్ఘ కవితలో జననాంగాలతో సహా సమస్త అవయవాలతో కూడిన మానవదేహాన్ని మించిన పవిత్ర(హోలీ) పదార్థం మరేదీ లేదు పొమ్మన్నాడు. ఆ దీర్ఘ కవితని అచ్చేసిన ప్రచురణ కర్త మీద క్రిమినల్ కేస్ పెట్టడంతో పాటు పుస్తకాల పాపులోంచి ఆ పుస్తక

కాపీలన్నింటినీ స్వాధీనం చేసుకున్నారు పోలీసులు. భాషలో మితి మీరిన అశ్లేలం కారణంగా కేసు పెట్టినట్లు ప్రకటించారు. సాహిత్య విమర్శలో ఉద్బంధులైన ప్రాసిక్యూషన్, డిఫెన్స్ సాక్షుల విచారణ, సుదీర్ఘ వాద ప్రతివాదనల అనంతరం జడ్జి క్లేటన్ డబ్ల్యు. హార్న్ ఆ దీర్ఘ కవితలో అభ్యంతరకర భాష ఏమీ లేదని తీర్పునిచ్చాడు. 1957లో జరిగిన ఈ కేసు ఉదంతం రచయితల, కవుల భావ వ్యక్తీకరణ స్వాతంత్ర్యం గురించి ఎన్నో అంశాలను చర్చకి తెర తీసింది.

ఆ కేసుని ఆధారం చేసుకొని “హౌల్” అన్న టైటిల్తో 2010లో హాలీవుడ్ లో సినిమా వచ్చింది. మంచి క్వాలిటీ ప్రొజెక్షన్! సినిమాలో నాలుగు పద్ధతుల్ని అవలంబించటం జరిగింది. ఒకటి గిన్నెర్ వివరణాత్మక ఇంటర్వ్యూ ఇవ్వటం, రెండు కోర్ట్ ట్రయల్, మూడు హౌల్ కవితని యానిమేషన్లో చూపించటం, నాలుగు అప్పటి బీట్ పొయట్స్ మధ్య గిన్నెర్ తన కవితాన్ని పఠనం (రెండిషన్) చేయటం. నాలుగు విధానాలూ ఆసక్తికరంగా తీసారు. సినిమా మొదటి నుండి చివరి వరకు గ్రిప్పింగ్ గా నడిచింది. ఒక చిన్న గదిలో కవి గారి ఇంటర్వ్యూ, ఒక చిన్న కోర్ట్ హాలు, ఒక కఫె వంటి చోట పొయట్రి రెండిషన్, మిగతాదంతా యానిమేషన్ వర్క్. సినిమా చకచకా నడిచింది. ఎంతో ఆలోచనా స్ఫోరకమైన సినిమా.

ఆ సినిమాలో ప్రస్తావించిన అరాచక భావాలనన్నింటినీ సమర్థిస్తామని కాదు కానీ గడ్డకట్టిన వ్యవస్థల మీద సాంస్కృతిక తిరుగుబాట్లు అనివార్యమని, అదే విధంగా సృజనకారుల వ్యక్తీకరణ హక్కు కూడా తిరుగులేనిదని చూపించిన విధానం బాగుంది.

ఈ బీట్ పొయట్రినే మన “దిగంబర” కవితానికి స్ఫూర్తి. ఆ రోజు సినిమా ప్రదర్శనకి ముఖ్య అతిథి దిగంబర కవిత్వ సారథి నగ్నముని గారే కావటం విశేషం. ఆయన ఉపన్యాసం కూడా గొప్పగా వుంది.

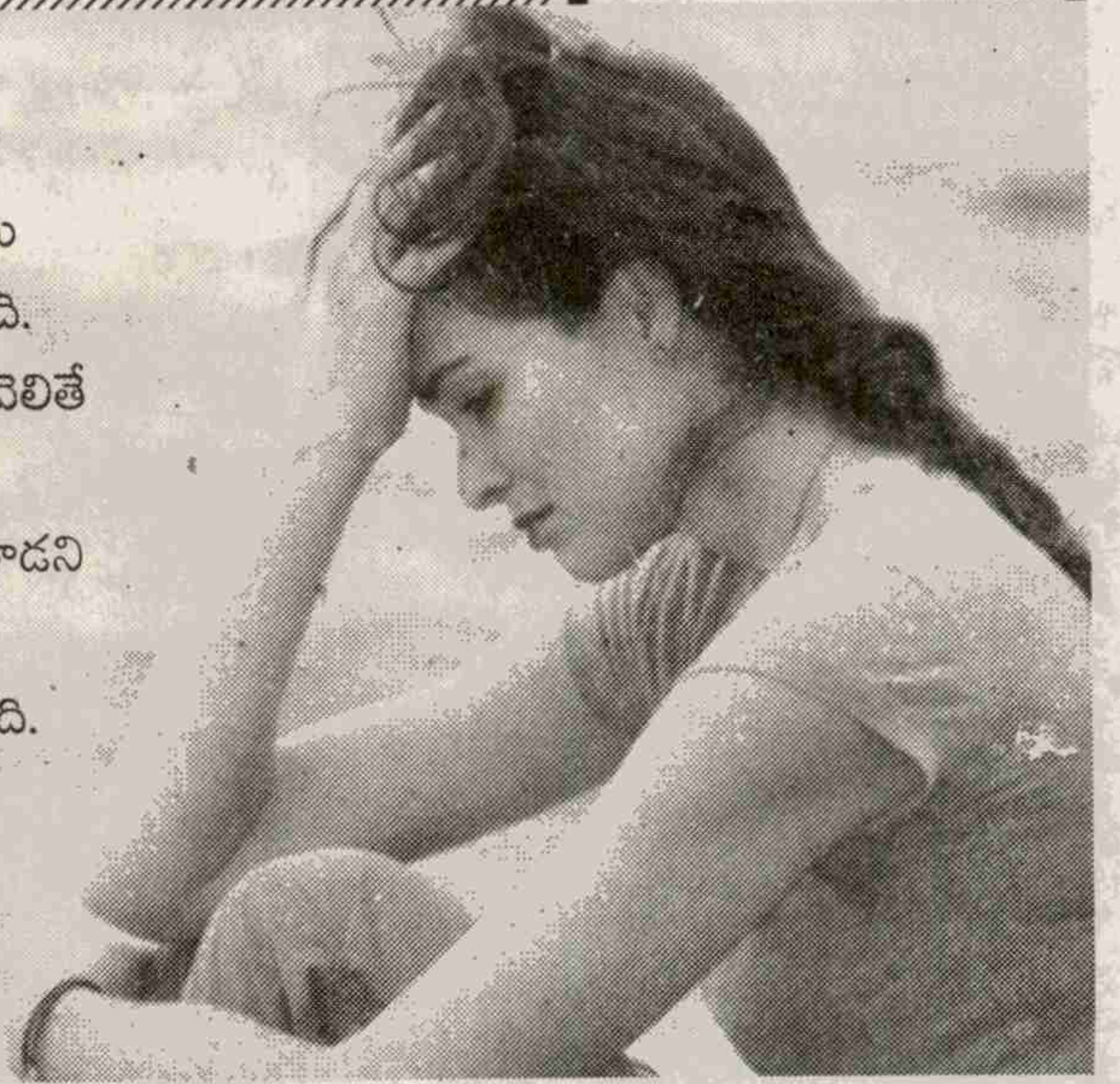
పరిచయ

ఎవరు అర్థరాత్రి ఫోన్ చేస్తున్నారు? అని భార్య సరిత అడిగితే నా ఫ్రెండ్లే! ఏదో సమస్య గురించి అడుగుతున్నాడని చెప్పాడు సురేష్. సరితకు తండ్రి లేడు తల్లే ఆమెను చదివించింది. హాస్పిటల్లో నర్సుగా పనిచేస్తుంది. సురేష్ కూడా అక్కడే పని చేసేవాడు. వారిద్దరికి అక్కడే పరిచయమై పరిచయం ప్రేమగా మారి పెళ్లికి దారి తీసింది. ఐతే ఒకరి కులం బీసీ ఐతే వేరొకరిది ఎస్సీ. ఇరువైపుల పెద్దలను ఒప్పించి పెళ్ళాడారు. అత్తమామలతో, ఇద్దరి పిల్లలతో, ఇద్దరి జీతాలతో వారి జీవితం హాయిగా సాగుతోంది.

ముచ్చటగా మూడేళ్ళయ్యాక వారి జీవితంలో ఒడుదుడుకులు ప్రారంభమయ్యాయి. పదేపదే ఒకటే నెంబర్ నుండి ఫోన్ వస్తుంటే సరిత విసిగిపోయి తనే ఆ నెంబర్కి ఫోన్ చేసింది. అంతే !! ఆమెకు తల తిరిగిపోయింది. కారణం నా పేరు లక్ష్మి నేను సురేష్ను పెళ్లి చేసుకోవాలని అనుకుంటున్నాను. అందుకే ఫోన్ చేస్తున్నానని చెప్పి ఇంతకీ మీరెవరు? అని అడిగింది. సరిత సురేష్ భార్య అని తెలుసుకుని లక్ష్మి హామీ ఇచ్చింది. నేను సురేష్ను పెళ్లి చేసుకోను. అతనికి తగిన బుద్ధి చెబుతానని చెప్పింది. సరిత కూడా సురేష్ను నిలదీసి అడిగింది. ఏమిటిది? మూడేళ్ళకే నేనంటే విరక్తి-ఆమెంటే రక్తి కలిగాయా? అని అడిగితే ఏదోలే పొరపాటైంది. ఇకమీదట ఇలాంటివి జరగవు. మా అమ్మానాన్నలకు చెప్పకు అని ప్రాధేయపడ్డాడు. ఆ తరువాత నాలుగేళ్ళు బాగానే ఉన్నారు.

పిల్లలిద్దరు చదువుల కొచ్చారు. సురేష్ ఆఫీసులో ఎవరితోటో చనువుగా ఉంటు న్నాడని తెలిసి సరిత వెళ్ళింది. ఎప్పుడు పనిచేసే చోటుకు వెలితే అక్కడ సురేష్ ఎప్పుడో పని మానేశాడని వేరొకచోట చేరాడని తెలిసింది. ఆ అద్రష్ తెలుసుకొని అక్కడికి వెళ్ళింది. పనెందుకు మానేశావని అడిగితే అక్కడి యాజ మాన్యంతో గొడవైంది మానేశానన్నాడు. మనం సిటీ వెళ్ళిపోదాం! పిల్లలు చదువులకొచ్చారు కదా అన్నాడు సురేష్ అలాగేనని ఆమె అంగీకరించింది. అత్తమామలు కూడా అక్కడైతే కుదురుగా ఉంటాడనుకుని బాబును తమ వద్దనుంచుకొని పాపనిచ్చి సిటీకి పంపించారు. కాని కొద్ది రోజుల తర్వాత సరితకు జీర్ణించుకోలేని నిజం తెలిసింది. వెంటనే భర్త పనిచేసే ఆసుపత్రికి వెళ్ళి విషయం తెలుసుకుంది. నిజమేమిటంటే ఆ ఆసుపత్రిలో వారికి సురేష్ తన భార్యపేరు లక్ష్మి అని, పిల్లలకు ఆమె తల్లి అని చెప్పి కుటుంబంలో తన పేరు లేకుండా చేశాడని తెలిసింది. అంటే తను సురేష్ భార్య కాదు. పిల్లలు మాత్రం వారి పిల్లలని చెప్పుకున్నాడని తెలిసింది.

వెంటనే ఆసుపత్రి యాజమాన్యానికి ఫిర్యాదు చేసింది. ఇంకో నిజమేమిటంటే లక్ష్మి వారితోపాటే సిటీకి వచ్చింది. ఆమె కోసమే సురేష్ సిటీకి వచ్చాడని అర్థమైంది. వెంటనే అత్తమామలకు ఈ విషయం తెలియజేసింది. అందరు సురేష్ను నిలదీస్తే నేను లక్ష్మిని పెళ్లి చేసుకున్నానని చెప్పాడు. సరిత పోలీస్ కేసు పెట్టినా లాభం లేకపోయింది. గత్యంతరం లేక సరిత ఐదవ ఏడాది తనకు న్యాయం చేయమని ఆశ్రయించింది.

ఐదవ ఏడాది పంపిన లేఖనందుకున్నా సురేష్ మాత్రం రాలేదు. వారి తల్లిదండ్రులు ఐదవ ఏడంతో ఇలా చెప్పారు. అమ్మా! మేము పెద్దవాళ్ళము అక్కడికి రాలేము... సరిత మాకు కూతురనుకుంటాము మా కొడుకు మాకు అక్కడే దయచేసి ఆమెను ఇక్కడికొచ్చేయమనండి. మా కోడల్ని పిల్లల్ని మేం చూసుకుంటామని చెప్పారు. ఐదవ బాధ్యులు లక్ష్మికి కూడా లెటర్ పంపారు.

రెండు వారాల తర్వాత ఆమె వచ్చింది. జరిగిందంతా వివరంగా చెప్పింది. సురేష్కు సరితకు సరిపడదు ఆమెవల్ల సురేష్కు మనశ్శాంతి లేదు. ఆమె సురేష్కు ఒక సమస్య. ఈ విషయా లన్ని సురేష్ నాకు చెప్పి బాధపడేవాడు. అందుకని నేను సురేష్ను పెళ్లాడి అతని జీవితం చక్కదిద్దాలనుకున్నా. అతను కోల్పోయిన మనశ్శాంతిని నేనివ్వాల నుకున్నా. అందుకని మేమిద్దరం గుళ్ళో పెళ్లి చేసుకున్నాం. ఈ విషయం తెలిసి మా అమ్మా నాన్న నన్ను ఇంట్లో నుండి పొమ్మన్నారు. మా అక్కపెళ్లి ఆగిపోవడానికి సరితే కారణం. మా అక్కకి కాబోయే అత్తవారితో సరిత మా పెళ్లి విషయాన్ని చెప్పింది. అందువల్ల మా అక్కని పెళ్లి చేసుకోవడానికి వారు ఒప్పుకోలేదు. నేను

సరిత దగ్గరకు వెళ్లి మన ముగ్గురము కలిసుందాం! అని అడిగాను.

ఆమె చుట్టుపక్కలున్న వారిని పిలిచి జరిగిందంతా చెప్తే వాళ్లందరూ నన్ను చీపుర్లతో కొట్టబోయారు. నేనే తప్పించుకుని పారిపోయాను. మధ్యలో వచ్చిన దాన్ని కదా మధ్యలోనే వెళ్ళిపోదామని నిద్ర మాత్రలు మింగాను. నేను నర్సును కదా నా కన్నీ తెలుసు. ఆ కొద్ది మాత్రల్లకి ఏం కాదనుకున్నా. సురేష్ వచ్చి హాస్పిటల్ కి తీసుకువెళ్ళి బతికించాడు. ఇద్దరం కలిసి చచ్చిపోదామని చెరువులో దూకాలను కున్నాము! నేను దూకేశాను. సురేష్ దూకలేదు. నన్ను సురేష్ వాళ్ళ నాన్న చూసి బతికించాడు. అంతే కాదు సురేష్ కు హెపటైటిస్ బి అనే వ్యాధి ఉంది. ఎక్కువ రోజులు బతకడు. అతని చివరివరకు మేమిద్దరం కలిసి వుండాలి. ఇదేనా కోరిక, మీ కింకా కొన్ని చెప్పిననుకుంటున్నానంటూ కొన్ని

అభిప్రాయాలు వెల్లడించిందామే. తప్పో ఒప్పో జరిగిందేదో జరిగిపోయింది. నాకు పిల్లలొద్దు నేను గర్భసంచి తీయించేసు కుందామనుకున్నానంది. ఈ సంభాషణ అంతా విని ఐదవ పెద్దలు కొద్ది సేపు తేరుకోలే పోయారు. ఆమెది మూర్ఖత్వమో, తొందరపాటో, అజ్ఞానమో నిర్ణయించలేకపోయారు. గర్భసంచి తీయించేసు కోవడమేంటి? హెపటైటిస్ బి వల్ల చనిపోవడమేంటి?

లక్ష్మికి ఐదవ పెద్దలు ఈ విధంగా చెప్పారు. లక్ష్మి! ఏంటి నీ మాటలు పెజైన మగవాడిని నువ్వు పెళ్ళి చేసుకుని జీవితాంతం నేను తోడుంటానంటే అతని భార్య పిల్లలు ఏమౌతారు? సురేష్ నీకు చెప్పినట్లే ఇంకొక అమ్మాయికి చెప్పి నీ జీవితం నాశనం చేస్తే నీ పరిస్థితి ఏంటని అడిగితే సురేష్ అలా చేస్తే నేను ఊరుకోను కదా! అని అంది. మరి సరిత మాత్రం ఎందుకు ఊరుకోవాలి? అన్నారు ఐదవ

పెద్దలు. నువ్వు సురేష్ వల్ల మోసపోయావ్ నీ జీవితాన్ని నష్టపోయావ్ అంటే ఆమె అంగీకరించలేదు. ఆమెకు కొన్నిలింగ్ చేయించారు. నీ తల్లిదండ్రుల దగ్గరికి పంపిస్తాము అడ్రస్ చెప్పమంటే చెప్పలేదు. నేను వెళ్ళనంది.

సరితను పిలిపించి ఐదవ పెద్దలు సరితా నువ్వు నీ అత్త మామలను ఒదులుకోకు. వాళ్ళ సహాయంతో పిల్లలను పెంచు. నీ భర్త ఒక స్త్రీలోలుడని అర్థమైందికదా! నీకు మా సహకారం ఎప్పుడూ ఉంటుంది. కొందరిని మార్చాలని ప్రయత్నించేకంటే వారిని వదిలేయడమే మంచిది. నీ భర్త, లక్ష్మి ఆ కోవలోని మనసుషలే. వాళ్ళను మరిచిపోయి బతకడమే నీకు మంచిదని చెప్పారు. ఇలాంటి వారి కాముకత్వానికి ఇంకెందరు బలవుతారో కదాని బాధపడ్డారు ఐదవ పెద్దలు.

చదువులమ్మకు నివాళి

పద్మశ్రీ అవార్డు, జాతీయ ఉత్తమ ఉపాధ్యాయ పురస్కారం, రాష్ట్రీయ విద్యా సరస్వతి పురస్కారం, గిన్నీస్ బుక్ రికార్డు పొందిన ఈ విద్యులమ్మ కోటేశ్వరమ్మ విజయవాడలో తన స్వగృహంలో జూన్ 30న తుది శ్వాస విడిచారు. మాంటీస్సోరి సంస్థను ఉత్తమ విద్యా సంస్థగా నిలబెట్టడంలో ఆమె కృషి అమోఘం. స్త్రీ విద్య, మహిళా సాధికారత ప్రధానాంశాలుగా పలు సంస్థల ద్వారా ఎంతో కృషి చేశారు. మహిళలు పురుషులతో సమానంగా చదువుకుంటేనే రాణిస్తారనే నమ్మకం ఆమెను మాంటీస్సోరి పాఠశాల ప్రారంభించేలా చేసింది. డా॥ అచ్చమాంబ సహకారంతో ఈమె ఇల్లిల్లా తిరిగి తల్లిదండ్రులకు ఆడపిల్లల చదువు ప్రాధాన్యత వివరించి

తమ బడిలో చేర్పించుకునే వారు. విద్యారంగంలోనే కాదు, రచనా వ్యాసంగంలో కూడా ఈమె తన ప్రతిభ చాటుకున్నారు. భారతదేశంలో స్త్రీలు, జాతి జ్యోతులు, నేటి

మహిళా ప్రపంచం, శిశు విద్యా చరిత్ర వంటి రచనలు 30కి పైగా చేశారు. ఇల్లు ఇల్లాలు పేరుతో మాసపత్రిక ప్రారంభించి 30 ఏళ్లు నిర్విరామంగా నడిపారు. భారత మహిళా మండలి అధ్యక్షురాలు, పద్మావతి, నాగార్జున, ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయాల సెనేట్ సభ్యురాలుగా, ఆంధ్రప్రదేశ్ ఉమెన్ ఎడ్యుకేషన్ కౌన్సిల్ సభ్యురాలుగా అనేక

హోదాల్లో పనిచేశారు.

కోటేశ్వరమ్మగారితో మోటూరు ఉదయం, చెన్నుపాటి విద్య తదితరులతో కలిసి అనేక కార్యక్రమాలు చేపట్టారు. కోటేశ్వరమ్మగారితో ఐదవ అనుబంధం ఆత్మీయమైనది. వేలాది విద్యార్థుల ప్రేమ, గౌరవాన్ని పొందిన ధన్యజీవి కోటేశ్వరమ్మ ఈమె మృతికి ఐదవ నివాళి తెలియ జేస్తోంది.

ఉద్యమాలబాటలో....

నెల్లూరు జిల్లా మర్రిపాడు మండలం మిక్సిడ్ కాలనీ నందు బి సి కాలనీలో ఐదవ కమిటీ ఏర్పడింది.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సంపూర్ణ మద్యం నిషేధించడానికి చర్యలు తీసుకోవాలని అనంతపురంలో ఐదవ ఆధ్వర్యంలో రౌండ్ టేబుల్ సమావేశం నిర్వహించడం జరిగింది.

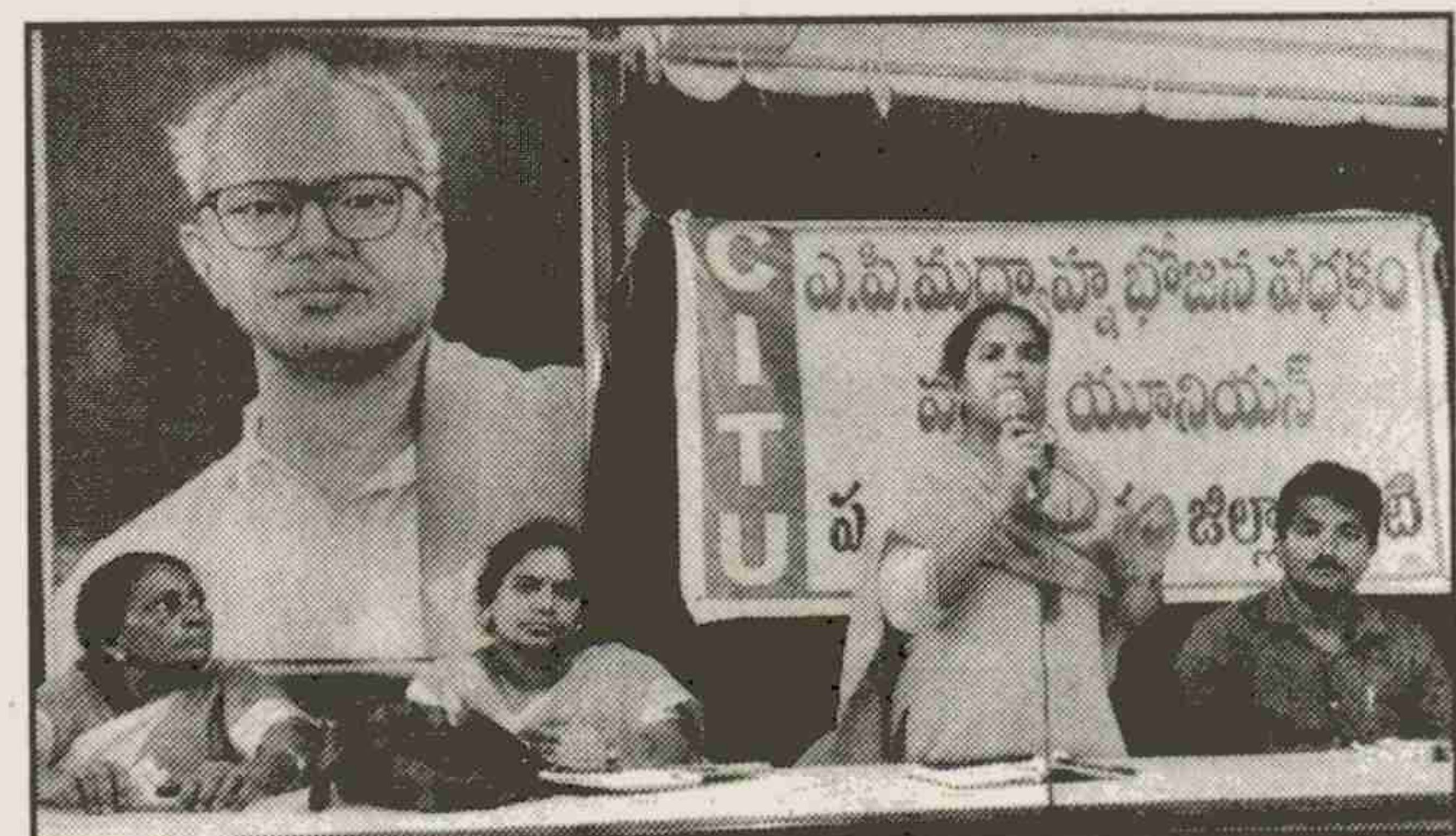
హన్మకొండలో తొమ్మిది నెలల పసిపాపపై అత్యాచారం చేసి, హత్య చేసిన నిందితుడిని కఠినంగా శిక్షించాలని ఐదవ ఆధ్వర్యంలో విశాఖ, అక్కయ్యపాలెం-చిట్టిబాబు కోలనీలో కొవ్వొత్తుల ప్రదర్శన జరిగింది.

ఐదవ నాయకురాలు విజయమ్మ చేసిన స్వచ్ఛంద సేవకు పల్లెపాడు గాంధీ ఆశ్రమంలో బాలసుబ్రహ్మణ్యం ద్వారా సన్మానం చేశారు.

ఐదవ రాష్ట్ర కమిటీ పిలుపులో భాగంగా నెల్లూరు జిల్లా ఐదవ కమిటీ ఆధ్వర్యంలో జేసీ -2 గారికి నూతన ఎక్సైజ్ పాలసిని మద్యం నియంత్రణ దిశగా మార్చాలని, ప్రజలు వ్యతిరేకించే ప్రాంతాల నందు షాపు లైసెన్సులు రద్దు చేయాలని, డీ ఎడిక్షన్ కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేయాలని కోరుతూ విజ్ఞాపన పత్రాన్ని సమర్పించటం జరిగింది.

మధ్యాహ్న భోజన పథకం కార్మికుల యూనియన్ పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా సమావేశంలో యూనియన్ రాష్ట్ర కార్యదర్శి దయా రమాదేవి, జిల్లా అధ్యక్షురాలు చిట్టా బేబి, కార్యదర్శి శ్యామలా రాణి, సిఐటియూ జిల్లా కార్యదర్శి డిఎన్విడి ప్రసాద్ పాల్గొన్నారు.

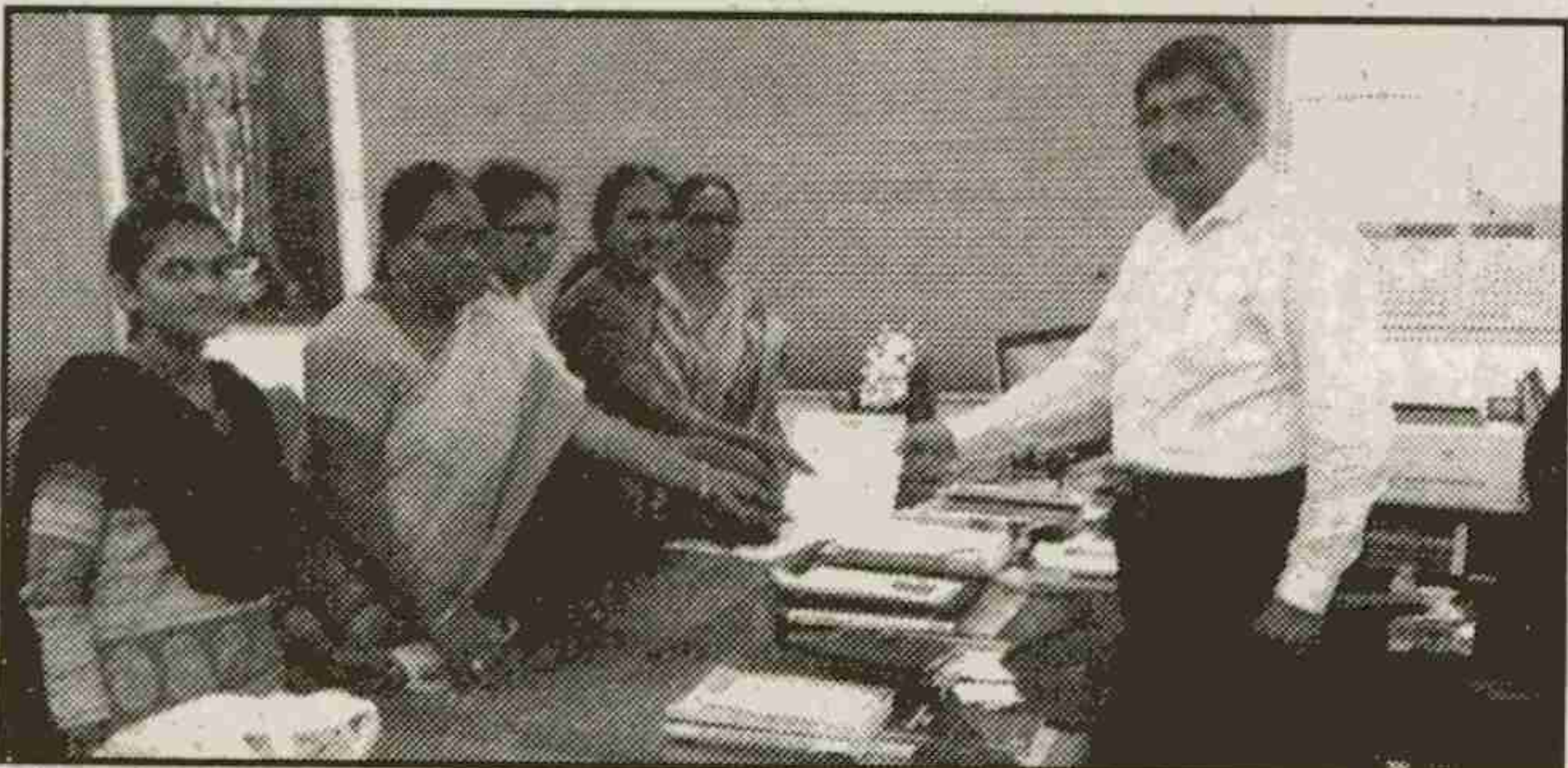
విజయవాడ రైల్వే స్టేషన్లో దాడికి గురై ఆసుపత్రిలో వున్న 65 సం॥ల నాంచారమ్మను పరామర్శిస్తున్న ఐదవ నాయకులు

పలమనేరు మండలం ఉసిరిపెంటలో కులాంతర వివాహం చేసుకున్న హేమవతిని వారం రోజుల బాలింతరాలిని దారి కాచి అతి కిరాతకంగా తల్లిదండ్రులు చంపిన ఘటనపై స్వరూపరాణి, సిఐటియు జిల్లా కార్యదర్శి చైతన్య, నాగరాణి, భువనేశ్వరీలతో కుటుంబాన్ని కలవటం జరిగింది.

విశాఖపట్నంలో కందుకూరి గారి శత వర్ధంతి సభలో ఐదవ రాష్ట్ర అధ్యక్ష కార్యదర్శులు బి.ప్రభావతి, డి.రమాదేవి తదితరులు మాట్లాడారు. మధ్యం నియంత్రించాలని ప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యదర్శికి మహిళా సంఘాలు మెమోరాండం ఇచ్చారు.

ఈనెల ఏడో తేదీ నుంచి యానాంలో ఐదవ కాకినాడ జిల్లాస్థాయి విజ్ఞాన తరగతులు జరిగాయి.

ఈ సందర్భంగా రాష్ట్ర కార్యదర్శి రమాదేవి ఆదివారం ఏర్పాటు చేసిన విలేకరుల సమావేశంలో మాట్లాడారు. జాతీయ రహదారులపై మధ్యం షాపులను తొలగించాలనే సుప్రీంకోర్టు తీర్పును అమలు చేయడంలేదన్నారు. బెల్టు షాపుల నిర్మూలనకు ప్రభుత్వం ప్రజల సహకారం తీసుకుని రాజధాని నుంచి గ్రామస్థాయి వరకూ విద్యావంతులు, సామాజిక చైతన్యం కలిగిన వ్యక్తులతో మధ్యం నియంత్రణ కమిటీ వేయాలన్నారు.

ప్రభుత్వ స్కూల్లో పని చేస్తున్న స్వీపర్స్ పెండింగ్ జీతాలు ఇవ్వాలని ఎండివో గారికి ఐదవ ఆధ్వర్యంలో తిరువూరు మండల అధ్యక్షురాలు మేడిపల్లి నాగమణి, మల్లెల విజయలక్ష్మి తదితరులు వినతిపత్రం ఇచ్చారు.

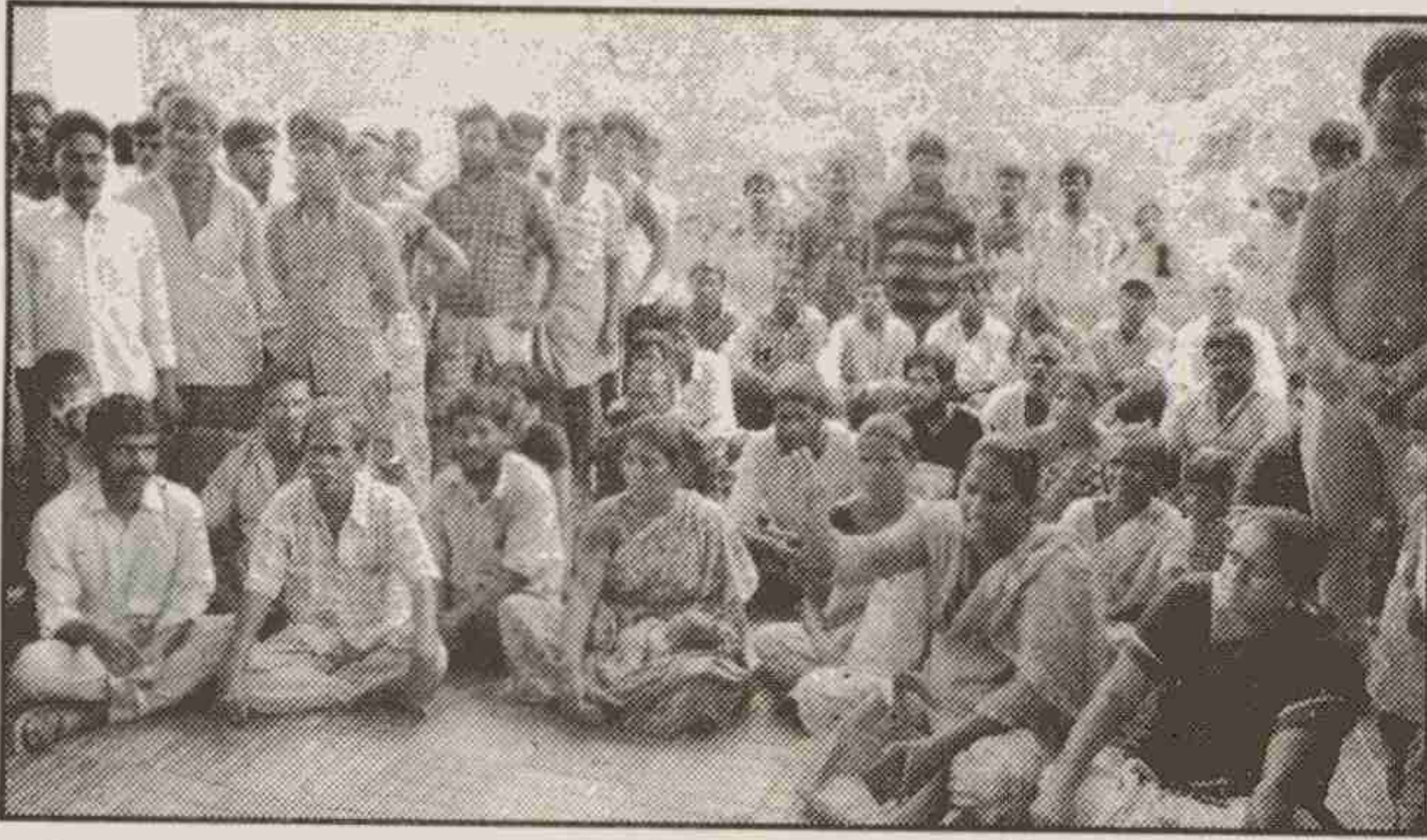
విజయవాడలో ఐదవ పశ్చిమ క్రిష్ణ జిల్లా కమిటీ ఆధ్వర్యంలో మహిళలకు శిక్షణ తరగతులు ఆగిరిపల్లిలో జరిగాయి.

డాక్టర్ నిర్లక్ష్మానికి మరో పసికందు బలి చిన్నారిని బలిగొన్న మెటర్నిటీ వైద్యులు

తిరుపతిలోని ప్రసూతి వైద్యశాల నందు పసిబిడ్డ మృతిపై అనుమానాలన్నీ నివృత్తి చేయాలని తల్లిదండ్రులు డివైఎఫ్ఐ, ఐదవ, సిపిఎం పార్టీలు డిమాండ్ చేశాయి.

ఆడబిడ్డ జన్మనిస్తే వారి బంధువులకు చూపించడానికి 300 రూపాయలు మగ బిడ్డకు జన్మనిస్తే 500 రూపాయలు డబ్బులు వసూలు చేస్తున్నారు. బిడ్డలను క్లిన్ చేయడానికి పడక

ఇప్పించడానికి 2000 రూపాయలు అడిగి తీసుకుంటున్నారు. దీనిపైన తక్షణమే విచారణ జరిపించాలని ధర్నా నిర్వహించారు.

ఈ సందర్భంగా ప్రసూతి వైద్యశాల సూపర్ డెంట్ అక్కడకు విచ్చేసి ఈ సమస్య పైన న్యాయ విచారణ జరిపిస్తామని హామీ ఇచ్చారు. ఈ ధర్నాలో ఐదవ జిల్లా కార్యదర్శి పి. సాయిలక్ష్మి, సుజాత డివైఎఫ్ఐ సిబిఐయు జిల్లా నాయకులు పాల్గొన్నారు.

జూన్ 19, 2019న విజయనగరం ఐదవ జిల్లా కమిటీగా ఉపాధి హామీ పథకం సమస్యలపై ఎంపిడివో గారికి వినతిపత్రం ఇచ్చారు. ఈ కార్యక్రమంలో అధ్యక్షులు పి. రమణమ్మ గారు, కార్యదర్శి వి.లక్ష్మి గారు, సహాయ కార్యదర్శి జి. పుణ్యవతి గారు పాల్గొన్నారు.

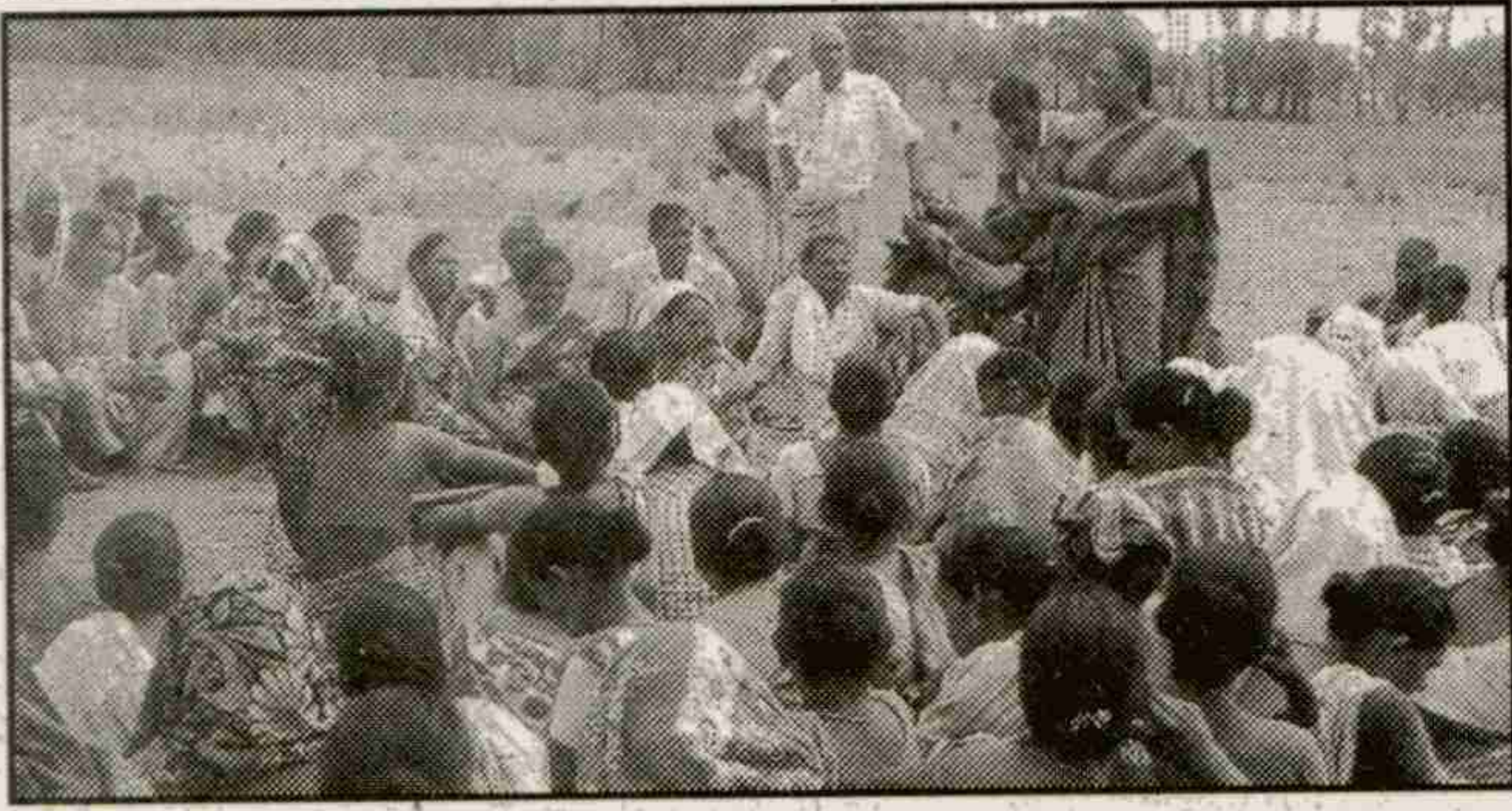
విశాఖ జిల్లా రూరల్ మండలంలో వెన్నెలపాలెం, బోనంగి, నాయుడుపాలెం తదితర గ్రామాలలో ఉపాధి హామీపై సర్వే చేశారు. ప్రభావతి, మాణిక్యం ఈ కార్యక్రమంలో పాల్గొన్నారు.

నెల్లూరు జిల్లా మధ్యాహ్న భోజన కార్మికుల యూనియన్ ఆధ్వర్యంలో పథకాన్ని ప్రయోగ వేటు సంస్థలకు ఇవ్వరాదంటూ జరిగిన రౌండ్ టేబుల్ సమావేశంలో జూలై 8 వ తేదీన జరుగు కార్మికుల ధర్నా కార్యక్రమానికి ఐదవ సంఘీభావాన్ని తెలియజేశారు.

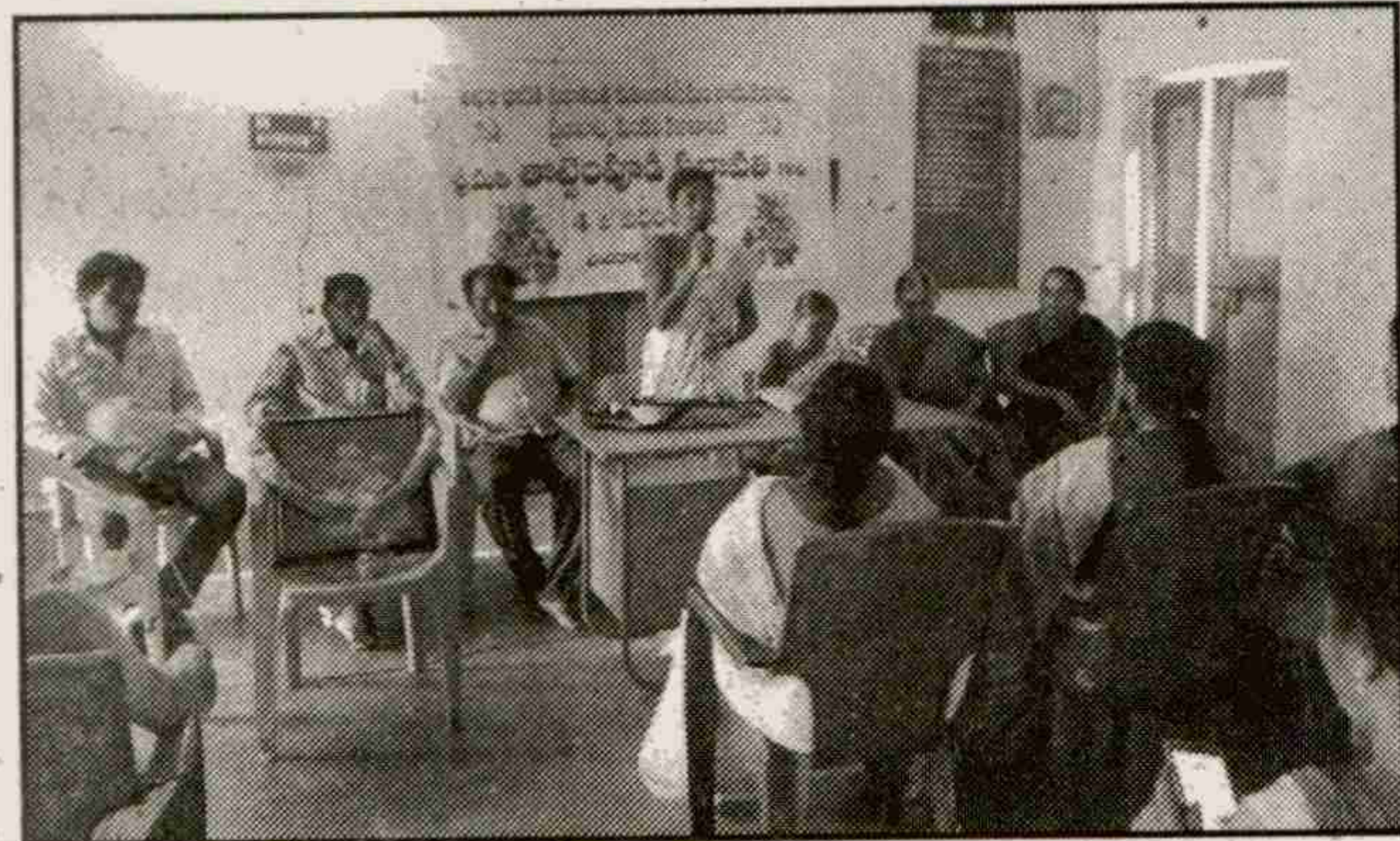

మచిలీపట్నంలో ఫ్రైవేట్ స్కూళ్ళ చదువులొద్దు.. ప్రభుత్వ స్కూళ్ళ చదువులే ముద్దు.. అని కలెక్టర్ ఆఫీసు ముందు నినాదాలు చేశారు. మద్యం నియంత్రణ చెయ్యాలని అధికారులకు మెమోరాండం ఇచ్చారు. ఐదవ నాయకులు విజయ, జ్యోతి, సుజాత పాల్గొన్నారు.

విజయనగరం జిల్లా గుండ్లాం వెంకట చెరువు వద్ద ఉపాధి హామీ కార్మికుల సమస్యలు ఐదవ జిల్లా అధ్యక్షులు పి. రమణమ్మ గారు పరిశీలించారు. వారికి చట్టం గురించి తెలియజేశారు.

ప్రభావతి సంస్కరణ సభలో కళ్యాణి, పూర్ణ పాల్గొన్నారు. ఐదవ ఆధ్వర్యంలో మామిడి కుదురు మండలంలో ప్రభుత్వ స్కూల్ స్టీవర్స్ (ఆయాలు) వేతనాలు బకాయిలు వెంటనే చెల్లించాలని కోరుతూ సమావేశం జరిగింది.

నెల్లూరు రూరల్ పరిధిలోని 21 వ డివిజన్ ఉమ్మారెడ్డి గుంట నందు కామ్రేడ్ గోను చలపతి.మేకల చెంచయ్యల 21 వ వర్ధంతి సందర్భంగా నివాళులు అర్పించారు. యువతులు రక్తదానం చేశారు.

నెల్లూరులో మధ్యాహ్న భోజన పథకం నిర్వహణను ధార్మిక సంస్థలకు అప్పగించాడని ఎపి మధ్యాహ్న భోజన కార్మికుల యూనియన్ రాష్ట్ర కార్యదర్శి కె.స్వరూపరాణి ప్రభుత్వాన్ని కోరారు. నిర్వహణను పొదుపు ఏజెన్సీలకు అప్పగిస్తామని హామీ ఇచ్చిన ముఖ్యమంత్రి వైఎస్.జగన్మోహన్రెడ్డి అధికారంలోకి వచ్చిన అనంతరం మాట తప్పుతున్నారని విమర్శించారు.

యానాంలో జరిగిన ఐదవ జిల్లా క్లాసులు సందర్భంగా మాట్లాడుతున్న ప్రభావతి

తిరుపతి మారుతీనగర్లో మహిళా సంఘం సభ్యత్వం చేసారు.

మా కుమారుడు భరత్ వివాహం
సారా అలీస్ అమ్మతతో
అమెరికాలో జరిగింది.
ప్రత్యక్షంగానూ, మీడియా ద్వారానూ
శుభాకాంక్షలు తెలిపిన బంధువులు, మిత్రులు,
శ్రేయోభిలాషులకు కృతజ్ఞతలు..

డి. రమాదేవి,
పి. నరసింహారావు

ఒక మంచి 'దిశ'లో సయంపించే
సమున్నతమైన మార్గం
అందరికీ ఇవాలి ఆదర్శనీయం
అంతరాలు చెరిపేసే మీ సహజీవనం
ఆచరణలోనూ సమిష్టి నిర్ణయాలతో
ముందుకు సాగొల్పి..
మీ రెండు ప్రేమ జంటలకు
ప్రేమ పూర్వక శుభాకాంక్షలు

మా కుమారుడు కట్టా సిద్ధార్థ, చిరల వివాహానికి హాజరైన
బంధువులు, మిత్రులు,
శ్రేయోభిలాషులకు కృతజ్ఞతలు..

కట్టా కోటేశ్వరరావు
కట్టా విజయలక్ష్మి

పసిపిల్లలపై అత్యాచారాలను నిరసిస్తూ..

మనసు ఫౌండేషన్
పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	CmV01A 183
పుస్తకం పేరు	చైతన్య మానవి
తారీఖు	21/8/23
ముందు అట్ట	yes
వెనుక అట్ట	yes
మొత్తం పేజీలు	41
పెద్ద సైజు పేజీలు	No
భాగ పేజీలు	No
లేని పేజీలు	Sandhya
తయారు చేసినది	Sandhya
పేజీలు విడదీసినది	Poojithi
స్కాన్ చేసినది	
పరీక్ష చేసినది	hema
పేజీలు పరిశీలించినది	
లైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
స్కాన్ చేయబడినది	
తప్పులు	NO
పరిస్థితి	good